

THE NEW PATHWAY
UKRAINIAN WEEKLY - НЕВДОМАДАЙР
The New Pathway is published weekly
Except for special holiday double issues
by the New Pathway Publishers Ltd., 297 College St., Toronto, Ont.

THE UKRAINIAN WEEKLY
An English-language newspaper published by the Ukrainian Nation-
a non-profit association, at 30 Montgomery St., Jersey City,
Yearly subscription rate: \$60; for UNA member
Second-class postage paid at Jersey City, N.J.
(ISSN - 0273-9348)

FOUNDED 1933

RAD
BROADCASTING EXCL
ARATTA
Український національний орган
www.aratta-ukraine.com

Maidan.org.ua
RADIO LIBERTY
BROADCASTING EXCLUSIVELY TO THE PEOPLES OF THE U. S. S. R.

Вечірній Київ
газета

СВОБОДА
LIBERTY DAILY

НОВИЙ ШЛЯХ
THE NEW PATHWAY - LE NOUVEAU CHEMIN
UKRAINIAN WEEKLY - НЕВДОМАДАЙР
The New Pathway is published weekly
Except for special holiday double issues
the New Pathway Publishers Ltd., 297 College St., Toronto, Ont., M5

СВОБОДА
КІЇВСЬКІ ВІСТІ

UKRAINIAN WEEKLY - НЕВДОМАДАЙР
The New Pathway is published weekly
Except for special holiday double issues
the New Pathway Publishers Ltd., 297 College St., Toronto, Ont., M5

Усною Сірка

АКТУАЛЬНО З

Maidan.org.ua
RADIO LIBERTY
BROADCASTING EXCLUSIVELY TO THE PEOPLES OF THE U. S. S. R.

Моїм онукам
Лізі, Миколі,
Мирославі, Маріцці,
Янікові, Барборі,
Йосифові-Андрієві
присвячую

... сайт "Майдан"
... додавати новини
... "Майдан"! Читайте як!

RADIO LIBERTY
BROADCASTING EXCLUSIVELY TO THE PEOPLES OF THE U. S. S. R.

УКРАЇНСЬКА ПРАВДА

СВОБОДА
UKRAINSKYI HOLODENIK

FOUNDED 1933

Association Inc. 302.

СВОБОДА
UKRAINSKYI HOLODENIK

Вечірній Київ
газета Вечірній Київ

СІЛЬСЬКІ ВІСТІ
Газета за захисту інтересів селян України

НОВИЙ ШЛЯХ
THE NEW PATHWAY - LE NOUVEAU CHEMIN
UKRAINSKYI TIZHNEVIK
UKRAINSKYI HEBDOMADAIRE UKRAINIEN
The New Pathway is published weekly
Except for special holiday double issues
by the New Pathway Publishers Ltd., 297 College St., Toronto, Ont., M5T 1S2

Maidan.org.ua

Майдан - пульс громадянського спротиву
України. З 2000 року!
Читати історію сайт "Майдан"
Хто контролює сайт "Майдан"?
І ви теж можете додавати новини на
"Майдан"! Читайте як!

день

УКРАЇНСЬКА ПРАВДА

СВОБОДА
UKRAINSKYI HOLODENIK

НОВІ ДНІ
UKRAINSKYI HOLODENIK

ДЕНЬ

СІЛЬСЬКІ ВІСТІ
Газета за захисту інтересів селян України

THE UKRAINIAN WEEKLY
An English-language newspaper published by the Ukrainian Nation-
a non-profit association, at 30 Montgomery St., Jersey City,
Yearly subscription rate: \$60; for UNA member
Second-class postage paid at Jersey City, N. J.
ISSN - 0273-0244

FOUNDED 1933

Association Inc. 302.

Вечірній Київ
газета Вечірній Київ

СВОБОДА
UKRAINSKYI HOLODENIK

RADIO LIBERTY
BROADCASTING EXCLUSIVELY TO THE PEOPLES OF THE U. S. S. R.

СВОБОДА
UKRAINSKYI HOLODENIK

LIBERTY
BROADCASTING EXCLUSIVELY TO THE PEOPLES OF THE U. S. S. R.

ДЕНЬ

НОВИЙ ШЛЯХ
THE NEW PATHWAY - LE NOUVEAU CHEMIN
UKRAINSKYI TIZHNEVIK
UKRAINSKYI HEBDOMADAIRE UKRAINIEN
The New Pathway is published weekly
Except for special holiday double issues
by the New Pathway Publishers Ltd., 297 College St., Toronto, Ont., M5T 1S2

Йосиф Сірка

АКТУАЛЬНО 3

■ Політика

■ Мова

■ Демократія

Ужгород

Видавництво "Мистецька Лінія"

2009

4

Йосиф Сірка – професор Зігенського університету і Українського Вільного Університету у Мюнхені (де викладав українську мову), автор численних наукових і науково-популярних праць, а також підручників. Його заслугою стало введення у навчальні програми Зігенського університету вивчення української, польської, сербо-хорватської, чеської і словацької мов. Крім того, вчений є засновником Німецько-українського товариства "Діалог", яке займалося гуманітарною допомогою Україні (понад сто вантажів доправив особисто).

Праці Йосифа Сірки "Розвиток української художньої літератури Чехословаччини 1945–1975 рр." (1978), "Розвиток національної свідомості лемків Пряшівщини у світлі української літератури Чехословаччини" (1980) і "Художня література південних лемків" (1988) стали першими працями, які ознайомили закордонного читача з молодією літературою русинів-українців Пряшівщини, зокрема з творчістю репресованих письменників. Свої статті вчений публікував у західній періодичній пресі та частково в "Енциклопедії українознавства". 2008 року вийшла книжка Й.Сірки "Історичний аспект двомовності в українській літературі XIX ст. (На прикладі творчості Пантелеймона Куліша).

2007 року побачила світ збірка публіцистичних статей "Актуально!", які публікувалися у різний час і в різних виданнях як в зарубіжних, так і в українських, в якій автор хотів привернути увагу до проблем в Україні, які актуальні і сьогодні.

Вибрана збірка публіцистичних статей "Актуально-3" є продовженням збірок "Актуально!" і "Актуально-2".

Синівська любов до Материнської Землі змушує вченого і письменника звертатися до всіх, кому болить доля України, її сьогодення і майбуття.

*Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить мій народ.
Поцезнуть всі перевертні й приبلуди
І орди завойовників-заброд!*

Василь Симоненко

ДУМКИ ПРО РІДНИЙ ДОНЕЦЬКИЙ КРАЙ*

Я уродженець і мешканець Донеччини. Маю 46 років від народження. Вчився в радянських школах, закінчив філософський факультет Московського університету ім. Ломоносова. Викладав у школі, сидів у тюрмах і таборах, працював на заводі. Тепер працюю слюсарем-монтажником 4-го розряду.

Мене вчили і я вчив, що не хлібом єдиним живе людина, що сенс життя – у творенні добра людям, у піднесенні матеріального та культурного рівня народу, в пошуках істини, в боротьбі за справедливість, національну гордість та людську гідність, у громадянській відповідальності за все, що твориться за мого життя.

Хто я? Для чого я? Який я? Ці питання ніколи не покидали мене. Постійно думав над ними, постійно шукав і шукаю відповіді на них.

---

* Лист в'язня сумління Олекси Тихого до газети “Радянська Україна”, датований 1972 роком, за яким йому також було надано звинувачення у “націоналізмі”. (Прим. ред.).

Сьогодні думаю:

1) Я – українець. Не лише індивід, наділений певною подобою, умінням ходити на двох кінцівках, даром членороздільної мови, даром творити та споживати матеріальні блага. Я громадянин СРСР, і як “советский человек”, і, передусім, як українець, я – “громадянин світу”, не як безбатченко-космополіт, а як українець.

6

*“Любіть Україну, як сонце любіть,
Як вітер і трави, і води.
В годину щасливу і в радості мить
Любіть і в годину негоди”.*

В. Сосюра

Люблю свою Донеччину. Її степи, байраки, лісосмуги, терикони. Люблю і її людей, невтомних трударів землі, заводів, фабрик, шахт. Любив завжди, люблю і сьогодні, як мені здається, в годину негоди, асиміляції, байдужості моїх земляків-українців до національної культури, навіть до рідної мови...

2) Я – для того, щоб жив мій народ, щоб відновилась його культура, щоб голос мого народу достойно вів свою партію в багатоголосому хорі світової культури. Я – для того, щоб мої земляки-донбасівці давали не лише вугілля, сталь, прокат, машини, пшеницю, молоко та яйця. Для того, щоб моя Донеччина давала не тільки уболівальників футболу, вчених-безбатченків, російськомовних інженерів, агрономів, лікарів, учителів, а й українських спеціалістів-патріотів, українських письменників, українських композиторів та акторів.

3) Я, очевидно, поганий патріот, слабодуха людина, бо, бачачи кривди рідного народу, примітивізм життя людей, усвідомлюючи гіркі наслідки сучасного навчання й виховання дітей, випадання з кола культурного розвитку мільйонів моїх одноплемінців, задовольняюся ситістю, маніловськими мріями, крихтами культури тільки для себе. І не маю ні мужності, ні волі активно боротися за розквіт національної культури на Донеччині, за прийдешнє.

Не вина, а біда простих людей (тобто працюючих робітників та селян), що з їхньої волі чи мовчазної згоди знищується українська мова та культура на Донеччині.

Не біда, а вина кожного інтелігента, кожного, хто здобув вищу освіту, займає керівні посади, а живе тільки для натошту-

вання черева, байдужий, як колода, до долі свого народу, його культури, мови.

І чи не злочином годилося б кваліфікувати діяльність органів народної освіти, вчителів, діячів закладів культури та всіх керівників на ниві асиміляції мільйонів українців Донеччини. Адже таку масову асиміляцію не можна назвати інакше, як тільки інтелектуальним геноцидом. В.І.Ленін у різних працях з національного питання називав тих росіян, хто зневажливо ставився до розвитку національних культур, мов, імперіалістами, негідниками, вихованими в дусі найпідлішого хамства, катами, лакеями царизму, великоруськими шовіністами. А представників малих, гноблених Росією народів, що прагнули, на шкоду рідній мові та культурі, запроваджувати російську, – великоруськими держимордами*.

7

Я – інтернаціоналіст за переконанням, зичу свободи, національної незалежності, матеріального добробуту та культурного розвитку в'єтнамському, індійському, арабському народам, народам Африки, Азії, Америки та всім іншим. На земній кулі не повинно бути голодних, колоніальних, відсталих та малих народів. Хай кожний народ живе на своїй землі, хай творить в міру своїх можливостей культуру та науку і ділиться своїми здобутками з усіма народами світу. Хочу, щоб і український народ, зокрема його частка – донбасівці, вносив свою лепту в скарбницю світової культури...

Мова – одна з основних ознак нації. Мова – фундамент культури. Рідна мова – найдорожчий скарб народу, підвалина

---

*У витягу із вироку судової колегії в карних справах Донецького обласного суду йшлося: “Підсудний Тихий протягом 1968–1976 рр. з метою підриву і послаблення рад. влади проводив серед своїх знайомих і інших осіб антирадянську пропаганду, розповсюджуючи в усній формі наклепницькі вигадки, які порочать рад. держ. і сусп. лад з ворожих соціалістичному суспільству буржуазно-націоналістичних позицій намагався доказати, що на Україні органи влади начебто проводять насильну русифікацію, українська мова “є занедбана”, робив спробу внести ворожнечу в братні відносини між укр. і російським народами. Тихий, працюючи в 1972 р. на будівництві Запорізької ГЕС, [...] неодноразово наклепницьки твердив, що зараз на Рад. Україні начебто нема письменників, які б правдиво засвітлювали історію України і українського народу, що мова начебто “була занедбана”. (Прим. ред.).

Із книги: Український правозахисний рух: Документи і матеріали української громадської групи сприяння використанню Гельсінкських угод в Україні. – Торонто–Балтимор: Укр. Вид-во “Смолокип” ім.В.Симоненка, 1978. – С. 337, 339.

інтелекту, основа патріотизму. Рідну мову повинна берегти, розвивати кожна людина. Вмирає мова – вмирає культура. Вмирає культура – припиняється прогрес. Історію починають творити нерони, бісмарки, муссоліні, гітлери, сталіні, маоцзедуни. А яка то історія – всім відомо.

8

Сумно і моторошно стає на душі при аналізі того, що бачиш навкруги. Цілковита байдужість до всього прекрасного, святого, людського. Українські театри позакривались, і ніхто за ними не сумує. Самодіяльність молоді зводиться до гітари, слухання електромюзичних інструментів у ресторані, на танцмайданчику, в запису на магнітофонну стрічку. Люди майже ні в що не вірять – ні в Бога, ні в комунію. Забули давні й не дуже давні традиції та обряди, щезли вечорниці, коляди, щедрівки, купальські пісні тощо. А що лишилося? Бездумне сидіння біля блакитного екрана, ходіння в кіно, пляшка, розмови без кінця про футбол, заробітки, мотоцикли, лотереї, цинічні сексуальні бувальщини.

У чоловічому товаристві процвітає лайка – незважаючи на вік та родинне оточення. Часто син гне на батька триповерховим матом і одержує відповідь у тому ж ключі...

А в людей розумової праці, людей із освітою, в інтелігентів які клопоти? Чим вони займаються у вільний від роботи час? Найкраще я знаю вчительський цех. У них перевірка зошитів, ходіння до батьків відстаючих учнів із проханням “посилити контроль” (примушувати вчити уроки, заборонити ходити в кіно та дивитись телевізор, не дозволяти читати книжки не за програмою), домашнє господарство, хатні роботи, “підвищення ідейного рівня та ділової кваліфікації”.

У технічної інтелігенції та працівників науково-дослідних установ робота часто триває й після кінця робочого дня, зокрема, проводяться обговорення виробничих проблем. Технічна інтелігенція та науковці зайняті читанням численних журналів, газет, сидять біля блакитного екрана, за шаховою дошкою... Зараз модно знати усе на світі. І які звірі та птахи водяться на найвіддаленішому острові, версії про смерть Гітлера, чи були у нього двійники, співчувати долі Нікоса Теодоракіса, Анджели Девіс, знати, що є навіть пташине молоко... Усе знати. А для чого? Відповідь одна: “А як же? Треба знати”. І голосуючи за резолюцію “Свободу Анджелі Девіс!”, “Свободу і незалежність народу Анголи!” чи “Свободу Бангладеш!”, люди з освітою, ке-

рівники підприємств чи установ не помічають того, що коїться поруч: умирає рідна мова, інтелектуально калічаються мільйони людей, у тому числі вони самі та їх рідні діти. І ніхто, ніколи, ніде не порушує цих проблем. Чому? Через брак знань? Не думаю. Невміння логічно мислити? Не віриться. Найскоріше через оте всезнайство, через масовий потік розважальної інформації, через невідання зосередити свою увагу на живому конкретному ділі, через байдужість до долі рідного народу.

9

Схоже на те, що сьогоднішній інтелігент розтринькує свою енергію та знання для натоптування власного черева та на втіху бюрократів і чиновників, на погибель своїх годувальників – українських трударів серпа та молота. Тяжко повірити, що хтось із інтелігентів думає, що стипендію, професуру, аудиторії та лабораторії їм, колишнім студентам, дав якийсь корифей усіх наук чи група мудрих мужів. Адже кожен розуміє, що то матеріалізована праця селян, робітників, працівників сфери послуг. Внесок українських трударів був і є чи не найбільшим у цілому СРСР. І за ті жертви, що їх приніс український трудовий люд (добровільно чи примусово – немає ніякої різниці), інтелігенція, у тому числі українського походження (українською її не назвеш, бо їй чужими стали українська культура, традиції, мова), платить йому зневагою, презирством.

Мабуть, ніколи раніше українська інтелігенція в цілому не була такою чужою та відірваною від трудящих (робітників та селян), як це можна спостерігати у нас на Донеччині сьогодні.

Тяжка була доля робітників та селян на Україні до революції. Вони працювали в полі від зорі до зорі, народжували, годували та виховували по 8–12 дітей, передавали нащадкам надбання попередніх поколінь. Нелегка була й праця робітників. Я не збираюся ідеалізувати минуле, але то є факт, що народ жив не хлібом єдиним, творив пісні, танці, казки, легенди, яких і набралось у нас сотні тисяч. У роки мого дитинства ще живі були вечорниці. Тихого літнього вечора можна було чути пісні дівчат та парубків у моєму рідному хуторі Їжівці, доносились вони до мого вуха й із сусідніх сіл – Клинового, Віролюбівки, Олексієвого-Дружківки. Щодо праці, то сьогоднішні колгоспники працюють не менше, якщо не більше. Праця на колгоспному полі чи фермі, на присадибній ділянці, біля власної худоби, птиці, ходіння чи їзда на базар, купування, діставання, будівництво... Усе практично забирає

весь час, і для інтелектуального життя, навіть для відпочинку, його залишається обмаль. Робітники переважно затрачають менше фізичних зусиль, але робота, черги, переїзди теж забирають багато часу, і тому культурний рівень як у селі, так і в місті стає все нижчим: пісні не почути, хіба що на весіллі, хрестинах чи проводах у солдати після чарки. Палаці культури, клуби тільки демонструють кінофільми та іноді влаштовують танці. Молоді в селах майже немає.

Може, я не в змозі побачити великих зрушень, піднесення культурного рівня народу, колективної відповідальності, патріотизму, високих моральних якостей трудящих та інтелігенції? Може, я дивлюсь на життя через чорні окуляри? Багато разів ставив свої спостереження, думки під сумнів, шукав помилки у висновках, що викладені в цих замітках, і не знаходив виправдання баченому, не зміг уявити собі райдужного майбуття. Усе, що стосується культури в сьогоднішньому житті, мені здається беззмістовним, безглуздим. А майбутнє уявляється трагічним та пустим.

А може, так і треба? (Кожен за себе, а Бог, з'їд чи пленум – за всіх). Може, це є логічним шляхом розвитку культури на Донеччині на сьогодні? Так ні ж. Не може так бути...

Я не вірю в богообраність будь-якого народу, не вірю у великість народів та мов, не вірю в злиття народів, не вірю, що через 10, 100 чи 500 літ мого українського народу не буде. Як інтернаціоналіст я щиро бажаю богообраному народові (єврейському), великому російському та всім іншим народам всього світу жити на рідній землі, працювати на благо своїх народів, підвищувати кількість науковців до 15, 20 чи 50 відсотків. Хай кожний народ допомагає іншим, у тому числі моему українському, але не шляхом "інтернаціоналізації" Донеччини, не шляхом злиття націй, направлення в Донбас спеціалістів з Ленінграда чи Новосибірська, а українських спеціалістів – у Казахстан чи на Урал.

У мільйонів людей не може не пробудитися цікавість, розуміння, а потім і свідомо праця на ниві піднесення рідної культури, почуття людської гідності та національної гордості. Я вірю, що така свідомість неминуче прийде в мою Донеччину. І хотілось би, щоб це сталося якомога швидше.

Українська мова – не вигадка буржуазних націоналістів, не польська інтрига, не результат чи прояв антикомунізму. Це мова

живого 40-мільйонного народу. І, на жаль, тепер, в епоху розквіту націй та національних культур, часто насильно впроваджуються слова, що не відповідають нормам української мови. Наприклад: площа, площадка, процент, ботинки, лимон, дев'ять годин десять хвилин, кофе натуральне, носки чоловічі і т. д., у той час, як є майдан, відсоток, черевики, цитрина, десять на десяту, кава, шкарпетки. Боротьба за чистоту мови для українців Донеччини, де надзвичайна різноманітність зайшлого елемента набуває особливого значення, і повинна б стати основою в боротьбі проти асиміляції.

Основою ж культури будь-якого народу, повторюю, є його рідна мова. Багата, колоритна, милозвучна, мелодійна українська мова, яку народ проніс через віки поневірянь, принижень, декретованих знищень, зневаги, у Донеччині служить нині лише незначному відсоткові людей і тільки для хатнього вжитку. Українська мова цілком витіснена з вузів, науково-дослідних установ. Не чути її на підприємствах, у школах, дитячих садках численних міст. Зникає вона вже навіть в селах. Чи можна при такому становищі говорити про розквіт, культуру? Свобода і культурний рівень народу – основа прогресу, справжнього людського життя...

У часи свого панівного становища в імперії російська мова була поширена серед іногородців і служила знаряддям для знищення “собачьих наречий”. Тепер же в СРСР нема загальнодержавної мови, нема обов'язку вивчати російську мову (вона вивчається добровільно). Російська мова є тільки знаряддям порозуміння естонця з вірменином, якута з молдаванином. Вона потрібна для того, щоб заощадити кошти і не перекладати якусь наукову працю з української на киргизьку мову чи з англійської на 100 мов народів СРСР, якщо та праця зацікавить всього 10–15 спеціалістів у кожного народу. Знання російської мови дозволяє швидше й ширше знайомитись із надбанням у галузі науки, культури, мистецтва різних, особливо нечисленних, народів СРСР. Твердження, що російська мова краща, вища, більша, могутніша за українську, литовську, киргизьку чи аварську, – це шовінізм. А такі твердження досить часто трапляються в газетах, по радіо, не кажу вже про їх побутування в розмовах, зокрема в нас, на Донеччині.

У нашому регіоні, наскільки я знаю, університет та всі інші вузи послуговуються російською мовою. Чи нормально це? Очевидно, що ні. Кожна окрема людина вправі вибирати собі мову і місце

проживання, але мовою університету, вузів мусить бути мова суверенної держави, якою є Україна, Естонія, Італія чи яка інша країна.

12

Людей, що живуть на Донеччині і зневажають український народ, можна порівняти з колоністами і плантаторами, якими були, наприклад, іспанці чи англійці в Америці, Індії, Австралії в XVII ст., німці, болгары, греки на землях запорізьких козаків, у тім числі на Донеччині (з ласки Катерини II у XVIII ст.)...

Я за те, щоб українські хлопці та дівчата вчилися у Москві, Тбілісі, Ризі, у Парижі чи Лондоні. Хай би знали різні народи, їхні мови, культури та несли свої надбання рідному народові, як то робили Т.Шевченко, М.Лисенко, І.Франко, Расул Гамзатов, Ганді, Хо Ши Мін та багато інших передових діячів українського та інших народів. Вони пізнавали чужу, часом вищу культуру, щоб нести свої знання рідному народові, підносити його культурний, суспільно-політичний та науково-технічний рівень.

Я й за те, щоб у донецьких вузах навчалися росіяни, грузини, в'єтнамці, юнаки та дівчата інших народів. Це зближує народи, взаємозбагачує їх. Але вони у вузах Донеччини повинні вчитись українською мовою. Тільки тоді вони одержать не лише знання за фахом, а й пізнають наш народ, його культуру, його звичаї та понесуть свої знання про Україну своїм народам.

Тільки жалюгідним покидькам байдуже, де жити, кому служити. Вони за гроші готові продати і рідну неньку. Справжній патріот, навіть коли він не живе на своїй землі, служить своєму народові, боліє його болями, зичить йому безсмертя і в міру сил та можливостей працює для нього. Яскравим прикладом цього можуть служити вірмени всього світу, особливо їхня інтелігенція.

Не можна собі уявити, щоб англійський уряд чи будь-хто відкрив у Лондоні французькомовний чи німецькомовний університет чи вуз, в Іспанії – англійський, в Москві чи Ярославлі – якийсь неросійський. А в Донеччині всі вузи (підкреслюю – всі!) – російськомовні...

Виховувати свідомих громадян і патріотів на чужомовній основі - це те ж саме, що зводити будову на піску без фундаменту. Будова може розсунутись на самому початку будівництва, або й рухнути після його завершення, заваливши своїм камінням і тих, хто в ній житиме, і сусідів.

Навчання в школах повинно вестись рідною мовою дітей. Це відстоювали всі видатні педагоги світу. Хто, коли вважав, що для дітей краще вчитись чужою мовою? Зараз у Москві, Ленінграді та інших містах є спецшколи з англійською мовою викладання. Але ні один учитель тих шкіл не скаже своїм учням, що російську мову можна вчити абияк, можна її не знати. Чув, що є такі спецшколи і в Україні. Частина предметів викладається англійською мовою, частина – російською, а українська вивчається як предмет. Чи багато знатимуть випускники таких шкіл з рідної мови? Мабуть, дуже небагато, або й нічого.

А найстрашніше, мабуть, становище в дитячих садках Донеччини. У містах усі вони, наскільки я знаю з розмов із батьками, вчителями, виховательками, – російськомовні. Чому? Відповідь: “Так хочуть батьки”. Дитина від коліски втрачає найдорожче – рідну мову. І не може чинити опору. Коли доросла людина свідомо вибирає собі місце роботи, проживання чи мову, часто на шкоду своєму інтелекту чи здоров’ю, робить це якоюсь мірою за власним бажанням. Вона може зупинитися, змінити свій вибір, чинити опір у разі примусу. А дитина нічого не може. Цей процес схожий на інтелектуальну кастрацію. Тут щось подібне до того, як вихолощують молочних поросят чи бичків, щоб одержати з них більше м’яса. Із них виростуть люди байдужі, до всього людського, виростуть шукачі оголошень: “Требуются рабочие. Зарплата 200–300 руб.”, “Объявляется конкурс на замещение вакантной должности... кандидат, доктор наук”. І інтелектуальний кастрат за дрібну монету зрадить свій народ, покине батьківщину, позбавить батьківщини рідних дітей, усе покине, йому все одно, кому служити, аби мати більше матеріальних благ, посідати вищу посаду, заслужити орден чи медаль.

Патріотизм, національна гідність, любов до свого народу, свого міста, села, любов до рідного слова, до рідної пісні, природи, історії – ось зерна, які ми повинні б сіяти в душі дітей і в сім’ї, і в школі, і в комсомолі, і через літературу, кіно, телебачення. А на Донеччині сходи цих зерен безжалісно, по-варварському знищуються, і виростає в душах дітей чортополох (міщанство, дармоїдство, хуліганство, пияцтво)...

Українці, що народились і виростили на Донеччині, соромляться признатися, що вони українці, соромляться говорити українською

мовою, бо їх називають “хохлами”, “бандерами”... Ні, таке становище не має нічого спільного з інтернаціоналізмом...

Я не хочу асимілюватися, не хочу стати безбатченком. Я не хочу, щоб асимілювались росіяни, греки, татари, євреї. Хай кожний народ живе на своїй землі, творить у міру своїх сил культуру, множить і діє на користь всього людства, у братній співдружності (а не як держиморда). Я категорично проти “добровільної” асиміляції українців, зокрема моїх земляків-донбасівців...

Історія – найдійовіший, найефективніший засіб формування національної самосвідомості, національної гордості. Особливо багата патріотизмом, лицарством, звитяжною боротьбою, демократизмом, республіканськими традиціями історія нашого народу. Історія ж українського народу поки що недоступна не лише молоді, а й спеціалістам, зокрема вчителям. Хочеться сподіватися і вірити, що незабаром вийде правдива, наукова історія України, історія Донеччини, історія кожного міста, а то й села. Можна думати, що матеріали вже підбрано, опрацьовуються. Свідченням того є 4-томна “Радянська енциклопедія історії України”. “Історія міст і сіл УРСР”, зокрема Донецької, Луганської областей та інших...

Донеччина – це шоста частина всього населення Української РСР. Її культурний та національний розвиток може послужити або гарним прикладом для всієї України в разі її нормального розвитку, або ганебним, холероподібним, коли й інші райони підуть шляхом байдужості до національної культури та мови. І в другому випадку ганьба та прокляття впадуть на голови кожного з нас, донбасівців, хто бачив, усвідомлював насування загибелі і мовчав, хто в угоду череву забув, якого він роду-племені, зрадив свій народ, з чужих рук брав отруйну зброю асиміляції та допомагав нищити українську мову, культуру, традиції, обряди. Зараз проявляється дивовижна, можна навіть сказати, злочинна байдужість у питаннях мови та культури, саме в тій царині людських взаємовідносин, куди віками було спрямоване вістря ганебної моралі польської шляхти, католицької церкви, російського царизму.

Ми не можемо задовольнятися формулою “народ не помиляється”, народ хоче російськомовних шкіл, вузів, начальників чи кондукторів у трамваях тощо. Шляхом пропаганди та агітації ми повинні боротися за утвердження людської гідності і національної гордості.

Національне питання на Донеччині, на мою думку, не розв'язане. І розв'язане воно буде лише тоді, коли кожен українець буде свідомий того, що належить до свого народу, для нього живе, за нього бореться. Якщо кожен чужинець поставить перед собою запитання: "Хто він? Для чого він на донецькій землі? – Колоніст? Заробітчанин? Емігрант? Незамінний бажаний спеціаліст чи нахлібник-дармоїд на шиї "братнього" народу?" Коли кожен, хто прийшов непрошений на чужу землю, буде поважати український народ, або нехай перебирається на свою батьківщину. Коли доброзичливі щодо українського народу чужинці на Донеччині матимуть свої національно-культурні товариства, газети, книги рідною мовою, дитячі садки та школи (російські, грецькі, білоруські, вірменські та ін.). Прикладом для нас може служити Закарпатська область, де мадяри, румуни, росіяни мають свої школи, гуртки самодіяльності тощо. Прикладом можуть служити і товариства, які мають українці Польщі, Чехословаччини, Канади та інших країн.

Тепер газети, радіо, інші засоби інформації закликають кожного активно втручатись у громадські справи, боротись із хуліганством, пияцтвом. Я вважаю, що національна безликість, моральна порожнеча, тваринне життя – хвороби незрівнянно тяжчі від алкоголізму чи пияцтва і в значній мірі є причиною останніх. Тому вістря пропаганди та агітації повинно бути спрямоване в першу чергу проти них. А якраз цього нема ні в газетах, ні по радіо, ні в літературі.

Олексій Іванович Тихий. Учитель.
1972

Олексій Тихий,
член-засновник Української Гельсінкської Групи, народився 27 січня 1927 р. на хуторі Їжівці Донецької обл., жонатий (дружина – Ольга Олексіївна; два сини), учитель. Навчався у транспортному і сільськогосподарському інститутах. Закінчив успішно Московський

університет. Працював учителем. Вперше був заарештований у лютому 1957 р. і засуджений у квітні того ж року на 7 років ув'язнення і 5 років позбавлення громадянських прав. Повернувшись з ув'язнення у лютому 1964 р., працював робітником на різних об'єктах. У лютому 1977 р. був заарештований, а в липні того ж року засуджений на 10 років ув'язнення і 5 років заслання. Строк покарання відбував у концтаборах у Мордовській АРСР, а згодом був переведений до концтабору в Пермській обл., де брав активну участь у правозахисних діях політв'язнів*.

На Заході видано його "Роздуми", збірник статей, документів і спогадів; упорядкував О.Зінкевич, зі спогадами І.Александрова, С.Пирогова і Н.Світличної, В-во "Смолоскип", 1982**.

Увечері, 18 листопада 1989 р., літаком рейсу Перм–Київ до Києва перевезено тлінні останки Василя Стуса, Юрія Литвина та Олексі Тихого. Поховано їх у Києві на Байковому цвинтарі***.

* Олексій Тихий помер у концтаборі у травні 1985 року. (Прим. ред.).

** Із кн.: Українська Гельсінкська група: 1978–1982. Документи і матеріали. Упорядкував і зредагував Осип Зінкевич. – Торонто–Балтимор: Українське вид. "Смолоскип" ім. В.Симоненка. – 1983. – С. 779–780.

*** Див.: Стаття Марічки Галабурди-Чигрин. У кн.: Злочин / Упорядник Петро Кардаш. – Мельбурн–Київ, 2003. – С. 215.

Час і Сірка

«Народ мій є!
Народ мій завжди буде!»

- 18** Не чує, не бачить і мовчить!
- 20** Стають на коліна також із пошани!
- 29** Плюєш йому в очі, а він каже – дощ іде!
- 30** Українці канадського Торонта відзначили 75-у річницю Голодомору
- 32** Чи можете уявити собі ізраїльського політика, який заперечував би Голокост?
- 38** Прояв склерозу чи хвороби Альцгеймера в Голови Верховної Ради?
- 41** Інтелектуали є. Ідеологію сформовано!
- 45** Кому ж вигідно ділитися?
- 48** Щоб не відокремлювати церкву від держави – він проголосив собі державу!
- 53** П'ятнадцять днів, що сколихнули світ!
- 55** Голопупки, всі докупки! Імперіялізм – пострадянська хвороба Лужкова **57**
- І сам не гам, і другому не дам! **59**
- Аборигени і блохи **62**
- Був громадянином трьох країн, але любив Україну **65**
- Куди поділася творча молодь Донецька?! **68**
- Чи допомогли б дуелі Україні? **72**
- Відкритий лист до Віктора Януковича, голови партії Регіонів і тіньового уряду та парламентської фракції Верховної Ради України **75**
- Чому б не повчитися у чехів? **78**
- "Американський народ виразно промовив..." **88**
- "Народ, який любить свою країну, довів, що здатний її змінити!" **90**
- Перемога надії **94**
- Безплатна лекція демократії **96**
- Таємні угоди, закриті списки і "варіанти" **99**

АКТУАЛЬНО

НЕ ЧУЄ, НЕ БАЧИТЬ І МОВЧИТЬ!

“...ви недостатньо говорите про Голодомор. Я не називаю це Геноцидом, але в принципі це можна назвати Геноцидом” (Андре Глюксманн, французький філософ. – Газ. “День”, Микола Сірук, “Про загрозу...”, 01.10.2008 р.)

Якщо придивись до українських ЗМІ щодо відзначення 75-ї річниці страшного Голодомору, то пригадається картина з трьома мавпами – затулені очі, заткані вуха та затулений рот! Ця картина, зокрема, актуальна при спогляданні українського телебачення, слуханні українського радіо або читанні українських газет в Україні.

В Українському музею у Нью-Йорку ще в травні відкрили фотовиставку, приурочену Голодомору в Україні. Канадський парламент одногосно визнав Голодомор Геноцидом українського народу, уряд Канади нещодавно дав п'ятдесят тисяч доларів на створення інтернетного сайту про Голодомор, Шкільна рада Торонта (Канада) ввела тему про Голодомор у шкільну програму провінції Онтаріо, а українська громада Торонта планує побудову пам'ятника жертвам Голодомору в одному з міських парків.

Українська діаспора у світі намагається подати якнай-докладнішу інформацію громадськості про те, що Голодомор стався не випадково. Це цілеспрямована політика КПРС на знищення українського народу.

Документи, які свідчать про планомірність акції, вистачає і без розкриття архівних документів, які Москва тримає за залізними замками. В Україні, де понад 40% депутатів Верховної Ради не проголосували за визнання Голодомору Геноцидом Українського народу, – створюється враження, що ця тема цікавить тільки Президента.

Дуже шкода, що ЗМІ не надають щодня інформацію про Голодомор – світлини, спогади очевидців, документи або витяги зі сторінок книг чужинців Мейса та Конквеста, які розшукали і оприлюднили сотки документів та свідчень свідків про Голодомор для англомовного світу, бо саме це було б гідним відзначенням пам'яті мільйонів, які загинули від страшної голодної смерті. Звичайно, “ситий голодному не вірить”, але є ще мораль і етика, які вчать нас шанувати старших, пам'ятати про загиблих, і не хочеться вірити, що нащадки жертв страшного Голодомору – діти, внуки та правнуки не відчувають потреби вшанувати пам'ять своїх предків!

Чужинці звертають увагу українцям, що вони недостатньо говорять про Голодомор і при цьому не інформують людей, у пам'яті яких ще збережено твердження КПРС (а тепер московських офіційних чинників) – “НЕ БУЛО ТАКОГО”!

“У кожній українській родині є загиблі, смерть яких була спровокована російською владою. Ваше бажання незалежності обумовлено тим, що Росія не дивиться саме таким критичним оком на свою історію і не виявляє хоч би мінімуму людських почуттів” (газета “День”, 1.10.2008 р., Микола Сірук “Про загрозу російського нігілізму...”, інтерв'ю з французьким філософом Андре Глуксманом).

Прикро, що чужинці звертають нам увагу на те, що ми недостатньо інформуємо про нашу найбільшу трагедію за всі покоління. Українські політики, які часто їздять в Ізраїль, не звертають увагу на те, з якою побожністю там ставляться до жертв нацистського Голокосту. В Ізраїлі турбуються не тільки, щоб молодь знала про біль народу, але щоб і світ знав, – тому весь час ЗМІ та ізраїльські політики нагадують усьому світові про трагедію, яка випала на долю їхніх предків!

Голодомор повинен бути темою не тільки для Президента України, але й для членів уряду, депутатів Верховної Ради України, ЗМІ, письменників, політиків та всіх церков і конфесій, бо тільки так виявимо пошану й пам'ять до жертв Голодомору і покажемо світові, що в Україні не ростуть бездушні, безсердечні і без пам'яті нащадки тих, яким вдалося пережити Геноцид.

Торонто, 6.10.2008 р.

СТАЮТЬ НА КОЛІНА ТАКОЖ ІЗ ПОШАНИ!

Старша генерація пригадує канцлера ФРН Віллі Брандта, який під час державного візиту до Польщі, 7-го грудня 1970 р., перед монументом жертвам нацизму став на коліна і вклонився тим, що загинули в газових камерах та від куль у Другій світовій війні. Віллі Брандт своїм учинком показав обличчя нового німця після знищення нацистського режиму, і вістка ця облетіла цілий світ. Саме завдяки такому жестові німецького політика у світі стали сприймати німців як людей, які відійшли від свого минулого і стали людьми, що вміють й інших поважати, і честь, загиблим від німецьких рук, віддавати. Мені це пригадалося, коли я прочитав лист-відповідь Президента Російської Федерації Д.Медведева Президентові України В.Ющенкові. Хоч Д.Медведев належить до покоління, яке про Голодомор лише чуло і то з неофіційних інформацій, оскільки Голодомор заперечується офіційно і сьогодні. Замість висловити співчуття сусідньому (ще донедавна “братньому”) народові, найвища особа РФ сумнівається у трагедії, а міністр закордонних справ РФ С. Іванов розсилає безпрецедентні для дипломатії листи до ООН та окремих країн світу, щоб Голодомор не визнавали!

У червні 1973 року Віллі Брандт, як перший німецький бундесканцлер, відвідав Ізраїль і там теж схилив голову перед жертвами нацизму.

14 листопада 2008 р. “Українська Правда” оприлюднила зміст листа-відповіді Президента РФ Д.Медведева на запитання Президента В.Ющенка взяти участь у заходах, присвячених відзначенню 75-ї річниці Голодомору. Як звичайно, при таких подіях політики й науковці дотримуються певної етики, дипломатичної мови. Російський президент вирішив

відкинути дипломатичну мову і дуже недипломатичними висловками навіть вдався до агресії щодо України, коли йшлося про Голодомор. Лист-відповідь написали люди, які не взяли до уваги десятки країн, що визнали Голодомор геноцидом, а ООН та Європейський парламент визнали Голодомор злочином проти людства. Не віриться, що Президент сусідньої країни, яка й сама була свідком злочину проти “братнього” народу, підписав лист, підсунутий йому кагебістськими вихованцями.

Пан Медведєв ужив вислів “так званий голод”, що означає його невизнання. Доречно зазначити, що після Другої світової війни було багато спроб не визнавати Голокост євреїв. 1978 року Віліс Карто заснував Інститут Історичного Перегляду (Villis Carto; Institute for Historian Review). А 1987 року Бредлі Сміт (Bradly Smith) заснував The Committee for Open Debate (Комітет відкритої дискусії). Метою Інституту та Комітету було визнавати вбивство євреїв, але заперечувати Голокост. Саме так аргументують писаки в листі-відповіді Медведєва Ющенкові – мовляв, люди вмирали, але чому це вважати голодомором?! Саме отой Комітет відкритої дискусії дуже нагадує пропозицію Д.Медведєва – створити комісію кількох країн, а потім зробити оцінку! Звичайно, до Комісії можна було б залучити “експертів” Л.Грача, Д.Табачника, російських “знавців” В.Чуркіна, А.Проханова та міністра закордонних справ РФ Іванова, які не заперечують, що люди вмирали, але слово “Голодомор” для них чуже.

Вияснити і ствердити, що Голодомор був геноцидом українців, можна було б і в Росії дуже швидко і без перешкод, якби найбільшим архівом щодо Голодомору, котрий є у Москві, дозволили користуватися науковцям, якби його не тримали під ста замками!

Далі Президент РФ зазначив, що “...ухвалення Верховною Радою 2006 року закону, що голодомор – це геноцид українського народу і є нав’язуваним тлумаченням подій, не дочекалося всебічного вивчення цієї проблеми” (УП, 14.11.2008).

Якби так висловився лідер Компартії Росії чи України, на це можна було б подивитися крізь пальці, оскільки члени

цієї партії до сьогодні не хочуть визнати, що їхні попередники були найжорстокішими вбивцями українців – старих, молодих і ненароджених. Але голова держави повинен замислитися над тим, що підписує! Звичайно, поки дійшло до підтвердження, що Голодомор 1932–33 рр. був таки справжнім геноцидом українського народу, минули роки досліджень, збирання документів, записів очевидців і тих, що пережили цю трагедію. Тисячі історичних документів, наукових праць, документальних фільмів та спогадів є незаперечним доказом цілеспрямованого Голодомору в Україні. Першими дослідниками Голодомору 1932–33 рр., про який заговорив англомовний світ, були американські історики Роберт Конквест та Джеймс Мейс, а не росіяни чи українці, для яких і досі московські архіви про Голодомор під замком. Американці своїми науковими працями довели, що це був Голодомор. 18 листопада н.р. Національний інститут стратегічних досліджень презентував наукове видання “Голодомор в Україні 1932–33 років” за документами політичного архіву Міністерства закордонних справ ФРН. Директор Науково-дослідного інституту стратегічних досліджень Рубан значив, що Голодомор “... був спрямованим злочином, – геноцидом українського народу, і європейська дипломатія знала про його мету – знищення України як політичного явища, як нації, що проявила своє прагнення до державного самовизначення” (Газ. “День”, 18.11.2008 р., ст. “У Києві презентували...”).

5 січня 2007 р. “Українська правда” опублікувала статтю Олега Надоші та Володимира Гонського “Голодомор – це не тільки 7 мільйонів життів, а й 66 тонн золота, 1439 тонн срібла, діаманти, антикваріат. Тощо”. Автори статті дослідили партійні архіви та документи й постанови щодо організації-розширення мережі торгзину в Україні та постанови партії щодо організації геноциду голодом: “І вжахнулися: ці документи виходили та діяли абсолютно узгоджено і синхронно! За принципом: 1) партія забирає в українського селянина весь хліб; 2) торгзін забирає в нього все золото і гроші! Далі – аналіз власне організації роботи партії і торгзину додав ще пункт 3): але зробіть все так, щоб хохли все одно не вижили (УП. “Голодомор...” – Підкр. Й.С.). 19 листопада 2008 року Віктор Рог на “Майдані” оприлюднив

“Записку акту про смерть”, де каліграфічно задокументовано причину голодної смерті 1933 р. – українець! – (Підкр. ред). (Майдан, Віктор Рог “Причина смерті – “українець”). Це лише кілька фактів, які засвідчують справжню причину Голодомору!

Я ще не зустрів в Україні таких людей, ні не натрапив на твори, де би хтось заперечував, що постраждали і люди інших національностей, бо ж Україна була не тільки годувальницею Європи, але й усього Союзу! Та й ніхто не звинувачував і не звинувачує росіян у Голодоморі, а звинувачують кривавий комуністичний режим, який свідомо спланував Голодомор. Президент В.Ющенко на відкритті Меморіалу пам’яті жертв Голодомору в Харківській області, яка зазнала найбільших втрат від Голодомору, 19 листопада 2008 р. сказав: “Мій народ нікого не звинувачує”. Саме тому Президент України В.Ющенко запросив і Президента РФ Д.Медведева на відзначення 75-ї річниці великого Голодомору, бо вважав, що це була трагедія держави, до якої входила тоді і Росія, а геноцид українців не заперечує, що гинули і росіяни, і білоруси, і казахи, і тисячі інших. Так само, як і Голокост не заперечує, що, крім євреїв, нацисти винищували представників інших національностей, разом з німцями. В численних наукових працях про єврейський Голокост не досліджуються дані про жертви інших народів, але це не означає, що вони про них не знають або заперечують їх. Знають, але для євреїв їхня трагедія займає перше місце, вони її досліджують і нагадують світові, щоб такого знову не трапилося.

У деяких російських дипломатів та керівних осіб останнім часом дуже небратнє ставлення до великої української трагедії. Вони вживають комуністичну демагогію в поясненнях злочинів, які, мовляв, скоєні задля індустріалізації країни або задля добробуту, а заступник голови Держдуми Жириновський вважає, що голод виник сам по собі! Сумно, що такі близькі сусіди і родичі по вірі намагаються спотворювати образ України не тільки в себе вдома, але й за кордоном. Міжнародна дипломатія ще такого не знала, щоб інша країна так вороже ставилася до визнання трагедії у сусідній державі (навіть турки не робили такого, коли вірмени вимагали визнання їхнього геноциду).

Ізраїль не мав багато друзів, коли домагався визнати Голокост, але заперечення його означало би більше, ніж недружній акт до молодої країни. Цілком зрозуміло, що українські християни сподівалися порозуміння хоча б від християн Росії, але для цього треба мати в серці християнську мораль, любов до ближнього! Отже, далека Канада розуміє ліпше трагедію України, ніж найближчий і споріднений сусід.

Дуже прикро читати, що громадянин України, голова кримських комуністів, депутат Л. Грач не заперечив твердження Медведєва, а став його палко підтримувати і назвав відзначення 75-ї річниці Голодомору шабашем! (Майдан, 14.11.2008). У цивілізованій країні за такі слова людина відповідає перед законом – Е.Цунделя, який проживав у Канаді і заперечував єврейський Голокост, депортували до Німеччини і засудили на п'ять років ув'язнення за розпалювання національної ворожнечі (Volksverzetzung). За такі ж вислови покарали і британського історика Д.Ірвінга, якого заарештували в Австрії і засудили на три роки ув'язнення після того, як він визнав свою вину. Україна дозволяє “шабашувати” комуністові, який є прямим нащадком злочинних партійних предків! Це можливо тільки тому, що нацизм у Німеччині засудили і заборонили, а його керівників після військового трибуналу розстріляли, а в Україні “свої червоні нацисти” сидять за народні гроші у Верховній Раді і провадять антинародну пропаганду та фальсифікують історію.

Сподіваємося, що серед російського народу не запанують погляди комуністів, які спланували й провели Голодомор, а переможуть християнська етика й мораль у ставленні до загиблих і любов до ближнього. Саме в цьому сенсі особливої уваги заслуговує Звернення предстоятеля Української православної церкви Московського Патріархату Митрополита Володимира (УНІАН, 13.11.2008). Владика Володимир висловився дуже чітко:

“У ХХ сторіччі український народ пережив одну з найстрашніших трагедій у своїй історії – Голодомор. Україна, яка завжди годувала хлібом весь світ, зазнала масового голоду. Голодомор призвів до значних жертв, приніс багато горя.

У нього були об'єктивні й суб'єктивні витоки й наслідки. Штучний голод 1932–1933 рр. було сплановано більшовиками з метою прискорення примусової колективізації, ліквідації “куркульства” як класу, знищення “ворожих елементів”. (УНІАН, 13.11.2008).

Це доказ того, що церква, яка пережила власний Голокост, воскресає і стає на захист не тільки пам'яті жертв Голодомору, але й власної гідності як інституція, котра несе відповідальність лише перед Господом!

Митрополит Володимир своїм Зверненням заперечив і твердження щодо Голодомору деяких російських політиків та українських комуністів, яких ще досі не притягнуто до судової відповідальності за скоєні злочини. Владика звернув увагу на ідеологію, яка провадила до Голодомору:

“Їхній світогляд базувався на засадах вічної пітьми, бо тільки Бог є джерелом світла. Їхня ідеологія замість блага принесла зло, бо тільки Бог є Творцем усякого блага. Де без Бога будують рай, там з'являється пекло. Замість обіцяного райського життя опутаний радянською ідеологією народ прийняв пекельні муки.” (Там же).

Нині, коли різні ЗМІ та політики РФ, а з ними і керівники КПУ поширюють брехню про Голодомор і відверто заперечують його, щоб остаточно знищити пам'ять українського народу, Звернення провідника УПЦ МП Митрополита Володимира має особливе значення. Воно дає нам надію, що брехня, яка заперечує Голодомор, є не тільки гріхом, якого мали б християни уникати, а вона зникне, і запанує Правда і Закон Божий. Якби це залежало від мене, то Звернення Митрополита Володимира я розповсюдив би багатомільйонним тиражем у всіх церквах та в інших храмах Божих, у всіх інституціях, навчальних закладах та партійних організаціях по всій Україні. Його слід було б перекласти на російську мову і вислати російським політикам, які виступають проти визнання Голодомору! Владика вказує на винуватців і дає можливість всім замислитись і покаятись. Треба вірити, що багато тих, що не позбулися уявлення про “добрих” чекістів і кагебістів, навернуться в лоно церкви, яку нищили, але не знищили, яка тепер чітко висловила та визначила свою ідеологію – цілковито протилежну комуністичній.

“Історія нашої Батьківщини зазнала багато важких часів. Стихійні біди, війни, соціально-політичні заворушення та інші негаразди спричинялися до різних кризових явищ, серед яких були “знищення, голод і меч” (с. 51: 19)...

Але в 1930-ті роки Україна вперше пережила штучний голод, масове вбивство мільйонів своїх громадян, цинічне, цілеспрямоване, безжальне. Лише в богоненависницькому й людиноненависницькому середовищі міг статися такий злочин. На щедрому українському чорноземі вмирили у страшних муках мільйони людей. Цей ГЕНОЦИД був намаганням знищити саму душу народу, привести її до повного духовного рабства. Він став знаряддям диявольської помсти за неспроможність викорінити зі свідомості нашого мудрого, сповненого високих чеснот народу синівську пам'ять про Бога, любов до Бога, вірність і віру в Бога. Цю віру можна було знищити лише через фізичну ліквідацію її носія. Тому богоборча влада, створивши духовний голод, прирекла націю і на голод фізичний”(Тут же).

Кілька днів пізніше видання “Коммерсант Украина” сповістило, що у прес-службі УПЦ МП сказали, що Священний синод УПЦ МП не визнавав Голодомор геноцидом, мовляв, людина, яка писала текст, помилилася – написала не те слово! А може, рукою тої людини керувала воля Божа і тому “рука написала” так, як воно й було!

Шкода, що Президент РФ Д. Медведєв “з легкої руки” відмовився від участі відзначення Голодомору. А може, злякався, що доведеться червоніти за поведінку та вислови декотрих своїх співвітчизників, оскільки відзначення 75-ї річниці Голодомору базується на багаторічних наукових розслідуваннях, довгорічній праці тисяч науковців та на тисячах спогадів і документів про десять мільйонів жертв свідомо спланованої голодної смерті. Можливо, російський президент зміг би на власні очі побачити незаперечні документи ГЕНОЦИДУ, який був не “т.зв. голодомором”, а таки справжньою спланованою трагедією українців, при якій постраждали й інші народи. Може, тоді і в Російській Федерації по-братньому поставились би до горя сусіда і зрозуміли слова Митрополита Володимира:

Українська родина ... Голодомор 33-го року.

Віллі Брандт і Гольда Меїр
у червні 1973 р.

Бундесканцлер Німеччини Віллі
Брандт перед пам'ятником
жертвам нацизму. 1970 р.

“Сімдесят п'ять років минуло відтоді. Час лікує душевні рани, але рану в серці України загоїти неможливо. Вона завжди буде невгамовним болем нагадувати про час, коли над Україною, над іншими народами колишньої радянської спільноти панував диявол.”

“Церква суворо засуджує чинники, які призвели до цієї трагедії. Виправдання їм немає...”.

Церква застерігає від глибокої хибної та антигуманної ідеології, що зробила подібну трагедію, і закликає до покаяння тих, хто ще не прозрів і не зрікся богоборства в усіх його формах” (УНІАН, 13.11.2008).

Звернення Священного синоду УПЦ МП, підписаного Митрополитом Володимиром, повинно промовити до усіх християн і нехристиян не тільки в Україні, але й за її межами, воно не політичне, а базується лише на фактах і любові до ближнього – на християнській моралі. Воно є проявом турботи провідника церкви про минуле, сучасне і майбутнє, бо без знання минулого не можна говорити про майбутнє! Тому ми переконані, що слова Митрополита Володимира:

“Душі їх во благих водворяться. І пам'ять їх – з роду в рід” знайдуть слухачів, порозуміння, і ПРАВДА про ГОЛОДОМОР запанує по всій Україні і в цілому світі. Нікому не вдасться знищити пам'ять українців, оскільки злочин проти українців є злочином і проти людства. Жертви гідні того, щоб ми їх вшанували і нагадували про них своїм і чужим. Зрештою, слід вчитися від Ізраїльської держави, як вона шанує й оберігає пам'ять Голокосту в Ізраїлі і у світі. Сподіваємось, що, після Звернення Митрополита Володимира, Голодомор будуть вивчати не тільки канадські діти у школах, але й діти в Україні, оскільки майбутнє належить їм, а Голодомор таки був геноцидом українського народу! Деяким російським політикам слід було би повчитися від Віллі Брандта, який сприяв зміні погляду на німців. Зрештою, слід припинити ворожу пропаганду, мовляв, відзначення 75-ї річниці Голодомору є вигадкою націоналізму. За заперечення Голодомору люди повинні відповідати, як це робиться із запереченням Голокосту, а над режимом, що його спланував, треба нарешті провести справедливий суд!

ПЛЮЄШ ЙОМУ В ОЧІ, А ВІН КАЖЕ – ДОЩ ІДЕ!

29

Таке враження від статті директора Центру соціальної аналітики “Левый взгляд” Е.Філіндаша “Голодомор–33: а чи був геноцид?” (Українська правда, 21.11.2008). Статтю можна розглядати як звіт комсомольця перед вступом у лави КПРС, перескочивши час кандидатства. Вона є доказом того, до чого здатна докотитися людина, яка керується ідеологією минулого. З писанини струменить, що у Філіндаша не “левый взгляд”, а обидва “левые глаза”. Цьому комсомольцеві, який начитався “Постановлений ЦК ВКП(б)” та різних партійних документів, не вистачає відваги М.Хрущова, який на XX з’їзді КПРС зачитав “Лист” на закритому засіданні про злочинця Й.Сталіна. Хоч, звичайно, партію Хрущов виправдовував, а у всіх гріхах звинуватив Сталіна. Філіндаш продовжує захищати партію і вдається до перекручування фактів, до маніпуляції статистикою, до “втягування” “Постановлений” лише задля того, щоб голод визнати, але відокремити його від нищення українського народу.

Філіндаш мовби. приземлився із іншої планети – для нього не існують численні наукові докази, що Голодомор був спланованим, що про нього знали у світі, що існують тисячі документів. Навіть того самого дня на Блозі Бориса Кушнірука (Українська Правда, 21.11.2008) з’явився незаперечний доказ геноциду українців у статті Сергія Грабовського про працю Рафаеля Лемкіна “Радянський геноцид України”, але створюється враження, що Е.Філіндаш належить до людей, яким плюють в обличчя, а вони кажуть – дощ іде!

Незрозуміло, чому “Українська Правда” відмовилася вмістити матеріал відомого публіциста С.Грабовського, якого читачі

знають з його поважних наукових, аналітичних, сповнених правдивих фактів, матеріалів, а дала місце комуністичній пропаганді Е.Філіндаша, який у день відзначення 75-ї річниці страшного Голодомору в Україні дозволяє собі заперечувати трагедію українського народу, яку вже визнали понад сорок країн світу!

Ніяк не збагну, як таке поважне видання, як “Українська правда” не знайшло кращого матеріалу, щоб хоч так приєднатись до відзначення української трагедії, а замість того надало місце ворожому до українців ставленню, брехливому і перекрученому змісту, що базується на тій ідеології і тій демагогії, яка й спричинила геноцид українців!? Курйозом є й те, що саме за панування ідеології, якій надала УП у дні пам’яті жертв місце, існування такої газети було б неможливим! А може, відповідальні за вміщення “трактату – партійного звіту” Філіндаша теж не позбулися комсомольського впливу?!

Торонто, 22.11.2008 р.

УКРАЇНЦІ КАНАДСЬКОГО ТОРОНТА ВІДЗНАЧИЛИ 75-У РІЧНИЦЮ ГОЛОДОМОРУ

22 листопада н.р. світ відзначав трагедію України – річницю Голодомору. Спочатку згадали її в далекій Австралії, потім у Римі, Лондоні, а насамкінець за Океаном – у США та Канаді.

Українська громада міста Торонто в Канаді 22 листопада увечері організувала акцію живого ланцюга незгасимої свічки, на яку прийшли тисячі людей, незважаючи на те, що термометер показував – 6, а вітер посилив до – 12 градусів за Цельсієм. На вулиці Блур, де є Консульство України та багато українських крамниць, розтягнувся живий ланцюг на два кілометри по обидва боки вулиці. Люди стояли із запаленими свічками та плакатами в руках, на яких були слова “10 000 000 замордованих Сталіном. Геноцид голодом. Голодомор. Україна 1932–33” та “Голодомор. Геноцид голодом. 10 000 000. Україна 1932–33”.

10 000 000

MURDERED BY STALIN

**GENOCIDE
BY FAMINE**

HOLODOMOR

**UKRAINE
1932-1933**

Акція на відзначення 75-ї річниці Голодомору закінчилася в англіканській церкві на вул. Блур за участі багатьох українських священиків різних конфесій, які разом з тисячами людей в церкві та навколо неї відправили Панахиду за загиблими під час Голодомору.

Канада належить до тих країн, які вже через Парламент визнали Голодомор Геноцидом українського народу, а в школах запроваджено програму вивчення Голодомору як одного з геноцидів людської історії. Канадський Федеральний уряд надав, крім того, 50 тисяч доларів на створення сайту про Голодомор.

Депутат до Федерального парламенту від Ліберальної партії Борис Вжесневський пожертвував на розповсюдження інформації про Голодомор 125 тисяч канадських доларів. Церква Св. Димитрія організовує кошти на побудову пам'ятника жертвам Голодомору, який стоятиме перед церквою на вулиці Ля Розе м. Торонто.

Річницю страшного Голодомору в Україні у м. Торонто відзначили всі конфесії української діаспори.

Торонто, 24.11.2008

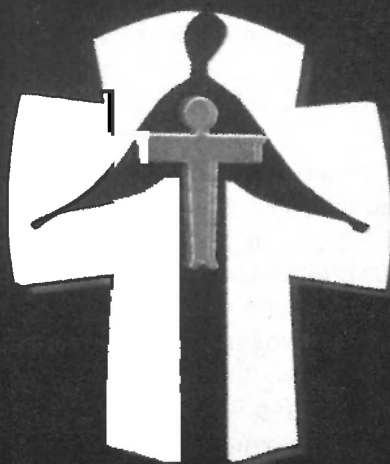
ЧИ МОЖЕТЕ УЯВИТИ СОБІ ІЗРАЇЛЬСЬКОГО ПОЛІТИКА, ЯКИЙ ЗАПЕРЕЧУВАВ БИ ГОЛОКОСТ?

Заперечувати Голокост не тільки в Ізраїлі, але й у більшості цивілізованого світу карається ув'язненням до п'яти років. У самому ж Ізраїлі, гадаю, навіть на думку не спаде не тільки політикові, але й звичайному громадянину чужої держави заперечувати трагедію єврейського народу.

Поза межами України – безпосередні країни-сусіди та й віддалені країни поважають своїх політиків за їхній патріотизм, за відданість країні і народові, який їх обирає й живить. У США, перед президентськими виборами, кандидати

**HOLODOMOR
GENOCIDE
BY FAMINE**

33

10 000 000

UKRAINE

1932 - 1933

наввипередки намагалися довести виборцям свій патріотизм. Вони підтверджували свою відданість країні, високо оцінювали трудові і фахові здібності народу, якому хотіли бути президентом. Американські й канадські політики покликаються на історичні досягнення країни й намагаються довести, що знають не тільки сучасний стан країни, але і її минуле. Все це робиться не тому, що вони є автохтонами, адже більшість у США та Канаді є “емігрантами” (або нащадками емігрантів, а автохтони опинились у меншості), а тому, що всі громадяни США почувають себе американцями, а громадяни Канади – канадцями. Якби хтось із політиків протягом своєї політичної діяльності проявив себе охоронцем інтересів іншої країни, то він зник би враз з політичної сцени. Саме патріотизм допоміг і Бараківі Обамі стати президентом, і то першим за історію США темношкірим. Це свідчення того, що в Америці, в цілому, расизм не має місця, а панує патріотизм, оскільки більшість громадян США переконана, що Обама своїм патріотичним спрямуванням зможе подолати труднощі, перед якими опинилася країна.

В Україні цілковито іншим керуються політики, які не тільки добре живуть за народні гроші, але й набули матеріяльних статків. Гадаю, що в жодній країні світу не міг би стати державним мужем політик, який не тільки не знає мови, історії країни, в якій живе, але й відверто захищає інтереси чужої держави. Трагедією України є те, що в ній існують партії, які відверто пропагують ідеї не на користь народу, своїми вчинками доводять незнання історії народу, з якого живуть, не хочуть знати, відверто заперечуючи її.

Гадаю, що партія або політик, які відкрито бойкотували відзначення 75-ї річниці Голодомору, повинні саморозпуститися або здати мандат депутата, бо заперечення Голодомору є неморальним, а згідно з моральним кодексом – і злочинним.

Дивує, як ідеться про НАТО чи Європейський Союз, то не тільки КП, але й ПР намагається лізти людям в очі, пропагуючи відверту брехню про військовий оборонний союз чи союз вільних країн. Коли ж ішлося про згадку мільйонних жертв України від страшної голодної смерті, то керівництво згаданих партій не спромоглося навіть запалити свічку, щоб пом'янути невинні жертви!

Колишній заступник голови Президентської адміністрації Анатолій Орел, який був також послом України в Італії та радником прем'єр-міністра В. Януковича, в інтерв'ю Оксани Климчук (УНІАН, 25.11.2008) зазначив, що в його родині “не визнають” Голодомору, а трагедію назвав “важкою подією”. Згідно з його думкою, “має бути соромно, що піднімаємо цих людей” і “на цвинтарі політики не роблять”. Але колишньому дипломатові має бути відомо, що саме на величезному Військовому цвинтарі у Вердуні (Франція), де загинув понад один мільйон солдатів Франції та Німеччини, Президент Франції Ф. Міттеран та Бундесканцлер Західної Німеччини Г.Коль на знак примирення між двома країнами, які століттями боролися одна проти одної, спонтанно подали собі руки, і ця світлина облетіла весь світ. Німеччина і Франція започаткували нову сторінку у своїх відносинах, яка полягає у взаємному пробаченні за минуле, в порозумінні і повазі! Саме згадка

Франсуа Міттеран та Гельмут Коль на Військовому цвинтарі у м.Вердун. 11.11.1984 р.

про полеглих стала нагодою вийти на нові, якісніші, відносини між двома країнами, які привели пізніше до підписання угоди про створення Європейського Союзу.

У США та Канаді щороку поминають тих, які полягли у війнах, у День пам'яті (Remembrance Day). Отже, згадка про загиблих є складовою політики і доказом того, що ми пам'ятаємо про жертви насилля, не забуваємо тих, хто поклав життя за наше майбутнє. А колишньому українському високому державному чиновникові і дипломатові “соромно”, щоб згадати жертви Голодомору – невинних дітей, жінок, чоловіків і ненароджених, про яких слід було б пам'ятати, щоб це ніколи не повторилося не тільки в Україні, але й ніде у світі!

Виходячи із сказаного А.Орлом в інтерв'ю, можна зрозуміти, що він “радив” В.Януковичеві. Екс-прем'єр зігнував навіть “Звернення” духовного керівника – Митрополита УПЦ МП Володимира, який однозначно визнав страшний Голодомор в Україні 1932–33 рр. ГЕНОЦИДОМ українського народу. Напрошується питання: що сталося з християнською мораллю депутатів від Партії регіонів, які не були здатні навіть запалити привселюдно свічку, щоб пом'янути жертви голодної смерті, не кажучи вже – проспівати “Вічна пам'ять”? Невже ж інтереси іншої країни, яка чомусь не хоче визнати Голодомор, є сильнішими за елементарний патріотизм і основні принципи християнської і просто людської моралі? Може, ПР після відвідин її керівником з'їзду “Єдиної Росії” вже перетворилася на її філіял? У народі кажуть: хто платить – той і музику замовляє! Але ж депутатам “платить” Верховна Рада України (тобто українські платники податків), а вона визнала, що Голодомор був геноцидом українського народу.

Бути філіялом “Єдиної Росії” в Україні за українські гроші – це вже несумісне ні з елементарною людською, ні з християнською мораллю. Мені пригадалися слова видатного українського поета Мойсея Фішбеяна: *“Ті, хто сьогодні сміє заперечувати, що Голодомор 1932–33 років був геноцидом української нації, не бояться й не знають Бога!”*

Соромно читати, що голова найбільшої опозиційної партії у Верховній Раді України говорить, що його серце “тьохкало”,

коли чув промову В.Путіна, а коли по всьому світі запалювали свічки, щоб пом'янути жертви голодної смерти в країні, де він був головою уряду і майже став президентом, то навіть як християнин не запалив свічку, а його серце до жертв голодної смерти скам'яніло. Коли взяти до уваги, що саме в регіонах, де партія Януковича має велику підтримку, було найбільше жертв голодної смерти, то не знаходиш слів, щоб виправдати таку бездушну, безсердечну поведінку партії та її керівництва, які хочуть правити Україною! Постає питання: а які ж регіони представляє ПР, якщо вона не знає минулого тих, що найбільше постраждали від голодної смерти?

Звичайно, нікого не можна змусити бути патріотом чи дотримуватися християнської етики, але в такому разі не треба пхатися у політики країни, історії якої не знаєш, жертв якої не пам'ятаєш.

Лише пам'ять про минуле може оберігати нас перед помилками. Тут не зашкодило б узяти приклад у розвитку взаємин між Францією та Німеччиною.

В Україні існує демократія і в тому, що кожен має право виїхати із села, змінити місце проживання, вільно вибрати політичну партію і вільно вибрати собі іншу країну (дехто так і зробив). В Україні не повинні мати місце не тільки політики, які не знають історії своєї країни, але й люди, які відверто нехтують моральними принципами народу, який тисячоліттями творив ці принципи, для якого християнська етика була лейтмотивом існування і який на чуже не зазіхав, а своїм ділився!

Політики, які не здатні вчитися, – не здатні і служити народові, бо вони не задля народу йдуть у політику, а задля зиску, задля слави, задля служіння комусь і за щось, але не тим, хто їх обрав.

Досвід Ізраїлю може бути для нас прикладом, як поважати себе, як пам'ятати замучених, як вчитися від минулого! Вчитися треба від інших, як шанувати пам'ять загиблих і будувати майбутнє! Слід учитися не тільки політикам, але й усьому народові, а щоб будувати майбутнє – треба бути насамперед патріотом країни, в якій живеш, а не чужим слугою!

Торонто, 28.11.2008 р.

ПРОЯВ СКЛЕРОЗУ ЧИ ХВОРОБИ АЛЬЦГАЙМЕРА В ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ?

38

Президент Світового Конгресу Українців Євген Чолій звернувся до Голови Верховної (Найвищої) Ради України Володимира Литвина із закликом вшанувати пам'ять мільйонів жертв Голодомору, не принижувати гідності українського народу, дотримуватися Закону в інституції, яку він очолює, та публічно визнати Голодомор 1932–33 рр. в Україні геноцидом українського народу!

(<http://maidan.org.ua/static/news/2007/1230707886.html>)

Сумно, що в Україні не звернули належно увагу на “вибрик” новоспеченого Голови Верховної Ради України. Якби це трапилося недосвідченому політикові, то можна було б все-таки запротестувати, але йдеться про людину, яка має за собою багатий політичний досвід і нібито поважну наукову кар’єру. Спікер не сказав росіянам правди про Голодомор, якої бракує російському народові, а сказав те, що хотіли почути представники російської влади.

Ідеться про інтерв'ю Володимира Литвина, яке він дав російському телеканалові “Вісті” 14 грудня 2008 р.. “Майдан” наводить цитату голови Найвищої Ради: *“Що стосується... наприклад, теми Голодомору, то я категорично проти того, щоб переводити цю тему в площину етноциду. Те, що робиться в Україні, призначено на експорт в цій темі. Думаю, політикам важливо було б послухати вчених. Так, як ця тема педалює, вона перетворюється на Україні у фарс”* (переклад з російської).

Прикро читати, що Голова Верховної Ради України почував себе не як політик незалежної країни, а як провінційний блюдолиз імперії, даючи зрозуміти, що вжив вираз “на Україні” – так, як воно було за увесь час імперського панування!

Та ще більше здивування викликає висловлення пана Литвина, що Голодомор “призначено на експорт”, але можливо-владаць не уточнив, що хочуть експортувати – скелети мільйонів

жертв голодної смерти чи методи, з яких вони постали, а може, Голова ВР знає про місця, де ще не відкрито ями, долини, підвали з масово убієнними. Річ у тому, що методи, які призвели до голодної смерти, “запатентовано” іншою партією, з якої В.Литвин вже давно вибув.

Ще недавній “науковець” Національної академії наук Володимир Литвин прямисінько влучив “пальцем у небо” своїм висловом: “Політикам важливо було б послухати вчених”! Такий вислів саме при темі Голодомору був би доречним, якби Голова Найвищої Ради України звернув увагу своїх співрозмовників на те, що саме на основі наукових досліджень протягом десятиліть учені дійшли висновку, що Голодомор був геноцидом українського народу!

Співробітник Національної академії наук, якого ще недавно Президент пропонував на посаду ректора Київського національного університету ім. Шевченка, повинен би знати, що темі Голодомору відведено десятки дисертацій, наукових праць, документальних фільмів, тисячі статей та записи живих свідків, які і є незаперечним доказом того, що Голодомор був спланованим геноцидом українського народу. Якщо “науковцєві” Литвину мало дійсних фактів, що базуються на наукових та історичних дослідженнях Голодомору, то в цьому вина хіба що склерозу або хвороби Альцгеймера. Саме з нагоди 75-річчя Голодомору з’явилися незаперечні наукові докази про Голодомор, який “науковці”, що писали “Короткий курс ВКП(б)”, заперечували десятиліттями. Можливо, саме від цих “істориків” чекає пан Литвин визнання Голодомору!?

Очевидно, сам Голова ще під сильним впливом “Короткого курсу...”, тому Закон, прийнятий Найвищою Радою України, він не вважає законом для себе.

З-поміж соток учених, до яких пан Литвин пропонує прислухатися у справі геноциду, пропоную приглянутись до досліджень не українця, а єврея зі світовим іменем Рафаеля Лемкіна, який однозначно й незаперечно довів, що Голодомор в Україні був **ГЕНОЦИДОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!**

див. статтю С.Грабовського. Першими науковцями, що досліджували й подали численні докази планового Голодомору, були американці Роберт Конквест, Джеймс Мейс та десятки інших. Див. статті на “Майдані”).

28 листопада 2006 р. Верховна Рада України після тривалих і “палких” дискусій ухвалила Закон, який пригадаємо читачам та Голові В. Литвину:

“Стаття 1. Голодомор 1932–1933 років в Україні є геноцидом Українського народу.

Стаття 2. Публічне заперечення Голодомору 1932–1933 років в Україні визнається наругою над пам’яттю мільйонів жертв Голодомору, приниженням гідності Українського народу і є протиправним”.

Після наведеного виникає питання, чи пан Литвин “навмисне” забув про Закон, чи й справді має прояви згаданих хвороб? Чи сьак чи так, але Голова Верховної Ради України повинен дотримуватися законів не тільки тому, що він Голова, але й тому, що він громадянин України, де і приймаються закони інституцією, якою він керує!

Поведінка пана Литвина в Москві свідчить про те, що теперішні українські політики не здатні вчитися від інших. Якби вони придивилися до Ізраїлю, який щодня змушений боротися за своє існування, то могли б навчитись багато чому. Насамперед, якщо йдеться про інтереси Ізраїлю, всі політики говорять одною мовою, а коли йдеться про заперечення Голокосту – не тільки в Ізраїлі, але й у світі переслідують тих, хто таке наважиться сказати, і притягають до судової відповідальності. Якби українські посадовці привчилися діяти так, як це роблять в Ізраїлі, то український Прем’єр не мусив би вислухати образи на адресу свого Президента, а голова Найвищої Ради України сказав би кожному журналістові правду про Голодомор, навіть якщо від нього очікують брехню.

Порушуючи Закон України, Володимир Литвин не тільки зробив із себе кримінального, але й принизив інституцію. Якщо ж Верховна (Найвища) Рада України приймає фарсові Закони, то логічно, що вибрала і фарсового спікера.

У цивілізованому світі опозиція вже давно вимагала б резигнації особи, яка порушила Закон, образила пам’ять

мільйонів замучених голодом, а коаліція таку особу негайно замінила б. Але цього можна сподіватися в цивілізованому світі, а в Україні слід подумати про те, щоб замінити склеротиків, які забувають не тільки про Закони, але й про свої обіцянки, які перед виборами знову висуватимуть і “продаватимуть” людям.

Гасло – “Перед законом всі рівні!” – слід запроваджувати в життя, а не приймати його в інституції, яку її голова зводить до фарсу, а сам стає маріонеткою!

Торонто, 2.01.2009 р.

ІНТЕЛЕКТУАЛИ Є. ІДЕОЛОГІЮ СФОРМОВАНО!

“... должна образоваться группа интеллектуалов,
начать думать и формировать идеологию”.

К.Григоришин (УП, 16.12.2008).

Костянтин Григоришин – заможна і розумна людина, проте не можна його інтерв'ю, що він надав Мустафові Найєму та Сергієві Лещенку (“Українська правда”, 16.12.2008), сприймати беззастережно. Можна погодитись, що в Україні нема такого “порядку”, як у РФ, але вже ніяк не проходить у жодні ворота його “оцінка” КПУ Симоненка і те, що “Капітал” Маркса – “найбільш читабельна книга” в Німеччині. Може, й читають у Німеччині “Капітал”, але живуть не згідно з його вченням, а з німецького “реального капіталу”! Зрештою, чомусь і сам пан Григоришин живе не за “Капіталом” Маркса, а зі “свого” українського капіталу! Особливо дивує, що “Українська правда” публікуванням таких авторів, як Філіндаш, чи висловлюваннями, подібними до Григоришина, мовляв, геноцид, хоч і був, але кого звинувачувати – “росіян, грузинів, євреїв”, не витримує критики – звинувачують комуністичний режим. Працівники газети, які ще сумніваються в цьому, повинні уважніше прочитати працю Рафаєля Лемкіна “Радянський геноцид в Україні” (“Майдан”, 21.11.2008).

Наведена цитата Григоришина про “створення групи інтелектуалів” та “формування ідеології” свідчить про те, що він живе таки в Москві і цілком відірваний від політичного життя в Україні (турбуватися про свої статки – не означає знатися на політиці).

Нещодавно, минулого тижня, відбулося засідання (чи з'їзд) Громадської організації, яке стало доказом того, що в Україні є досить інтелектуалів, які здатні краще облаштувати країну, ніж це роблять тепер. А стосовно ідеології, то вона дуже чітко сформована у програмі Всеукраїнського об'єднання “Свобода”. Отже, є ідеологія і створювати нову не треба – маємо керуватися лише національними інтересами!

Пан Григоришин під кінець інтерв'ю справедливо зазначає, що “...українським політикам і службовцям слід навчитися поважати й берегти свою країну і свій народ” – саме цього бракує українській верхівці, яка при владі та у ВР України.

Якщо “Українська правда” так демократично надає місце різним думкам, то могла б помістити й інтерв'ю з такими представниками українських інтелектуалів, які репрезентують українську ідеологію (А.Гриценко, О.Тягнибок) або правду про геноцид (С.Грабовський та багато інших). Погодитись можна з поважним бізнесменом у тому, що українські керівники оточені не тими людьми, які б підказували й радили щось мудре, а замінити на ліпших є ким.

У світі вже так ведеться, що люди, які раз відчули владу, не хочуть добровільно її зректися. Отож, нема різниці, чи це старий Мугабе (Зімбабве), чи молодий Гарпер (Канада), чи це демократична країна (губернатор штату Ілінойс Благоевич, США), чи напівдемократична (Чавес, Венесуела). Якщо це відбувається у світі і не зачіпає України, то це “півбідн”, але коли боротьба за владу точиться в Україні – це вже “ціла біда”.

Якщо чоловік не голений, на це є три причини – або він не має чим поголитися, або байдужий до своєї зовнішності, або настільки німічний, що сам цього зробити не може. У першому випадку легко зарадити – купити бритву, в другому вже справа гірша – зокрема, коли неголене лице дратує людей. Якщо воно викликає негативні емоції у людей і оточення, то чоловік

повинен підкоритися загальному бажанню – поголитися! Гірша справа з політиком, який не звертає увагу на свою “зовнішність” і не прислухається до іншої думки. А до немічного викликають перукаря, який голить хворого. Якщо політик не звертає увагу на свою “зовнішність”, тобто на свою політику, то це стає терпінням тих, хто його обрав. Андрій Окара у своїй статті “Як Україні перетворитися на вовка...” (УП, 13.12.2008) зазначив, що українським політикам слід звертати увагу на те, “хто з нами, а не з ким ми”. Це принципове питання. Якби українські політики приглядались – хто з нами, то Україна вже давно могла бути в Європі, тобто економічно стояла б серед високорозвинених і некорумпованих країн! Брак цивілізаційної поведінки в політиці призвів країну до хаосу і зневіри, що колись тут настане порядок і справедливість. Говорити про демократію і її практикувати – це такі різні речі. До демократії належить і слухати інших, а не тільки бути почутим!

Ніхто, певно, не заперечить, що В.Ющенко – демократичний президент, але до демократичности належить і те, що Президент повинен шанувати більшість не тільки опозиційну, але і “власної” політичної сили. Тому важко зрозуміти мотиви Президента, який одного тижня твердить, що буде визнавати коаліцію у будь-якому вигляді, а коли вона з’являється, то першим висловлює свої сумніви щодо неї.

В інтерв’ю BBC (16.12.2008) Ющенко зазначив, що Україна у XX ст. шість разів проголошувала незалежність і п’ять разів її втрачала. Але ж причина була та сама, яку зазначає п. Окара, – керівники дивилися “з ким”, а не “хто з нами”! Від Президента сподіваються більшого, ніж від його адміністратора, – навіть тоді, коли Президент проголошує, що його адміністратор – то він сам. Історія вчить, що при королях, при керівниках держав завжди були спроби впливати на перші особи через “адміністратора”, “секретаря”, “радника”. “Найсвіжішим” був приклад Гійома, секретаря західнонімецького бундесканцлера Віллі Брандта, який виявився агентом Східної Німеччини.

Дивує, що вимоги до Президента від “пропрезидентських” політичних сил щодо голови Президентської адміністрації залишились без уваги до сьогодні. Ющенко вимагає змін від

інших, а треба започаткувати зміни у своїй адміністрації, а тоді вже братися за прем'єр-міністра.

А.Гриценко недавно (Майдан, 13.12.2008) висловив пропозицію, щоб в Україні запровадити владу президента (моделей достатньо: США, Франція, Зімбабве, Венесуела та багато інших). З погляду українця – це заощадило б мільйони гривень, які тепер видають на “двовладдя,” а з погляду громадянина України – це зменшило би бюрократизм, який тут панує. З історичної перспективи – двовладдя та питання: “З ким ми?” і було тим чинником, що призводило до втрати незалежності.

Україні слід усвідомити, що треба довести до відома Заходові і Російській Федерації: Україна може без них обійтися (наприклад, Куба має набагато меншу територію і слабку економіку, а пережила економічну блокаду США і розпад т.зв. соціалістичного табору). Захід і Російська Федерація потребують Україну не тільки через нафто- та газопроводи, але й через шляхи та повітряний простір!

Від нацизму Україну і світ врятувала, в основному, величезна жертвовність народу, а “великий могучий союз” після довголітньої співпраці з ідейними “колегами” в Берліні втік аж до Волги. Український народ боровся і з нацистами, і з брехливими комуністами, тому в Україні слід чекати від політиків, що вони це зрозуміють, а якщо ні, то мають зійти з політичної сцени.

Українцям треба надіятися на Господа, але й не забувати, що він дав нам голову для того, щоб нею мислити!

Декларувати демократію – добре, але застосовувати її – це краще! Зрештою, демократія діє тільки тоді, коли всі її поважають. В іншому разі, вона перетворюється на хаос, який призводить до анархії, а її в Україні також знають.

Пригадую старе комуністичне гасло, яке виголосили на 1 Травня: “Хто не з нами – той проти нас!” Це не завжди відповідає правді, але завжди слід знати, хто йде з нами, бо це додає нам сил у наших прагненнях!

Торонто, 17.12.2008 р.

КОМУ Ж ВИГІДНО ДІЛИТИСЯ?

Важко проходить становлення Української держави, непросто вирішуються проблеми, властиві такому періодові в еволюції кожної нації, болючими для неї стають окремі явища.

Закарпаття – край перехресть

45

Неупереджений спостерігач, відвідуючи Україну, зокрема такий її своєрідний регіон, як Закарпаття, зверне увагу на непрості міжетнічні стосунки в цьому багатонаціональному краї, до того ж строкатому релігійно. Закарпаття належить до категорії так званих контактних зон, тобто до перехресть, де стикаються державні, етнічні кордони (які дуже часто не збігаються, бо йдеться про різні національні характери та релігії). Все це підсилюється ще й соціальними негараздами та впливами зовнішніх чинників. Крім того, ще живі історичні аналогії, орієнтація окремих груп населення краю не на Київ, а на інші столиці, намагання нелояльних Україні сил інспірувати чи посилити негативні явища, зокрема ті, які можуть мати відцентрове забарвлення.

Симптоматичною щодо цього є проблема українців-русинів. Одні науковці вже визначили своє ставлення до цього питання, інші хочуть використати його в політичному сенсі. Слід привітати створення русинського наукового товариства, яке, залишаючись на засадах поваги до держави і законів, хоче вивчати та зберігати традиції русинів і все, пов'язане з їхнім історичним розвитком.

Інше ставлення провокує войовниче політичне русло, тобто певна група осіб, що орієнтується на експлуатацію русинської ідеї задля досягнення чіткої мети – отримання влади. А в боротьбі за владу часто забувають про закони і принципи, дотримуючись засади, що мета виправдовує способи і дії. До прикладу, можна взяти пошук союзників. У своїй еволюції політичне русинство мало вже різні орієнтири: Будапешт, Прагу, Москву, а тепер ще й Данію! Залишається ще Букарешт

та Південна Америка, куди останнім часом стратеги цієї течії спрямовують свої задуми, з метою поширення соціальної бази та придбання стратегічних спільників.

Я б не хотів, щоб хтось мене звинуватив в авторитаризмі та в намірі заборонити можливість шукати істину за межами України. Та все ж слід зрозуміти і погодитися з тим, що у світі, зокрема на заході Європи, істиною стали існуючі кордони, які задля миру змушені залишитися непорушними, а згодом все більше прозорими, аби не розділяти народи, у яких спільна мова, культура, традиції. Але саме для цього, для прозорости, потрібні передумови. Однією з них, крім економічних та соціальних, є певна ментальність демократичної нації.

Чи можуть лідери політичного русинства та деяких закордонних русинських організацій говорити про демократичну та цивілізовану ментальність і християнське ставлення до опозиційних течій? Чому ж поділ на русинів та українців (часто навіть в одній родині) проходить з такою руйнівною силою, що нищить і русинів, і українців та робить з братів ворогів?

Чи допоможуть русинам мадяри?

Парадоксом протистояння русинів та українців стало те, що “політики” знайшли захисників, які історично зробили надто багато, щоб на значній території зникли географічні назви, мова, традиції саме тих, хто колись називав себе русинами! Йдеться не про те, щоб нагадати мадярам минуле. “Дарвінізмом” у міжнаціональних стосунках нікого не здивуєш. У стосунках більшості народів світу були, а частково ще й досі є, тертя і ворожнеча (Африка, Азія). А Європа хоче залишити середньовіччя в минулому й будувати нормальні взаємини між народами – малими й великими. Політичні лідери русинства мали б орієнтуватися у вирішенні русинських ідеалів хоча б не на мадярів, які є символом асиміляторства русинів. Та саме в цьому й полягає суть політичного авантюризму та його схильність до спілки з ким завгодно – задля мети захопити владу!

Хоч я не симпатизую політичній русинській ідеї, але все ж може викликати симпатію прагнення етнографів, представників

культури, освіти безкорисно служити ідеї збереження цілого руського історично-культурного надбання.

Інша річ – авантюризм, замішаний на хворобливому бажанні збагатитися на ворожнечі між рідними братами – русинами і українцями. Метушня “політиків”, їх апеляції до всіх можливих інституцій Європи та світу, а також до деяких сумнівних закордонних захисників, вражає. Вражає, бо саме ті, які мали б задекларувати підтримку “політиків”, ігнорують тих “політиків”. Вражає й тому, що всі можливі інстанції і деякі не дуже лояльні сусіди визнали Україну як демократичну державу і високо оцінили її політику щодо національних меншин на території республіки.

Шукають проблем там, де їх нема

За кордоном є деякі діячі, гроші та структури, що нібито готові допомогти нам розвиватися. З цією метою проводяться конференції-семінари (міжнародні). Ті ж “науковці” та принци приїздять в Україну з інструкціями-вказівками для урядових інстанцій, що і як робити. Люди вже й дивуються, чому це закордонний пан гасає по наших краях, чого пан шукає, кого фінансує, які меншини знову хоче вивчати?! Добросердечні, довірливі русини вже, мабуть, забули: якщо хтось дуже ними цікавиться, той хоче мати від них зиск! Коли хтось утакій скруті, яка тепер в Україні, шукає міжетнічну проблему, а її немає, то пам’ятайте – її хочуть створити!

Коли читаєш русинські часописи, то бачиш, що вже й у Румунії намагаються експериментувати: між ворогуючими українцями ось-ось з’являться войовничі русини, які, як і в іншій сусідній державі, звинуватять Київ в імперських амбіціях, хоч саме Україна за останні понад 350 років найбільше постраждала від імперської політики свого сусіда. Треба бути циніком, щоб саме Україну, яка жодних територіяльних претензій до своїх сусідів не висловлює, звинуватити в імперіялізмі!

Деякі “політики” мріють і про те, щоб знайти русинів і серед українців Південної Америки, щоб і там розсварити українську громаду, керуючись правилом: розподіляй та пануй!

Коли тебе доля закидає на різні континенти та в держави, то ти з дива не можеш вийти, що вчорашні брати та друзі сьогодні стали ворогами! Хочеться порадити: брати мої – русини чи українці, не сваріться, будьте гідні минулого, то й майбутнє буде кращим.

Тепер багато людей дуже пильно приглядається до українських негараздів. Від уряду вимагають негайно визнати русинів як окремий народ, дехто вже ділив би наш край за етнічними прикметами, щоб його розшматувати. А слід подумати, що дає поділ, кому він потрібен і хто його вимагає? Коли в родині найстарший син (чи дочка) одружується і стає на власні ноги, покидаючи батьківську хату, то це ще не означає, що він (вона) перестає бути рідним сином (рідною дочкою) батьків, від яких вони пішли “на своє”.

Свобода, 12.03.1998 р.

ЩОБ НЕ ВІДОКРЕМЛЮВАТИ ЦЕРКВУ ВІД ДЕРЖАВИ – ВІН ПРОГОЛОСИВ СОБІ ДЕРЖАВУ!

У багатьох країнах світу церква не відокремлена від держави – це відповідає переважно традиціям країни, де церква відігравала значну роль у житті країни.

Комуністичні режими відокремили церкву від держави, оскільки привласнили собі її багатство, а служителів церкви, як це було в СРСР, фізично винищили, замінивши їх часто своїми агентами. Існують й інші країни, де церква відокремлена від держави, – США, Канада та деякі інші.

У згаданих двох країнах церква не втручається у політичне життя країни – не рекомендує виборцям, за які партії голосувати – хоча й не раз виказує свої симпатії до певного кандидата чи партії відверто, а то й висловлює підтримку.

У Німеччині населення поділено майже порівно – католики і протестанти, але під час виборів представники церкви уникають явного висловлювання за певну партію, незважаючи на те, що всі знають про їхні симпатії тій чи іншій партії.

В Україні, де після проголошення незалежності церква опинилася частково під чужим впливом, а частково – самостійно, бракує культури поведінки деяким священикам, які переплутали покликання священика з бізнесом чи політикою.

Найудалішим прикладом такої плутанини став священик Православної церкви Московського Патріархату в Ужгороді Дмитрій Сидор, який вже роками замість пропагувати любов до ближнього займається пропагандою творення нової нації і невизнанням українців на Закарпатті.

В інтернетному журналі “Час” №45, від 6.11.2008 р. вміщено статтю Ігоря Буркута “Привид бродить по Україні – привид сепаратизму”. Це стаття, яку слід було б читати політикам, і дуже шкода, що її не надруковано в центральних виданнях, щоб цією проблематикою зайнялись ті, що відповідають за дотримання Конституції України. Газета “Міст”, яка виходить у Торонті (Канада), вмістила статтю Тараса Кухаря та його ж інтерв'ю з Д.Сидором “І не тільки Крим (“Міст”, № 44, 30.10.–5.11.2008 р.). Читаючи інтерв'ю, дивуєшся, за що беруть гроші ті, що мають дбати про безпеку держави?!

Вороги України, відразу після проголошення незалежності, взяли курс на боротьбу з незалежною Україною. Найкращим способом боротьби є досвідчений і випробуваний спосіб – поділити її, а потім панувати. Тому спочатку в Україні зайнялися поділом на православних Московського патріархату та православних, які прагнули незалежної української церкви, на російськомовних і решту українців, а тепер до цього долучився й територіальний розподіл. Отже, принцип: розділяй і пануй – повністю застосовують в Україні вже другий десяток років.

Ще в 90-х рр. на Закарпаття та Пряшівщину (Словаччина, де живе значна частина етнічних українців) часто навідувався американський професор з Канади П.Магочі, якого чеська газета “Руде краво” оприлюднила як співробітника таємної служби (СТБ), а деякі видання в Україні твердили, що він був

співпрацівником КГБ. Цей поборник русинської (“мама русинка, а батько угорець”) національності допомагав фінансово т.зв. русинам, які й сприяли тому, що у Словаччині тепер майже зникли українські школи, яких ще 1948 року було понад 300, зліквідовано Український народний театр у Пряшеві, який був на високому професійному рівні (замість нього тепер діє Театр ім. Духновича, що дає вистави переважно діалектним суржилом), друковані видання зійшли до ганебного рівня, а українців поділили на русинів і українців, православну та греко-католицьку церкви оголошено словацькими, більшість населення вже пословакізована – це наслідок активістів русинства, які цілком втратили відчуття міри, коли йдеться про українців.

На Закарпатті, як слушно звертає увагу І.Буркут, виникли проблеми економічного характеру. Коли люди опиняються без заробітку, змушені виїздити далеко за межі своєї області та за межі країни, щоб знайти джерело заробітку, ними легко маніпулювати і політично, і релігійно.

Закарпаття дало країні не тільки політиків зразка Балого та Шуфрича, воно дало й академіків, визначних науковців, викладачів, співаків, видатних майстрів пензля, поетів, письменників, композиторів, винахідників та кваліфікованих фахівців, які на сучасну пору змушені тинятися в пошуках заробітку, оскільки українські політики настільки зайняті боротьбою за власне існування, що їм не до Закарпаття чи України взагалі!

Якби церква зверталася до політичних структур і вказувала, що про народ не дбають новоспечені багаті, які є політиками, то це було б справедливою вимогою, оскільки “пастух” дбає про своє “стадо”! Та не так це розуміє православний о. Московського Патріархату Д.Сидор, який замість дбати про душу своєї “пастви”, їде за інструкціями до Москви, а в церкві проповідує ересь, мовляв, русини не українці, а щоб краще жити, то слід мати власну русинську державу, для якої він вже “передбачив” “свій статус, свій парламент”, про що каже у своєму інтерв’ю.

Мукачеве відоме як твердиня В.Балого і не віриться, щоб в ньому міг відбутись “з’їзд русинів” без відома голови президентського секретаріату. Дуже настирливе питання – а

що роблять органи, які відповідають за територіяльну цілісність країни, коли ініціатори організують таку провокацію?!

Закарпаття через мадяризацію, чехізацію й русифікацію пройшло дуже складний і важкий шлях і коли, здавалось би, знайшло себе, то знову його затягують у невідоме, щоб знову стати слугою, а не господарем на власній землі!

Боротьба за приєднання до України серед населення Закарпаття провадилася вже давно. Наведемо лише деякі з численних проявів єдності за одне століття, які були дуже виразними сигналами спільності всіх українців. За приєднання до України висловлювалися з'їзди у Старій Любовні (тепер Пряшівщина – Словаччина) 3.11.1918 р.; у Сваляві 8.12.1918 р.; у Сиготі 18.12.1918 р.; у Хусті 21.1.1919 р.; Собор усіх русинів в Угорщині 15.3.1939 р. у Хусті (в той час столиця Закарпаття) на Соїмі Карпатської України, який проголосив незалежну Карпато-Українську Республіку, прийняв конституцію й обрав Августина Волошина Президентом (у Соїмі брало участь понад 400 делегатів різних районів); З'їзд Народних Комітетів Закарпаття, організований комуністами, 26.11.1944 р. у Мукачеві висловився за приєднання до Радянської України! У Пряшеві (Словаччина) 1 березня 1945 р. делегати українських сіл Пряшівщини проголосили Українську Народну Раду Пряшівщини, яка проіснувала до 1950 р., коли комуністичний режим Чехословаччини її ліквідував. Друкований орган УНРП, газета “Пряшевщина”, оприлюднив у своєму першому номері статтю російською мовою “На переломе, Русский – українский”: “На территории Закарпатской Украины и Пряшевщины живет один и тот же народ. Несомненно, что этот народ составляет часть малорусского-украинского народа. Ввиду того, что весь малорусский народ принял название “украинского”, поэтому и мы, на Пряшевщине, в доказательство нашего единства с великим украинским народом приняли название “украинский”. Раз мы один и тот же народ с народом Закарпатской Украины, Западной Украины и Советской Украины, не можем себя иначе называть, как называют себя наши единокровные братья... Делегаты украинских районов Пряшевщины на своем съезде 1 марта 1945 года, состоявшегося в Пряшеве, совершенно

открыто и ясно заявили, что в будущем навсегда принимается наименование для руснаков, лемков, русинов – украинец, украинский” (Підкр. Й.С., газ. “Пряшевщина”, № 1, 18.3.1945, с. 1). Отже, Дмитрій Сидор не повинен брати на себе гріх і брехати людям, мовляв, русини це не українці. Закарпатцям потрібна не інша назва національності, а інфраструктура, яка б дозволила їм працювати вдома і жити по-європейському.

Закарпатці гордяться тим, що на їхній території є географічний центр Європи (поблизу Рахова), але інструкції, за якими їздить о. Сидор до Москви, навряд чи допоможуть змінити інфраструктуру Закарпаття, оскільки вони керуються одним – розділяй і пануй!

Дивує, що за роки української незалежності з такою швидкістю “зросли” сепаратисти, а за 55 років радянської влади на Закарпатті не сидів у в’язниці ніхто за русинський націоналізм ні в Україні, ні на Сибірі, не було жодного прояву відокремитися від СРСР. А чим тоді займався Д.Сидор, коли Закарпаття тотально русифікували, безбожно вирубували карпатські ліси, засмічували чисті карпатські річки?! Борці Карпатської Січі, які полягли за вільну Карпатську Україну, пролили кров не для того, щоб Закарпаття знову стало приводом для імперських зазіхань із Заходу чи Сходу, з Півдня чи Півночі. Шкода, що вже майже 60-річний Ужгородський національний університет мовчить, а він має чим похвалитися за роки в єдиній українській сім’ї. Що сталося з його елітою?!

На Закарпатті ще свіжа пам’ять, коли деякі церковні діячі намагалися, також під приводом русинства, зтягти Закарпаття до угорського хомута. Тепер, коли існує Основний Закон України, слід вимагати його дотримання і від людей у сутані, а територіяльна цілісність держави повинна стати тою межею, яку переступати не сміють ні політики, ні церковні службовці – забагато вже витерпів наш народ, щоб його знову по частинах загнати під чужу залежність. Основний Закон України повинен запанувати по всій країні, оскільки він забезпечує правом кожного громадянина виїхати куди хоче, якщо його не влаштовує українська земля! А сепаратизм – не шлях до вирішення економічних проблем, а – шлях у нове рабство.

П'ЯТНАДЦЯТЬ ДНІВ, ЩО СКОЛИХНУЛИ СВІТ!

1919 року з'явилася книжка американського публіциста Джона Ріда "Десять днів, що потрясли світ". Передмову до американського видання написав сам Ленін. Американський комуніст був захоплений кривавою червоною революцією, яка призвела до захоплення влади в Росії комуністами. Росія перетворилася з царської імперії на комуністичну імперію, в якій запанував терор під назвою "диктатура пролетаріату". Переслідувати стали всіх, хто в Бога вірив, хто національною мовою розмовляв, хто інакше думав, ніж диктатура большевиків дозволяла, хто хотів працювати на землі, яку успадкував, хто інакше історію, літературу, культуру сприймав, ніж це дозволяли вказівки одної-єдиної партії. Згідно з твердженнями Солженіцина, диктатура комуністів знищила понад 60 мільйонів життів громадян СРСР, а згідно з деякими дослідниками української історії – Україна втратила за час панування комуністичного режиму понад 40 мільйонів людей, знищених комуністичною т.зв. революцією, голодоморами 1922–23, 1932–33, 1945–46 рр., розкуркулюванням, нищенням української інтелігенції протягом усього існування, як назвав її Р.Рейган, імперії зла.

Розпад червоної імперії 1991 року не приніс Україні волі, хоч незалежність її була задекларована. Влада і капітал знов опинилися не в руках українських патріотів, яким доля її громадян лежала на серці, а в руках колишніх апаратчиків та якимось дивом швидконароджених олігархів, які напрочуд швидко привласнили фабрики, банки, колгоспне майно, а робітників, селян, інтелігенцію залишили без копійки, навіть зароблені гроші не виплачували – всіх їх пригадували собі лише перед виборами, купуючи голоси то за гречку, цукор, олію, а то й за горілку. Людей обдурювала і влада і владні ЗМІ вже 13 років! Американський президент А.Лінкольн казав, що деяких людей можна завжди обдурити, деколи можна всіх обдурити, але не можна всіх завжди обдурювати!

Листопадово-грудневе повстання проти брехні підтвердило правдивість слів американського президента. Як діяспорний українець, я вперше був гордий за народ, який зумів піднести свій голос проти брехні і свавілля своїх і чужих володарів брехні. Україна, яка дала світові не одного генія, яка й тепер показує світові своїх чемпіонів із боксу, шахів, співу, футболу, гокою, раптом стала на всіх каналах телебачення та хвилях радіо по цілому світові темою номер один. Захоплювались українськими демонстрантами у світі насамперед за те, що мільйонна протестна маса домоглася свого без застосування сили. Не було розбитих вітрин, знищених авт, спалених гумових коліс, захоплення парламенту чи інших урядових установ. Помаранчева революція в Україні відбулася з піснюю, народ України показав себе перед світом знову як миролюбний, співучий, толерантний до інших щодо мови, конфесії, раси, національності. Саме стиль і витримка учасників Помаранчевої революції викликали величезне зацікавлення Україною і придбали їй мільйони симпатиків. Потрібно віддати належне і Президентові України Л.Кучмі, що він не піддався порадам піти зброєю проти мирних демонстрантів і цим не закривавив своїх рук кров'ю людей, які його обирали президентом.

Американський комуніст Джон Рід подивляв большевицьке криваве захоплення влади, яке обійшлося народам і національностям дуже дорогою ціною, а мирна українська Помаранчева революція вселяє у громадян України і світу надію, що в державі запанує закон, перед яким будуть усі рівні, а брехні настане кінець.

Торонто, Канада
19.12.2004 р.

ГОЛОПУПКИ, ВСІ ДОКУПКИ!

Це українізоване гасло “вождів світового пролетаріату” Маркса та Енгельса віддзеркалено в “Манифесте середнього класу України” нібито Юрія Романенка, яким він закликав до анархії зі сторінок “Української правди” 16.12.2008 р.. Незважаючи на те, що “Манифест КП” було опубліковано вперше понад 240 років тому (в лютому 1848 р.), прихильників він знаходить ще й сьогодні. Правда, автори цього “твору” забули, що вже не ті часи і “пролетарії” вже не ті.

Я вдячний Сергієві Грабовському, який на “Майдані” (22.12.2008 <http://maidan.org.ua>) звернув увагу на те, що “Манифест”, найімовірніше, писав не український громадянин і не в Україні. Я хотів би лише підтвердити “підозру” С.Грабовського фактами, що виринають з “Манифеста...”.

Пан Романенко (чи й ті, що писали) переплутав поняття влади і держави, що дуже часто трапляється і в інших, коли йдеться про Україну. Річ у тому, що Україні не потрібна інша держава, а інша влада! Автор “Манифеста...” мовби “переплутав” українське слово “забувати, забути” зі словом “забивати, забити” (ідеться не про коректорську помилку, оскільки слово повторюється тричі). Отож, людина, яка не живе в Україні, може собі уявити, що заміна букв у російському слові “забил” на “забив” не змінить значення слова (бо ж ідеться про “братній” народ), але саме це вказало, що автор далекий від української мови. Стверджуючи, що “государство давно контролируют несколько десятков олигархических семей”, він вдається до екстремізму: “... нам нужно другое государство”. Якби “Манифест...” писав громадянин України, то він би не казав, що “нам нужно другое государство”, оскільки у референдумі 1990 року висловилося понад 90% дуже чітко саме за цю державу, а не за “другую”! А кому потрібно іншу, то нехай шукає десь у сусідів, а Україні потрібні інші керівники, політичні партії, які дбали би про народ і свою державу, а не вимагали іншої. Тим, котрі хочуть іншого “государства”, слід подумати – куди ж вони хочуть?

Автор “Манифеста” своїми “ідеями” сам признається, яку ж державу він собі уявляє: “Нам нужно государство жизни, а не

смерти ..., а не рыдять над безнадійним прошлым. Где будут праздновать победы, а не поражения". Так і відчувається, що панові Романенкові (чи авторам) не хочеться чути про Голодомор з його страхіттями, про героїчну боротьбу УПА, а тільки "праздновать" перемогу 7-го листопада (1917) або 9-го травня (1945), День чекіста, побудову "Беломор-Канала", потім виконання планів п'ятирічок "за два года" та багато іншого. А щоб досягти мети, автор вдається до викладення правди про олігархів, про величезну несправедливість у розподілі народного добра. А щоб цьому протидіяти – закликає до анархії!

Пан Грабовський наводить "плани" автора "Маніфеста..." – знайти для України фашистських керівників зразка Салазара, Фрэнко, Піночета (Гітлера не наважились запропонувати), а потім запровадити розстріли, кару смерти, а далі – дасться видіти!

Україна цього року відзначає 75-у річницю Голодомору, але розстріли в Україні десятків тисяч людей за всі роки "другого государства" і "сильну" руку "батька народів" Україна ще не забула, а наслідки відчуває щодня.

Ще недавно А.Гриценко виступив з дуже виваженою пропозицією, як в Україні можна досягти позитивних змін, і закликав охочих вступати в ряди Громадської організації, яка могла би впливати на політичні процеси, що відбуваються в Україні. Це один із шляхів, які планують не в московських кабінетах, а у вільній Україні, де й можлива така газета, як "Українська правда", котра "зادля різноманітності" думок надає свої сторінки таким, як т.зв. "русин" П.Магочі, комуніст Філіндаш, чи т.зв. Ю.Романенко та ін., яким українська незалежність не до вподоби, але зі свободи слова користають.

В Україні існують можливості відверто і законно протестувати і вимагати змін (завдяки саме "Майданові", який у "Маніфесте" не зрозуміли і мету його перекрутили), тож ці завоювання слід використовувати, а не заводити людей в оману із закликами до анархії. Гадаю, що за подібний "Маніфест" у Російській Федерації вже посадили б і автора, і редакцію газети – там навіть протести проти зменшення імпорту автомашин розцінюють як антидержавну діяльність!

Дивує, що така газета, якою є “Українська правда”, не береться допомогти країні, а щораз оприлюднює матеріали, спрямовані не на консолідацію, на конструктивні кроки для поліпшення ситуації в Україні, але які, скоріш, викликають почуття безсилля, безвиході. Різні авантюрні заяви та історійки належать до тем бульварної преси, а не газети, яка мала б захищати справедливість, якої хотів дотримуватися її засновник! Можливо, редакція уявляла себе “Искрой”, “из которой возгорится пламя?!” Бо ж так вчила “Історія ВКП(б)” протягом десятиріч!

22.12.2008 р.

ІМПЕРІЯЛІЗМ – ПОСТРАДЯНСЬКА ХВОРОБА ЛУЖКОВА

Розуміння терміна “братні народи” (часом “народи-брати”) повинно би виходити з лексичного значення цих слів. Повинно би, але воно вимагає від людини інтелігентної нормального розуміння суті – значення цих слів, а такі політики, як московський мер Лужков, щодо розуміння саме цих словосполучень, доводять, що політиком може бути й людина, якій бракує елементарної інтелігентності.

Московський мер Лужков, який виступив 11 травня у Севастополі на концерті з нагоди 225-ї річниці заснування Чорноморського флоту Російської Федерації, довів, що політикові не потрібно ані інтелігентності, ані розуму.

В цивілізованому світі, однак, звикли: якщо якийсь політик, чи просто представник іншої країни, приїздить з візитом, то він дотримується не тільки міжнародної, але й елементарної людської етики – не торкається питань, які можуть викликати образу, непорозуміння. Але коли говоримо про гостей чи політиків, то маємо на увазі тих, котрі, якщо не поважають закони в країні, яку відвідують, хоч мовчать. Та це в тому разі, коли йдеться про нормальних людських політиків, але ж тут мова про представника

країни, де ще багато таких, котрі не можуть “проковтнути” розпад найбільшої імперії кінця ХХ століття.

Деякі російські політики вже змирилися з тим, що балтійські та азійські країни остаточно відійшли від імперії, але багато хто ще плакає надію загарбати як не всю Україну, то хоч частину. Саме так можна оцінити виступ московського мера в Севастополі.

58

Висловлювання Лужкова в Севастополі вже вкотре показують нам велику різницю при розпаді різних імперій світу та розпаді Російської імперії під різними назвами.

Ні великобританці, ні французи, ні іспанці, ні голландці та інші після розпаду своїх імперій не намагались диктувати своїм колишнім колоніям як писати власну історію, кого вважати героями в новоутворених державах, яку мову вживати, з ким дружити, з ким іти в оборонні союзи, кого запрошувати, а ким нехтувати. Одним словом, поведження колишніх “власників” імперій цілком відмінне від євразійської імперії, яка пустила глибоке коріння в головах таких політиків, як Лужков. Сьогодні існує співпраця і порозуміння між такими країнами, як Велика Британія і так званим Commonwealth, між Іспанією та латиноамериканськими країнами, між Португалією та Бразилією та низкою інших колишніх імперських націй, які мають дружні взаємини з колишніми колоніями. Західна цивілізація базується на взаємоповазі і невтручанні у внутрішні справи – саме тому може існувати економічна й культурна співпраця між колишнім колоніялістом і колишньою колонією.

Дехто з російських політиків ще не позбувся імперського мислення, а саме воно є найбільшою перешкодою порозуміння т.зв. “народів-братів”. Крім розуміння “ділити по-братськи”, на Заході існує ще й християнське “не зазіхати на чуже”. Якщо виходити сьогодні з того, хто в кого і коли більше забрав, то миру, гадаю, не буде не тільки між колишніми членами імперської Росії, але й Європи та світу в цілому. Уявіть собі, що голова Києва закликатиме до повернення Україні територій Кубані, Дону, Краснодару?! А в Західній Європі взагалі з кордонами може виникнути проблема, якщо прислуховуватись до “аргументів” московського мера.

Пан Лужков належить до тих, хто хоче затерти пам'ять про Голодомор в Україні, про славу боротьбу УПА проти окупантів (червоних і коричневих). Якби Лужков керувався принципами поваги до “брата”, до сусіда, то міг би тоді сказати, що “це відповідає дружбі і братерству наших народів, які перемагали у Великій вітчизняній війні”, а керуватися погрозами порушити територіальну цілісність країни, яку російські керманічі разом з американськими гарантували своїми підписами – не гідне ані політика, ані сусіда, а тим більше “брата”!

Торонто, 11.05.2008 р.

І САМ НЕ ГАМ, І ДРУГОМУ НЕ ДАМ!

Здається, що саме це прислів'я дуже правдиво відображає сутність газової війни російського прем'єр-міністра проти України та Європи. На жаль, в Україні й далі діють політики, які не збагнули всієї підступної діяльності кагебівських спеціалістів, що взялися керувати галуззю, якої не розуміють. Дуже шкода, що спікер Верховної Ради України своїми висловлюваннями не прикладається до зміцнення української позиції, а висловлюється як чужинець. Спочатку він порушив Закон, який прийняла інституція, котрої він є спікером, а тепер своїми висловлюваннями створює атмосферу, мовби Європа засуджує Україну, бо Росія припинила постачати газ!

Таки не здатні українські політики вчитися в інших. В Ізраїлі існує велика кількість опозиційних партій, але саме тепер, коли Ізраїль перебуває у воєнному стані з Гамасом, опозиція воліє мовчати, навіть якщо не згідна з курсом уряду. Український спікер, якого обрала коаліція, почуваче себе кимось іншим, ніж членом команди, яка несе відповідальність. А шкода – від нього сподівалися більшого!

Притихли і такі “вічні” протестанти, як КПУ, вітренківці та різні “соотечественнікі”, які готові мерзнути, але не стануть виступати проти незаконного перекриття газу країною, яка

їм пропонує “русскую карту”, але без газу! Правда, керівники Партії регіонів та КПУ й далі звинувачують Президента та уряд, мовби їхніми руками Путін закрутив вентилі російського газу. Створюється враження, що їм краще мерзнути, ніж сказати правду!

Газова війна для українців була б значно зрозумілішою, якби люди мали змогу ширше ознайомитися з такими матеріалами, як стаття В.Мілова “Совершив очередную глупость...” (www.maidan.org./static/mai/1231376505.html). Пан Мілов конкретно і професійно доводить абсурдність припинення постачання газу Україні, а потім Європі. Багато інформаційного матеріалу щодо газової проблеми можна знайти і в статті Ігоря Луценка “Рецепт – як здолати Газпром” (УП, 8.1.2009).

Та якщо тут ідеться про непрофесійність працівників Газпрому та чільних політиків РФ, то як мають у цьому розібратися люди, які лише споживають газ, а інформацію отримують від Путіна чи Медведєва?! Дуже дивно стає мотивація припинення постачання газу Україні саме тими російськими політиками, які ще вчора кричали про те, що вболівають за “російськомовне населення”, яке “терпить” від українізації, а сьогодні готові заморозити і так званих “соотечественників”. Гадаю, що саме оця політика заморожування України відкріє багатьом очі на дійсну мету “опіки” північного сусіда!

У зв'язку з припиненням газопостачання в Україну “братським” народом (тут треба справедливо зазначити – його керівництвом) особливої ваги набуває стаття Остапа Кривдика “Навіщо нам Україна?” (УП, 02.01.2009). О.Кривдик звертає увагу читача на те, що українці не можуть собі дозволити ще раз втратити Україну: *“Втрата України – це втрата усього цього відразу: і речей, і людей, і дому, і права бути собою, і навіть власного життя. Це неодноразово було перевірено в минулому, чи варто нам спробувати ще раз, щоб знову зрозуміти?”* Це повинні би зрозуміти політики, а саме ті, котрі ще недавно так ревно захищали “братні” обійми північного сусіда та вболівали за його культуру на українській землі. І замість боротися за стабільну і справедливу державу Україну – схильні до “інтернаціоналізму” та захисту чужих інтересів у суверенній

країні. Цікаво було б тепер довідатися, чи “т'юхкало серце” за співвітчизників у лідера Партії регіонів, коли Путін дав наказ (у формі новорічного “дарунка”) припинити постачання газу Україні, мовляв – нехай мерзнуть?

Може, вже всі в Україні зрозуміють, що у НАТО і в Європейському Союзі ніколи з ними так не поведися, як це зробив Путін: без попередження наказав припинити постачання газу. Ще одна “дрібниця” впадає у вічі людям, що звикли до відвертої і нефальшивої інформації – ціну на газ оголошує прем'єр-міністр РФ, а не державна компанія, яка має директора і високооплачуване керівництво! На Заході навіть такий президент, як Чавес у Венесуелі, який доклав зусиль до націоналізації добування нафти, не втручається в ціну за нафту. Зокрема, західному спостерігачеві не зрозуміло – хто ж визначає ціну за російський газ – Путін чи Медведєв?! Оскільки, гадаю, ані Президент Франції, ані Бундесканцлер Німеччини, ані Прем'єр-міністр Великобританії до купівлі-продажу газу чи нафти не втручаються – вони ж політики! Звичайно, ніхто із державних діячів у цивілізованому світі не вживає образливих виразів на адресу свого сусіда, а ще до того і стратегічного партнера та “брата” чи “сестри” – бо ж існує ще й дипломатичний тон і етикет!

Стосовно “крадіжки” В.Мілов у згаданій статті дуже виразно зазначає:

“Поэтому с чисто юридической точки зрения, если оставить в стороне балаболство и трюндеж, такого понятия, как “воровство Украиной транзитного газа”, нет и не может быть”. Це каже людина, яка розуміється на справі, але ж у Російській Федерації існує тільки “правда” вихованців кагебістської школи, на жаль!

Якщо спостерігати за істеричними заявами керівників північного сусіда, то виникає враження – не дихне, як не брехне! Пригадайте брехню про те, що українці воювали в Грузії, що українці вигадали голодомор, щоб посварити “братні” народи, що українці не платять за газ (тут була напівправда), що українці “закрутили вентилі” до Європи, що українці крадуть, що українські борці за волю отримували з рук Гітлера

відзнаки, що УПА не боролася з фашистами, що в Україні далі панує “буржуазний націоналізм” і тисячі подібних брехливих звинувачень. Російські політтехнологи керуються гаслом, що коли багато бруду кидати на людину, то хоч щось таки прилипне, бо всього нараз не змиєш!

Саме тепер дуже напрошується пригадати статтю Івана Верстюка “Плюс українізація усієї держави” (УП, 6.1.2009), в якій автор доводить потребу повністю перейти на українську мову. Тут доречно зазначити, що саме такі малі країни Європи, як Балтійські республіки, Словаччина, Словенія досягли досить швидко вищого економічного рівня завдяки розвиткові, популяризації і повноцінному використанню національних мов. Може, слід придивитися до сусідів, як вони ставляться до мови своїх предків, до свого минулого і майбутнього?! Зрештою, слід звільнитися повністю від імперського тягаря і усвідомити собі, що українці є другою за величиною слов’янською нацією і найбільшою за територією європейською країною, а цього ще не зрозуміла ані ПР, ані КПУ.

Торонто, 10.01.2009 р.

АБОРИГЕНИ І БЛОХИ

“Так робили аборигени, так робила будь-яка нація, яка вважає себе рабською”, – так зреагував Президент України на відставку міністра закордонних справ В.Огризка депутатами ПР, БЮТ та комуністів. Президент сказав, що “так робили”, – і це правильно, бо сьогодні аборигени почувають себе рівноправними в більшості країн світу, а в Австралії вони ще далі домагаються визнання своїх прав. Порівняння українських “рабів” у ВРУ, які вважають, що інтереси колишньої імперії є важливішими за національну гідність, з аборигенами є образою аборигенів! Отих депутатів, які заступилися за “честь і гідність” нечесного і негідного представника іншої країни, який порушив кодекс дипломата і який почуває себе всемогутнім

імперським губернатором, а не послом іншої країни, можна було б прирівняти до експериментальних бліх.

Науковці довели: якби ці блохи помістити у скляний слоїк, то вони будуть підскакувати так високо, поки не вискочать із нього. Якщо ж накрити верх слоїка покришкою, то блохи підскакуватимуть лише до покришки, а через кілька днів, коли забрати покришку, тобто відкрити слоїк, блохи не вискакуватимуть з нього, бо вже будуть мати вироблені рефлекси, чи навички, які вони не здатні більше змінити.

Саме це відповідало б найточніше вищезгаданим депутатам, які нібито й вільні депутати (недоторканні – переваги перед блохами!), але закомплексованість перед “старшим братом” і втрата відчуття реальності не дозволяє їм більше “вискочити зі слоїка на волю”.

Ознака меншовартости є типовою не тільки для депутатів, але й для деяких науковців. До таких можна зарахувати й наукового співробітника Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України Всеволода Степанюка. В інтерв'ю Ганні Гончарук, оприлюдненому на сторінці ForUm за 20.02.2009, пан Степанюк сказав: *“Черномирдін – це все-таки колишній прем'єр-міністр Росії. Він дуже серйозна політична величина, щоб йому затикав рот якийсь український міністр...”*. Кожна нормальна людина помітить у словах науковця рабське й покірливе ставлення до “колишнього” і сьогоднішнього “гостя”, а “свій” перетворився на “ЯКОГОСЬ міністра”. Та ж то не якийсь, а МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ 46-мільйонної країни! Саме цих знань забракло науковцеві з Національної академії наук України, який не здатний зрозуміти, що пан Огрязко чесно й гідно виконував завдання, які на нього поклала держава Україна!

Якщо якийсь дипломат був у своїй країні президентом чи королем, то його функція на країну його дипломатичного призначення не поширюється. Призначення посла до якоїсь країни, навіть якщо ця країна входила колись до імперії, з якої посол прибув, не означає, що посол може переплутати роль посла з роллю губернатора. Завданням дипломата-посла є відстоювати інтереси своєї країни і поглиблювати взаємини

з найвищими представниками влади, урядом країни гостя, її опозицією та суспільними організаціями. Щоб уможливити працю послови, йому надають дипломатичний імунітет. Якщо дипломат порушив передбачувані норми поведінки чи інакше провинився перед країною, в якій є гостем-представником іншої країни, то його не можуть заарештувати чи притягти до судової відповідальності. В такому разі дипломата оголошують небажаною особою, а якщо по-латинському, то *persona non grata* (також *persona ingrata*).

Брак знань з історії країни (щоденний прояв українських політиків чи науковців) є типовою ознакою більшості тих, хто сьогодні намагається вдавати, що вони дбають про народ, вболівають за Україну, що вони хочуть вивести країну з кризи. В дійсності, незнання історії України тими, що живуть за рахунок незалежної країни, є найбільшою вадю політичних кланів, які правлять Україною.

Якщо політик до сьогодні не зрозумів трагедії українського народу у ХХ столітті, якщо він досі не зрозумів, що Україна втратила і далі втрачає своє багатство – не тільки матеріальне, але й духовне через політиків, які не здатні вивчити історію й мову народу, яким хочуть правити, то він або хворий, або ворог народу, з якого живе!

Поведінка українських “бліх”, які не здатні самі “вискочити” на волю, свідчить про те, що вони не здатні й служити іншим. Від українських політиків слід вимагати знань української історії – не тої, яку писали під впливом “Короткого курсу ВКПб”, а історії Грушевського, Дорошенка, Яворницького, Субтельного та інших. Тоді не будуть і “науковці” ставити аrogантного гостя вище від власного патріотичного держслужбовця, який дотримувався міжнародних писаних норм для дипломатів!

Тільки тоді, коли запанує “у своїй хаті своя правда, і сила, і воля”, не дозволить собі жодний “колишній”, навіть президент, ображати нас у нашій же хаті.

Але для цього слід позбутися “бліх”, які не здатні вирватися на волю.

9.3.2009 р.

БУВ ГРОМАДЯНИНОМ ТРЬОХ КРАЇН, АЛЕ ЛЮБИВ УКРАЇНУ

Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка у Словаччині видало до 100-річного ювілею від дня народження українського поета Михайла Качалуби (1908–1993) його книгу “Муза і стетоскоп” (Пряшів, 2008 р., 318 сторінок). Упорядник та автор вступної статті цього видання – академік Микола Мушинка, резюме вміщено словацькою, англійською та французькою мовами. Книжка з’явилася завдяки фінансовій допомозі сина поета Михайла Качалуби.

Життєвий шлях Михайла Качалуби нагадує долю багатьох наших поетів і письменників, які змушені були жити і творити на чужині. Виходець з Тернопільщини (Романове Село), син хлібороба, сам вибрався до Женеві (Швейцарія), вступив до університету на медичний факультет, який і закінчив 1935 р.. В університеті познайомився з однокурсницею Луїзою (Качалуба “перехрестив” її на Люсю) Гайм, яка вивчила українську мову і стала його життєвою супутницею та матір’ю їхніх чотирьох дітей.

Після Мюнхенської угоди 1938 р. Швейцарія депортувала всіх чужинців. Тому, що дружина Качалуби одружилася з чужинцем, вона втратила громадянство, і їх обох депортували. Спочатку молоде подружжя приїхало до Братислави (Словаччина), але згодом вони переїжджають на Закарпаття, де за планом уряду Карпатської України молодий лікар організує окружну лікарню у Великому Березному. Окупація Карпатської України Угорщиною змушує Михайла і його дружину та дітей знов емігрувати у Словаччину до Братислави, а через короткий час він перебирається до невеликого містечка Дольни Кубін (Dolny Kubin), де “зупинився” на 24 роки. Бажання бути ближче до “своїх” привело його 1962 р. до східнославацького міста Кошиці, де він залучився до культурного життя етнічних українців цього краю, публікував свої твори в українських виданнях. Після окупації Чехо-Словаччини військами Варшавського пакту 1968 р. він знову переїжджає до Швейцарії, де й працює лікарем до останніх днів. Тут він і похований.

Наведені “мандрівки” за пошуком праці і місця для спокійного життя – це лише перелік вагомих “зупинок” у житті Качалуби, але вони не вказують на пережиття, клопіт з документами, з дітьми та ув’язненнями.

Оскільки Чехословаччина після Другої світової війни опинилася під контролем Москви, то тут була нагінка не тільки за “буржуазними елементами”, але й за “українськими націоналістами”, яких енкаведисти, за допомогою чехословацьких “колег”, шукали навіть у глибині Словаччини! Лікар Михайло Качалуба під час війни лікував тих, хто потребував лікарської допомоги, а це були партизани, чехословацькі вояки і деякі вояки УПА, які пробивалися на Захід.

М.Мушинка у статті “Цілитель тіла і душі” подає докладну біографію Качалуби, яку доповнює численними фотографіями, листами, віршами, копіями документів.

Книжка “Муза і стетоскоп” складається з двох частин – “Вірші” та “З моєї Одиссеї”. Серед віршів чимало публікованих уперше, а в розділі “З моєї Одиссеї” вміщено окремі розділи із спогадів, які мають надзвичайну цінність, оскільки є доказом того, як сталінський режим переслідував українське навіть після переможної війни. Спогади лікаря-поета Качалуби набувають особливої уваги після оприлюднення праці Рафаєля Лемкіна про радянський геноцид в Україні (Сергій Грабовський “Голодомор, геноцид, істина: погляд третейського судді”, Майдан, 22.11.2008 р.). Саме в сенсі розуміння Р.Лемкіним концепції геноциду спогади-свідчення Михайла Качалуби є доказом того, що радянська політика в Україні була спрямована проти існування українського народу.

Автор десяти збірок поезії, пісень та спогадів у чотирьох книжках, Михайло Качалуба залишився сином України, незважаючи на те, що прожив понад 60 років за її межами і був громадянином трьох держав. Свою любов до України він вкладав у поезію, яку творив у чужомовному середовищі, але з певною вірою:

*Та нарід будиться вже нині,
вкрива майдани, вулиці,
несе прапори жовто-сині
й бажання волі на лиці.*

(Народ наш будиться, с.122)

21-річний хлопець з Тернопільщини потрапив до Швейцарії, вивчив французьку мову, працюю профінансував свої студії і став лікарем. Качалуба зазнав переслідування, оскільки ніколи не приховував свого українського походження. Тому він ніяк не міг збагнути, чому в Україні цураються свого слова:

*Я так соромлюся за вас,
аж серце рветься із відчаю,
коли чужий турист вертає
із України
та до мене:
“Є якась мова українська?
Хоч нужденна?
Я був у Харкові, Одесі,
Ба в самім Києві я був,
А мови вашої не чув.
Там по-московському усюди.
Що це за нація така?”*

(Моїм братам в Україні, с.114)

Дуже шкода, що Україна ще не навчилася належно поцінувати своїх вірних дітей. Сусіди на Сході турбуються навіть про тих, хто не є їхньої національності, але вживає їхню мову, – вони надають громадянство і готові давати бажаним “Російську карту”, щоб люди користали з того, що будуть “російськомовною масою”. На Заході – словаки та угорці – надають паспорти своїм одноплемінникам (або тим, що до них голосяться заради європейського паспорта), а в Україні не вміють навіть гідно відзначити 100-літній ювілей поета-патріота, який свою любов до України задокументував у численних поезіях, який вніс свою лепту не тільки в діяспорну українську літературу, але й збагатив українську поезію та прозу своїми творами.

Поява книги “Муза і стетоскоп” Михайла Качалуби до 100-ї річниці від дня його народження у Пряшеві, а не в Києві, Львові чи Тернополі, свідчить про те, що в Україні ще нема належного цивілізованого ставлення до спадщини. Кількасот примірників, які М.Мушинка перевіз із Словаччини в Україну та провів кілька виступів на телебаченні в Ужгороді та в Тернополі, не можуть замінити те, що заслужив Михайло Качалуба як поет і вірний син своєї землі:

*Я син твій, моя Україно,
для тебе співаю, живу,
для тебе аж ген в домовину
дотягну я долю криву.
(Україні, с. 281)*

68

Складається враження, що синівська любов не отримала належної оцінки. Може, тому, що поет Михайло Качалуба прожив на чужині, одружився з чужинкою, навчив її української і в чужомовному світі виховав дітей та прищепив їм любов до України, до української мови? А може, просто тому, що багато українців належить до тих, за яких поетові було “соромно”, що свого цураються?! Життєвого і творчого шляху Михайла Качалуби вистачило б доброму режисерові на цілий телевізійний серіал, в якому – любов, радість, трагедія, і ув'язнення та невтолима енергія у виконанні свого лікарського обов'язку і незгасима любов до України.

Україні треба нарешті навчитися від сусідів ставлення не тільки до живих одноплемінників, але й до тих синів, які своє життя поклали на вітвар служіння рідній землі.

Торонто, 7.12.2008 р.

КУДИ ПОДІЛАСЯ ТВОРЧА МОЛОДЬ ДОНЕЦЬКА?!

На “Майдані” з'явилася вістка про те, що Вчена рада Донецького національного університету проголосувала проти надання ВНЗ імени поета Василя Стуса (19.02.2009). Проти імени поета, який міг би стати першим українським письменником, якого нагородили б Нобелівською премією. Це було б окрасою будь-якого наукового закладу в Україні, але вихованців на “Короткому курсі історії ВКПБ” це прізвище ще й за незалежної України лякає. Результат голосування Вченої ради, 62 із 63 – проти, – яскраве свідчення того, хто виховує майбутніх випускників ДНУ. Став-

лення донецької інтелігенції до свого земляка і всесвітньо відомого поета, твори якого перекладено на низку мов нашої планети, є наслідком радянського виховання, яке не визнавало велетнів національних літератур, якщо вони не прославляли КП та її вождів! Відсутність знання власної історії і некритичне ставлення до минулого “імперії зла” керує й сьогодні багатьма науковцями, що й задокументувала Вчена рада ДНУ.

1969 р. на Заході з’явився Лист творчої молоді Дніпропетровська до представників партії та уряду. В листі зазначалося:

“Ми, передова українська молодь, виховувалися в радянських школах і вузах на творах Маркса й Леніна, Шевченка й Добролюбова й усвідомлюємо, що історія – безперервний психічний розвиток людства, йусе передове, прогресивне в цьому розвитку – гідне вивчення, поваги й шани прийдешніх поколінь. Наступні епохи на шляху до своїх високих і гуманістичних ідеалів черпали й черпають все краще, що було в минулому”.

Цей лист з’явився сорок років тому, коли, певно, не один з членів Ученої ради Донецького вузу ще належав до молоді. На жаль, тепер вони не зуміли оцінити “передове, прогресивне в цьому розвитку”, завдяки чому члени Ради сьогодні займають учені місця в інституції незалежної й демократичної держави!

Про духовний занепад Донеччини згадував три роки після дніпропетровців видатний мислитель Донеччини – Олекса Тихий. 1972 року О.Тихий вислав лист до газети “Радянська Україна” під назвою “Думки про рідний Донецький край”.

(Лист вміщено у книжці на с. 5–16. – Прим. ред.).

37 років тому О.Тихий висловив своє занепокоєння становищем української культури та української мови. Випускник Московського університету ім. Ломоносова не побоявся вже тоді висловити своє ставлення до рідного, за що потім потерпів і здоров’ям і життям – як і його країнин Василь Стус. Він сміливо заявив:

“Я – українець. Не лише індивід, наділений певною подобою, умінням ходити на двох кінцівках, даром членороздільної мови, даром творити та споживати матеріальні блага. Я громадянин СРСР, і як “советский человек”, і, передусім, як українець, я – “громадянин світу”, не як безбатченко-космополіт, а як укра-

їнець... Люблю свою Донеччину. Її степи, байраки, лісосмуги, терикони. Люблю і її людей, невтомних трударів землі, заводів, фабрик, шахт. Любив завжди, люблю і сьогодні, як мені здається, в годину негоди, асиміляції, байдужості моїх земляків-українців до національної культури, навіть до рідної мови”.

Було б помилковим вважати, що патріотів України на її Сході бракує. Я переконаний, що і в часи Стуса – Тихого їх було досить, але не було відваги про це заявити вголос! На жаль, у сучасну пору в Україні ще й досі залишились не тільки назви міст, сіл, заводів, шкіл та вулиць колишніх катів українського народу. Крім цих “пасивних” чинників людиноненавистницького режиму, саме на Донеччині є ще багато колишніх номенклатурників, які або залишились у тій самій партії, або набули гроші й перейшли до іншої партії, щоб бути “при кориті”. Голосування Вченої ради ДНУ є яскравим доказом того, що незалежна Україна на 18-му році ще не стала вільною від імперського впливу, який сидить глибоко в головах тих, що не здатні до прогресу, до вільної думки, але далі служать вже неіснуючій імперії. Дуже шкода, що міністр освіти не роздав членам Ученої ради ДНУ “Лист” Олекси Тихого для ознайомлення з ідеями, за які постраждав і Василь Стус:

“Я – для того, щоб жив мій народ, щоб відновилась його культура, щоб голос мого народу достойно вів свою партію в багатоголосому хорі світової культури. Я – для того, щоб мої земляки-донбасівці давали не лише вугілля, сталь, прокат, машини, пшеницю, молоко та яйця. Для того, щоб моя Донеччина давала не тільки вболівальників футболу, вчених-безбатченків, російськомовних інженерів, агрономів, лікарів, учителів, а й українських спеціалістів-патріотів, українських письменників, українських композиторів та акторів.

На сторінках “Майдану” поряд з появою відмови Вченої ради ДНУ в наданні ВНЗ імені чи не найвидатнішого поета України ХХ століття, було вміщено коротку інформацію про те, що у прес-центрі “Укрінформ” (Київ) відбудеться прес-конференція Конгресу національних громад України, приурочена до Дня рідної мови, та презентація підручників “Урумський язук” та “Греки в Україне”. В очі відразу впадає те, що справа торкається

греків, які живуть в Україні, а підручники видали російською мовою!

Навчальний посібник “Греки в Украине” підготували ректор Маріупольського гуманітарного університету К.Балабанов та завідділом Інституту історії НАНУ Н.Терентьєва, а підручник “Урумский язык” – праця наукового співробітника Інституту лінгвістичних досліджень РАН М.Смоліної

(<http://maidan.org.ua/static/news/2009/2134884245.html>).

Похвально те, що в Україні приділяють увагу і таким мовам, яким загрожує занепад в Україні, але чому підручник, який передбачається використовувати в Україні, видають за українські гроші, але не мовою, якою мали б викладати у всіх українських вузах, а мовою, яка пригадує ще недавню колоніальну залежність!?

Не могу не нагадати слова Олекси Тихого саме щодо мови:

“Мова – одна з основних ознак нації. Мова – фундамент культури. Рідна мова – найдорожчий скарб народу, підвалина інтелекту, основа патріотизму. Рідну мову повинна берегти, розвивати кожна людина. Вмирає мова – вмирає культура. Вмирає культура – припиняється прогрес. Історію починають творити нерони, бісмарки, мусоліні, гітлери, сталіні, маоцзедуни. А яка то історія – всім відомо”.

Основним Законом в Україні забезпечені права національних меншин. Саме завдяки Законові на Закарпатті мають можливість чути і бачити своєю мовою передачі угорці, румуни, роми, німці та словаки, які там живуть. Якби порівняти ставлення до етнічних груп в Україні зі ставленням до етнічних українців на Донуга Кубані офіційних чинників РФ, тоді і пригадалася б назва книги Л.Кучми “Україна – не Росія”.

Називати себе незалежним і вільним можна тільки тоді, коли є вільна й незалежна думка, а в Україні часто плутають поняття незалежності з анархією, а відданість власній державі, її історії часто вважається зрадою імперських традицій. Тільки повага до свого минулого, до своєї мови може забезпечити прогрес нації і держави, в іншому разі на них чекає вічне рабство й вічне плазування перед окупантом!

Боляче читати, що сорок років тому творча молодь Дніпропетровська спромоглася на патріотичний лист до партійного керівництва, а 13.02.2009 конференція представників органів студентського самоврядування ДНУ проголосувала проти надання ВНЗ імени Василя Стуса

(<http://culture.unian.net/ukr/detail/187134>).

72

Не віриться, що на землі, яка дала Україні й світові не одного вченого, мислителя, винахідника, митця, не знайдуться патріоти, які проголосили б: “Ми є гідними нащадками наших самобутніх предків”!?

19.02.2009

ЧИ ДОПОМОГЛИ Б ДУЕЛІ УКРАЇНІ?

“Я вихований на російській культурі.

Формування мене як людини починалося в Росії.

Але нині я живу в Україні. Тут народилися мої діти,

тут я створив свій театр – тут я відбувся.

Тому я, звичайно, українець. Я не хочу виїжджати звідси”.

Владислав Троїцький

Коли хтось прочитає інтерв'ю pana Троїцького (УНІАН, “Владислав Троїцький: Єдиний шлях для Росії – це цар”, 22.02.2009 р., записала Оксана Климчук), то пожалкує, що не такі люди причетні до політиків, які спрямовують чи відповідальні за розвиток культури в Україні. Я вибрав цитату з інтерв'ю цього українського інтелектуала, оскільки ставлення до культури та процесів, що відбуваються в Україні, дуже відмінне від багатьох політиків, які готові Україну розірвати, пошматувати, аби задовольнити чужі бажання чи імперські смаки. Зрештою, Троїцький висловив своє ставлення до України, коли “вчена рада” Донецького національного університету відмовила у присвоєнні ВНЗ імени В.Стуса, коли з'являються різні заяви про сепаратизм, коли оприлюднюються дані про те, що кількість населення в Україні зменшується.

В.Троїцький, крім того, звернув увагу на альтруїзм та пояснив, у чому його засади. Для заможних кланів в Україні альтруїзм цілковито чуже поняття, оскільки людина, яка видає сотки тисяч за годинник, десятки тисяч за плаття або черевики тільки тому, що це “фірмове”, а її сусід чи знайомий сушить голову як прожити, де жити і т.п., не має в собі відповідальності за інших, дбає тільки про те, щоб задовольнити свої бажання. Адже для пострадянських багатіїв багатство означає люксове життя, предмети розкоші, владу та байдужість до “нижчого класу”, за рахунок якого самі розбагатіли. Для Західного світу типовим є розбагатіти завдяки власним здібностям (не за рахунок привласнення державного майна, яке на пострадянському просторі вдалося “сприхватуизувати”) і віддати частину свого добра на добродійні цілі – на освіту, на охорону здоров’я, на культуру. До найщедріших філантропів світу належать ті, що віддали мільярди американських доларів на добродійні цілі. Ось вони:

Ворен Бафет (Warren Buffett) – 30,7;

Біл Гейтс (Bill Gates) – 29;

Ка-шінг Лі (Ka-shing Li) – 10;

Джорж Сорос (George Soros) – 6;

Говард Гюс (Howard Hughes) – 1,56.

З-поміж отих багатіїв лише один китаєць – з Гонг-Конгу, а решта – американські громадяни. Список можна було б доповнити тими, що віддали мільйони свого майна іншим. Річ у тому, що на Заході це належить до доброго тону – допомагати бездомним, сиротам, вдовам, школам, калікам і т.ін.. Для пострадянських багатіїв типовим може здатися вчинок українського багатія Пінчука, який витратив тисячі на пригощення мільйонерів у Швейцарії, які, напевно, були здатні і самі собі заплатити за якийсь буфет (під час фінансових “дебатів” у Давосі).

Величезну різницю ставлення до набутого капіталу й до тих, які його не мають, продемонстрували колишні “обранці народу” до Верховної Ради України, що завдяки законам, які самі собі підготували, отримали торік 20 мільйонів (!) гривень “допомоги”. “Безробіття” депутатів властиве тільки українським “обранцям”. У світі депутат – це не професія, а суспільна функція. В цивілізованих країнах депутат, якого не вибрали до

парламенту, повертається до своєї праці або сам собі знаходить роботу. В Україні “депутати” зуміли створити “професію”, яку дуже високо оцінили і не звертають увагу навіть на кризи світові чи українські – бо їм належить! Отож, не можна чекати, що в Україні запанує альтруїзм у будь-якому вигляді, якщо ті, котрі мали би бути прикладом і мають з чого не тільки жити, але й подарувати, – хочуть ще більше!

Матеріальна атмосфера у Верховній Раді України мовби переплетена з політичною, оскільки і тут, де мали б дбати про закони, спрямовані на подолання кризи, творять безчинство – хто кого, хто куди, але забувають, що великі гроші беруть не за блокування трибуни, не за підніжки ближньому, а за діяльність на благо країні, людям.

За радянських часів існували стахановці в різних галузях промисловості та сільського господарства. Тобто людям платили за те, що вони більше продукували. Якби такий закон запровадити у Верховну Раду, то, гадаю, “народні обранці” були б приречені на “безробіття”, бо за таку діяльність, яку вони показали торік і вже цього року, вони б не заробили і на солону воду.

Ненависть та ворожнеча, яка панує в українській владі та у Верховній Раді України, не має аналогу в цивілізованому світі. Вирішити проблему для країни могли б дуелі, якими користалися у Середньовіччі аж до XX століття. Дуелі служили засобом, як позбутися противника, конкурента. Відомі жертви таких дуелей О.Пушкін та М. Лермонтов. Але в дуелях брали участь і політики. До таких належав і сьомий американський президент Андрю Джексон (Andrew Jackson), який 1806 р. вбив на дуелі відомого дуеліста Чарльза Дікінсона (Charles Dickinson). В Об'єднаному Королівстві (1780, 1798, 1809, 1829) в дуелях взяли участь аж четверо прем'єр-міністрів! Можна собі уявити, як би “прочистилися” ряди українських політиків, якби запровадити дуелі хоч на певен час. Правда, народ каже: “Ворон воронові око не видзьобає”, але серед українських “воронів” знайшлися би й такі, що вміють “видзьобати”, бо ж віднайшли шлях, як видзьобувати додаткові гроші в українських платників податків!

Український інтелектуал В.Троїцький розмірковує про альтруїзм, який би міг допомогти вивести Україну з кризи економічної, політичної і гуманітарної. Проте альтруїзм прита-

манний людям, які здатні віддати своє, віддати себе справі, допомогти іншому, поділитися, а в Україні все навиворіт – забрати від іншого, якщо хтось біжить – підставити ногу, коли робить хтось щось корисне – перешкодити. Треба сподіватися, що в Україні ще є сили, які здатні будуть служити, віддавати себе і своє замість брати чуже, ділитися – замість самому з'їдати. Т.Шевченко, І.Франко, Леся Українка, В.Стус та сотки інших українських велетнів духа проявляли свій альтруїзм у тому, що ділилися своїм генієм з народом, віддавали свої ідеї, життя. Утому сенсі є ще надія, що переможуть не ті, що здатні тягти гроші за своє депутатство, а ті, які бачать майбутнє не тільки для свого клану, а для всього народу, що заселяє оцей чудовий клаптик на нашій планеті – Україну!

23.02.2009 р.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО ВІКТОРА ЯНУКОВИЧА, ГОЛОВИ ПАРТІЇ РЕГІОНІВ І ТІНЬОВОГО УРЯДУ ТА ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ФРАКЦІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

“Схаменіться, будьте люди!”

Т. Шевченко

Шановний пане Янукович!

Насамперед хочу Вам сказати, що Ви і Ваша політична сила (Партія регіонів) мають прихильників навіть у далекій Канаді. Саме тому люди сподіваються від Вас на щось конструктивне, розумне, коли йдеться про розбудову України, про політику та про українську мову. Я переконаний, що вислови, якими Ви часом послуговуєтесь, Вам підказані, але відповідальність за них несете Ви, оскільки Ви їх “озвучуєте”. Йдеться про такі фрази: “Діти плачуть, бо мусять вивчати українську мову” та “В Україні проходить примусова українізація”.

Якби такі вислови з'явились у програмі “Української комедії”, то це викликало би сміх, але з уст голови партії і голови парламентської фракції, людини, яка була прем'єр-міністром, а в якийсь час навіть хотіла бути Президентом України, такі вислови, щонайменше, викликають здивування. Річ у тім, що кожен, хто живе в Україні або її відвідує, знає, що українську газету в кіосках Києва (про східні та південні області вже й не згадую) не можна купити. Книжкові магазини завалені російськими книжками (по всій Україні). Нема жодного телевізійного каналу, на якому можна було б цілодобово дивитися програму українською мовою. Інтернетні газети, такі як “Майдан”, “Українська правда” та ін., публікують статті мовами, якими до них пишуть, тобто українською і російською. У Верховній Раді України ще досі нікого не покарали за те, що не вживають державну мову тої держави, від якої беруть величезні гроші, а послуговуються державною мовою чужої країни. Цікаво, що досі у Верховній Раді України ніхто не запропонував, щоб заборонити вживання іншої мови, бо ж ніде у світі нема парламенту, де б дозволяли бути депутатом людині, яка не знає державної мови. Не слід тут плутати Україну з країнами, які мають федеративний устрій (Канада, Швейцарія, Бельгія та ін., правда, в Російській Федерації хоч і є безліч “автономних республік”, але панує тільки одна імперська мова). А бути міністром чи іншим високопосадовцем і не знати державної мови мало б належати до програми “Української комедії”, а не до Верховної Ради України чи котрогось з міністерств. Отже, казати про “примусову українізацію” українців не тільки не відповідає дійсності, але й неетично та неморально.

Обов'язок політиків та батьків – казати дітям правду і забезпечити їм майбутнє. Тож слід усім щодня нагадувати, а це повинно стати і Вашим обов'язком, що без української мови не може бути України ані вільної, ані незалежної, без неї не може бути **УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!**

Шановний Вікторе Янукович, Ви довели українцям і не-українцям, що українську мову можна вивчити! Тож не слід ображати дітей (мовляв, вони плачуть), що вони нездатні вивчити мову своїх предків. Замість “плачу” слід показати їм і всім членам Вашої партії (та не тільки їм), що вивчити українську

мову можна легко й швидко, мовляв, “я ж її вивчив”! Оце було б гідним політика, який має амбіції не тільки керувати фракцією, але й державою.

Я певний, що Ви зустрічали багато чужинців (чимало дипломатів), які вивчили українську, тому що їхали на дипломатичну, бізнесову та іншу працю, або й просто з любові до українців. Я знаю десятки німців, іспанців, словаків, чехів, поляків, французів, італійців, канадців, угорців, які вивчили українську мову, але, приїжджаючи в Україну, мають, на жаль, мало можливості спілкуватися українською, оскільки у великих містах надають перевагу колишній імперській мові!

Якщо політик не здатний вивчити державну мову, то він не повинен братися до політики і таких нездар партія не повинна висувати на депутатів, міністрів чи на інші державні посади. Якщо комусь важко підрахувати, скільки буде $1+1$, то для нього вже буде високою математикою $1+2$! Політики повинні стати людьми, які працюють для свого народу, а не чорноробами, що працюють на своїй присадибній ділянці для добра сусіда.

Міністрів, які працюють задля народу, слід підтримати, а не закидати брехнею, яка не має жодної краплі правди. Таким міністрам слід надати всебічну підтримку, а не ставити вимогу – замінити їх, бо вони не корупційні і роблять добру справу.

Сподіваюся, що Ви зміните своє ставлення до українського народу і його мови, не будете “озвучувати” те, що Вам підкажуть, а поставите себе за приклад, бо ж Вас ніхто силоміць не українізував, а мову можна вивчити: Ви – цьому свідок. Щоб говорити про український народ, то замість того, щоб здогадуватися (чи просити перекладача), про що він говорить, слід вивчити його мову, щоб зрозуміти! Говорити ж про те, що собі український народ бажає, не докладаючи зусиль вивчити його мову, – це лицемірство.

Я певний, що в майбутньому Ви замислитесь над тим, чи підшптуване – близьке до правди, оскільки ані “плач дітей”, ані “примусова українізіція” цілковито не відповідають українській дійсності.

Ваші політичні прихильники переконані, що Ви хочете допомогти Україні стати твердо на ноги, а цього не можна досягти без розвитку української мови і її захисту як мови державної!

Слід було б поставити перед кожним політиком питання: а що ви зробили для розвитку української мови?! Мова може не тільки роз'єднувати, але й об'єднувати! Саме з цією метою можете зробити вагомий внесок у розбудову країни, якщо не будете виголошувати неправдивих тверджень, а станете на захист української мови, а при цьому й українського народу.

З повагою

*Проф. (емерит), д-р філ. наук Йосиф Сірка
Торонто, 28 грудня 2008 р.*

ЧОМУ Б НЕ ПОВЧИТИСЯ У ЧЕХІВ?!

Оця західнослов'янська нація має багато спільного з українською нацією, коли приглянутися до її історії. Йдеться насамперед про утиск сильнішим і більшим сусідом не тільки в мовному аспекті.

На чеських землях протягом Середньовіччя та на початку нового століття користалися чеською і німецькою мовами. Але поняття національної держави не було. 1615 року чеський сойм прийняв постанову про те, що хто приїде жити до Країни Коруни чеської, то повинен, разом з дітьми, вчитися чеської мови! 1620 року чеські протестантські війська програли битву на Білій горі з католицьким військом Габсбургів, що й стало найбільшою поразкою тридцятилітньої війни. Перемога Габсбургів на Білій горі відкинула розвиток чеської держави і нації на 300 років. До чеських земель навалом переселялася чужа шляхта, яка вживала німецьку мову. 1627 року були видані Відновлені земські укази, які надавали німецькій мові рівні права з чеською. Німецька мова стала все більш уживаною, а чеську мову щораз більше витіснили з найвищих суспільних функцій, передовсім у царині елітної культури та державної служби. Німецька ставала мовою науки і війська. (Дуже нагадує становище в Україні після поразки шведсько-української армії в Полтавській битві. Правда, чехи не за-

знали такого страшного спустошення противником, якого зазнав Батурин від російського війська – знищення цілого міста і масакер над усім населенням). В університетах та гімназіях, де переважно навчали єзуїти, панувала чеська мова. Чеською мовою з'являлися книги для народного читання, пісні та релігійні книжки й підручники. Але й так доходило до щораз більшого онімечення суспільства. Німецьку мову вживали при стосунках з верхівкою, при урядових справах, доходило до онімечення назв сіл і под.. (В Україні зміна назв міст, сіл, вулиць та заводів до сьогодні є “живим” прикладом колоніальної політики окупанта).

Першим на захист чеської мови став єзуїт Богуслав Балбін, який 1672–1673 рр. написав книгу “Розмова на захист слов'янської мови, зокрема чеської” (*Rozpráva na obranu jazyka slovanského, zvlaste pak českého*). (Балбін діяв у часі, коли завдяки діяльності Петра Могили у Києві вже існував перший вищий навчальний заклад в Україні – Києво-Могилянська академія, заснована 1632 р.). Пізніше на захист чеської мови виступили й інші автори духовної та світської літератури.

За панування Йосифа II (1765–1790), сина Марії-Терезії, в Чехії та Моравії було запроваджено німецьку урядову (державну) мову та навчальну мову в навчальних закладах. Німецька стала обов'язковою у всіх чеських університетах та школах. Рідною мовою було дозволено навчати лише в основних тривіальних школах. Онімечення краю тривало до XVIII ст., коли в Європі став прокидатися інтерес до національностей.

З другої половини XVIII ст. дійшло до процесу, коли з етнічних груп у різних країнах Європи постали народи. Серед перших народів постав народ Німеччини, який був розпорошений по багатьох країнах. Зародилася ідея об'єднання Німеччини, що знайшло свій відгук у студентському русі (*Burschenschaft*, 1815), метою якого стала єдність Німеччини та політична свобода. Вершина цього руху – Вартбурзьке свято (18.10.1817 р.), на якому із студентського руху в м. Єна виник Загальнонімецький студентський рух.

На цей період припадає й поживавлення процесу усвідомлення власної ідентичності чехів. Вони починають формувати новий чеський народ та його емансипацію в рамках

Австрійської монархії. Чеські будителі усвідомлювали собі, що запровадження німецької мови як єдиної в середніх і вищих школах негативно вплине на розвиток чеської інтелігенції та чеського вищого класу. Керівною силою національного руху була чеська інтелігенція (науковці, митці, священники, вчителі та ін.). Вони діяли наприкінці XVIII та на початку XIX ст. і отримали назву народних будителів: Ф.Палацький, Ф.Л.Челаковський, П.-Й.Шафарик, Я.Коллар. (На Закарпатті в XIX ст. були відомими українські будителі О. Духнович (1803–1865) та А.Кралицький (1834–1894). Початкові мовні вимоги Й.Добровського та Й.Юнгмана переросли в політичну програму Ф.Палацького, а в тогочасній пресі їх пропагував К.Гавлічек-Боровський. (В Україні про самобутність української мови заговорили вчені Із.Срезневський, О.Бодянський, а Г.Квітка-Основ'яненко та П.Гулак-Артемівський видавали твори українською мовою).

У заключному періоді відродження (в першій третині XIX ст.) у творенні національної програми бере активну участь і чеська література. Ф.-Л.Челаковський, К.-Г.Маха, Б.Немцова та К.Гавлічек своїми оригінальними творами поклали підвалини модерної чеської літератури. (В Україні на цей період припадає заснування Харківського університету (1805) та активна діяльність українських романтиків Л.Боровиковського, О.Шпигоцького. Активно діє група, організована Срезневським, – М.Костомаров, А. Метлинський та ін.).

Національне відродження чехів тривало близько трьох чвертей століття. Початок його припадає на 80-ті роки XVIII ст., а завершення – десь на 30–50 рр. XIX ст. Кінцем національного чеського відродження вважають 1848 р., коли в Європі дійшло до революції, яка захопила і чеські землі.

Післяреволюційні роки в Європі позначено скасуванням кріпосного права в Австро-Угорській імперії (1848), що мало великий вплив на суспільний розвиток. Цікаво звернути увагу на те, що кріпосне право у Франції скасували вже 1325 р. та 1328 р. Філіп IV та Філіп V, в Англії королева Єлизавета скасувала його 1574 р., в Російській імперії було зліквідовано 1861 р.. В Канаді кріпацтво офіційно існувало до 1834 р., коли Британський парламент видав акт про скасування кріпацтва в колоніях. У Швеції та Фінляндії кріпацтва взагалі не було!

В Україні кріпацтво офіційно було ліквідовано на 13 років пізніше, ніж у чеських землях, але умови освіти, яку отримували в чеських землях і українці в Росії, були цілком різні! В Чехії існували зорганізовані інтелігенція та шляхта, які дбали про розвиток своєї мови, хоч і входили до монархії. Саме чеська інтелігенція була ініціатором створення окремої чеської держави. В Російській імперії українська інтелігенція не могла навіть назвати себе українською, а досягненням вважалося з'явлення навіть чогось незначного українською мовою.

Тому створення Чехословацької Республіки (1918) було закінченням боротьби чеської інтелігенції за право на існування не тільки чеської мови, але й національної держави. Проблеми з'явилися щойно з приходом до влади Гітлера в Німеччині, коли в Чехословаччині стали засновувати різні німецькі організації СПІВІТЧИЗНИКІВ, які висували вимоги не тільки щодо німецької мови, але й щодо території.

Внаслідок післявоєнного виселення німців із всієї території сучасної Чеської Республіки в чехів сьогодні нема проблем ані з національними меншинами, ані з ворогами державности Чеської Республіки.

Звичайно, розвиток чеської національної свідомости проходив цілковито іншим шляхом, ніж його довелося зазнати українцям. Насамперед слід брати до уваги, що ворог чехів мав європейський характер і не був таким брутальним і жорстоким, яким був азійський характер царизму та його спадкоємців. Поведінка плюндрування, руйнування українських земель взяла початок ще від Володимиро-Суздальського князя Андрія Боголюбського, який 1169 року, ще до Батия, спустошив Київ. За царського російського панування в Україні вбивали не тільки людей, але й мову та культуру з такою жорстокістю, з якою не винищували жодну іншу націю в Європі.

Чехи трималися національно, оскільки чеська шляхта була досить значною і свідомою і важко піддавалася асиміляції. Чеська мова зазнала і переслідувань, але не було тої заборони мови, яку зазнала українська мова від царату, а потім від комуністів. У ХХ ст. в Чехії був також сильний комуністичний вплив (за допомогою СРСР 1948 р. комуністи навіть захопили владу), але це були комуністи-чехи, і на всіх партійних з'їздах,

чи інших збіговиськах, лунала тільки чеська мова. В Україні після повалення царизму КПУ стала знаряддям русифікації, що збереглося до сьогодні в основі цієї партії. Чеська КП могла бути багато в чому прикладом для українських комуністів: у ній не тільки чехи, але й інші етнічні комуністи захищали інтереси чеської культури й мови.

Найкращим прикладом є ставлення чеських євреїв до чеської мови та українських євреїв до української. Столиця Чехії Прага відома й тим, що в ній є один з найстарших єврейських цвинтарів (з XV ст.), що стало свідченням того, що євреї тут жили вже споконвіку. Вони брали активну участь у культурному, торговельному, науковому і фінансовому житті країни. В Україні, певно, жило чисельно більше євреїв, ніж у Чехії, і вони поділялися й поділяються в політичному й культурному, науковому й економічному житті. В Україні вперше у світі за часів УНР міністри для єврейської меншини входили до уряду, єврейська мова вперше в європейській історії з'явилася на українських грошах. (Див. с.87. – Ред.). Євреї в Україні стали її складовою частиною з усіма правами й можливостями на власні школи, синагоги. З єврейської громади вийшов не тільки відомий класик єврейської літератури Шолом-Алейхем (1859–1916), який народився і прожив в Україні до 1905 р. та якому в Києві відкрили музей, випустили ювілейну монету та поштову марку і конверт до 150-ї річниці від дня народження. Тут народився і живе один з найвідоміших сучасних українських поетів Мойсей Фішбейн. Тут народилася і борець за Україну Стелла Кренцбах (“живу ще завдяки УПА”), пізніше – видатна ізраїльська діячка. З України вийшов не один політик сучасного Ізраїлю.

Україна та Ізраїль мають багато спільного: обидва народи століттями терпіли бездержавність, переслідування, окупацію, концентраційні табори – радянські і німецькі, пережили знищення мови (іврит) або заборону писати й розмовляти (українська мова), дочекалися проголошення незалежних держав – Ізраїль 1948 р., Україна 1990 р., обидва народи по-своєму пережили геноцид: один – нацистський, другий – комуністичний.

Багато євреїв в Україні себе реалізували в науці, культурі й політиці. Тому не зрозуміло, чому нині видатні бізнесмени, фінансисти, політики засновують і видають російськомовні га-

зети, журнали, ведуть телевізійні програми російською, а не українською мовою. Чому, скажімо, українському політикові Гурвіцові (мер Одеси), підприємцеві Пінчукові, чи Рабіновичеві, чи діячеві культури Табачникові, чи котромусь депутатові або видавцеві численних російських газет та журналів ближча державна мова сусідньої держави, ніж мова країни, в якій він живе і себе реалізовує?!

Головний рабин України Азріель Хайкін у Зверненні до євреїв України зазначив: “Всі ми, незалежно від національності та релігії, маємо вшанувати пам’ять безневинних жертв. Це наш обов’язок як громадян України. Цим ми наголосимо: ми єдина згуртована нація” (21.11.2007 р., на жаль, теж російською). Американський єврей Рафаель Лемкін науково і юридично довів, що Голодомор був комуністичним геноцидом українців!

Чеські євреї підтримували чеську культуру, польські – польську, німецькі – німецьку, російські – російську, то чому б українській єврейській громаді не підтримувати розвиток української мови і культури?! А якщо вже не брати активної участі в українському культурному житті, то хоча б не просувати провокативно російське, бо ж воно не рідне і для українського єврея!

Я вибрав приклад Чехії для України, оскільки в минулому можна знайти багато подібних моментів. Але можна повчитися в цієї 10-мільйонної нації як триматися свого, як жертвувати задля свого, бо воно поєднує культурне й економічне життя. Чехія сьогодні належить до розвинених, цивілізованих країн, і багато чехів повертається з еміграції на батьківщину.

Чеські письменники були згуртованими і відстоювали свою мову вже починаючи з XVII ст. Українські письменники могли би навчитись у чеських колег як боротись за своє! “Інженери людських душ”, як їх називали за комуні, кинулись у політику, а деякі намагаються заробити на прожиття, оскільки друкованого українського слова не так рясно, щоб можна прожити.

Чехи після повалення компартійного режиму оприлюднили списки працівників і різних “стукачів” спецслужб. Саме це допомогло очистити чеський парламент та уряд від колишніх прислужників. Україна прислужилася б і майбутньому поколінню, якби і тут оприлюднили списки кагебістських агентів, з-поміж яких сьогодні багато сидить у ВРУ та на різних керівних посадах.

У Чехії після оприлюднення (в газеті “Руде краво”) очистилися ряди в парламенті та на державних посадах. В Україні колишні агенти безкарно сидять в парламенті або отримують високу пенсію, якої не вистачає тим, що працювали чесно в колгоспі чи на фабриці.

У різних газетах України останнім часом з’явилася низка статей з повчанням, як далі жити. Одні пропонують змінити президента, інші – уряд, ще інші – ВР, а дехто вбачає порятунку у “добрій” диктатурі. А мені здається, що найкращим і найдешевшим способом було б повчитися, перебрати досвід від того, хто вже подібне пережив. Чеський президент і уряд теж не відчують до себе особливої любови, але це не впливає на розвиток країни, не наповнює щодня ЗМІ інформацією про протиріччя між ними. Наука не буває легкою, зате є корисною, бо не дарма кажуть, що вчитися ніколи не пізно. Читаєш в інтернетних газетах, бачиш так багато розумних ідей та порад і дивуєшся, а чому ж їм не бути у ВР України, чому ж дозволили створити замість парламенту – державу в державі?!

Вже другий рік точаться розмови про зняття недоторканності з “кнопкодавів”, які створили закони для себе, а про виборців забули. Вже мовби всі погодилися з тим, що буде прийнято закон про відкриті списки, а не про “кота в мішку”. Дивуєшся, з якою швидкістю і “легкістю” ВРУ проголосувала за відкликання Огризка з посади міністра закордонних справ. Як швидко і без дискусій “проголосували” проти виборів у Тернопільській області, а про зняття “недоторканності депутата” ще нема навіть пропозиції, незважаючи на те, що про це постійно згадується!

Чеська Республіка та її досвід на шляху становлення порядку і міцної національної держави може послужити багато в чому прикладом. Насамперед тут панує право, яке стоїть понад партійними інтересами, закон рівний для всіх, колишніх працівників спецслужб ніхто не знищив, а усунув від керівництва країною. Існує й тут значна кількість партій, але депутатів обирають не керівники блоків, а люди, перед якими депутати мають звітувати. Отож, не треба зважати на колишні імперії, диктатури, а оцінити те, як в порівнянні з великими мала країна вміє дати собі раду

саме завдяки інтелігентній поведінці більшості її керівників. А інтелігентних і розумних серед 46 мільйонів українців досить, щоб протиставитись 450 “недоторканим” та кільком десяткам “призначених”. Зрештою, якщо людина чесна, то може скористатися і Європейським судом. Нема чого боятися.

Долю країни, як і долю дитини не можна віддавати в руки, які не здатні ані керувати, ані допомагати, які дбають про СЕБЕ, яким чуже слово НАШЕ і яким милі тільки слова МОЄ, МЕНІ!

Українці могли б навчитись у чехів, як відстоювати своє! Вже на початку XV ст. чеський релігійний мислитель, філософ, реформатор, ректор Празького університету Ян Гус задокументував свою некомпромісність. 1409 року він перетворив Празький університет у національний, передавши всю владу в ньому чехам, при цьому всі німецькі викладачі (яких була більшість) покинули університет. Гуса спалили на вогнищі 6 липня 1415 р. за те, що не зрікся своїх поглядів (Т.Шевченко написав поему про Гуса “Єретик” і присвятив Шафарикові).

Іншим прикладом чеського патріотизму став 21-річний студент Ян Палах, який на знак протесту проти окупації Чехословаччини 1968 р. спалив себе на Вацлавській площі у Празі 19 січня 1969 р.. Чеські патріоти віддали життя за свої переконання, але не за чужу імперію, і це дуже відрізняє чехів від українців. Останні шукають “героїзм” у спустошенні Афганістану, а не в боротьбі під Крутами.

Радіо “Німецька хвиля” недавно провело опитування серед українців з двох питань:

1. Чому хочете емігрувати з України?
2. Чому не хочете емігрувати?

Відповіді на перше запитання були “обгрунтовані” тим, що в Україні хаос, суд можна купити, всюди корупція, політики не звертають увагу на виборців і т.п.. Відповіді на друге запитання були патріотичними – більшість не хоче покидати країну, коли їй важко, і сподіваються на краще!

Приємно вражає, що нині в українських друкованих і інтернетних газетах з’являється велика кількість статей, автори яких аналізують політичну ситуацію, вболівають за Україну і висловлюють свої погляди – як позбутися беззаконня, корупції, хаосу. І всі погоджуються, що країну не влаштовує ані владна

верхівка, ані парламент, ані “опозиція”, оскільки кожний з них має свій суд, який завжди здатний прийняти рішення, яке потрібне тому чи іншому керівникові “блоку”. Якщо один з коаліціантів частіше знаходить порозуміння з “опозиціонером”, ніж з коаліціантом, то це цілковито заплутує не тільки чужого спостерігача, але й кожного громадянина України. Тому бажаючим емігрувати важко когось переконати, що українська “демократія” – це справді демократія.

Шкода, що реформатор Ян Гус не живе нині, а то можна було б запросити його в Україну, щоб зреформувати політичну систему країни, яка служила би народу, а не корумпованим олігархам та “недоторканим”, яким життя українського народу “до лампочки”.

Є надія, що десь “сидить притихлий” український Ян Гус, який незабаром з’явиться і запровадить у суспільстві реформи. Хоч християнське вчення проголошує: “Віра твоя спасе тебе”, але нам віру слід підсилити діями, які б її зміцнили. Недарма кажуть, що смажені голуби самі в тарілку не летять!

*Великая сило!
Великая славо! Зглянься на людей!
Одпочинь від кари у світлому раї!
За що пропадають? За що ти караєш
Своїх і покорних і добрих дітей?
За що закрив їх добрі очі
І вольний розум окував
Кайданами лихої ночі!..
Прозріте, люди, день настав!
Розправте руки, змийте луду.
Прокиньтесь, чехи, будьте люди,
А не посмішище ченцям!*
(Т.Шевченко. “Єретик”)

Дуже напрошується змінити слова Шевченка: “чехи” на “українці”, а “ченців” – на “депутатів” чи “мільйонерів”!

EMISSION 1917

100 KARBOVANTS NOTE

FRONT

Випуск Української Центральної Ради в грудні 1917 р. Орнаменти оочені в стилі козацького барока. Художник: Г. Н. (Георгій Нарбут)

ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТОВИЙ БІЛЕТ

ЗВОРОТНИЙ БІК

EMISSION 1917

100 KARBOVANTS NOTE

BACK

Напір без волинних знаків. Серія випусків А. Д. 185. Друковано в Києві в літографії Кульженка. Особливості: 1) літографічний друк недоскопаний, 2) помилка „кредитовий“ замість „кредитовий“, 3) зворотний бік надрукований низам згору. Народка казва: „Горпинка“, „ясиня“, „живі всім гроші“.

Копія 100 карбованців, взята з книжки Бориса Мартоса і Якова Зозулі
“Гроші Української держави”, Мюнхен, 1972.

“АМЕРИКАНСЬКИЙ НАРОД ВИРАЗНО ПРОМОВИВ...”

88

Ці слова належать кандидатові на президента США Дж.МекКейнові, який після поразки на виборах привітав переможця Барака Обаму і подякував своїм однопартійцям за підтримку. В українських ЗМІ не дуже “захоплювалися” передвиборчими змаганнями у США, тому й мало звертали увагу на те, що переможений сказав після виборів. А шкода, що така подія мало цікавила українські ЗМІ, хоч за виборами у США дуже пильно слідували у всьому світі, оскільки з ними пов’язували великі надії не тільки у вирішенні економічної кризи, але й у тому, що на США світ дивився не тільки як на країну, де мають чим гордиться американці, але й тому, що тут можуть показати світові: саме демократія є рушійною силою суспільства.

ЗМІ в Україні цілковито обійшли увагою ті слова переможеного республіканця МекКейна, де він обіцяє докласти усіх зусиль, щоб допомагати новообраному демократові Обамі в наступні роки його влади! Такі слова зовсім чужі для українських політиків, які могли б повчитися від президентських виборів у США – як вести себе з політичним противником перед виборами і після них. Сенатор з Демократичної партії Ліберман, який у передвиборчій кампанії не тільки супроводив усюди республіканського кандидата, але й виступав проти демократичного – тепер проголошує, що вибори вже пройшли і він буде намагатися допомагати у праці новообраному президентові. Так на практиці виглядає демократія у США.

Українські політики, які увійшли до Верховної Ради України через партійні списки, й далі змагаються не в тому, як допомогти самотньому представникові українських політиків, якого обрала більшість людности України, в його боротьбі за соціально важену, культурно піднесену, економічно незалежну країну, а як зробити так, щоб обмежити його права, його вплив на суспільство, яке, зрештою, його вибрало.

Звичайно, жоден президент не може всім догодити, але при допомозі керувати країною можна було б досягти і в

Україні більше, ніж намаганням “підкладати йому каміння під ноги”, щоб підшпортувався, на радість противникам. Т.зв. українська комедія (більше пасувала б назва “українська трагедія”) у своїй програмі, яку я бачив минулого тижня на укр. телебаченні – мовби на чиєсь замовлення обрала собі тему висміяти найвищого державного посадовця. І не тому, що він не має рації, а тому, що (таке враження від “комедії”) хтось замовив проти Президента програму, яка при будь-якому президентові, скажімо в російськомовній Москві, була б неможлива (а її авторам дали би перцю)! І річ не в тому, що президента не можна критикувати, а в тому, що будь-який гумор і сатира мають певні межі і демократичні правила, мають певну етику, а висміюючи президента – ми висміюємо й самих себе, оскільки він нами обраний.

Американці не раз висміювали деякі вчинки сучасного президента Буша, але саме поняття посади президента не зачіпали, оскільки її можна скасувати тільки за допомогою співпраці усіх демократичних сил, а не на замовлення гумористичних програм.

Іншу спробу скерувати вістря проти Президента зробив міністр Внутрішніх справ Ю.Луценко у програмі “Свобода” на каналі “Інтер” (7.11.2008), де він був “ведучим”, а не міністром (хоч на запитання про боротьбу з корупцією давав відповіді як міністр).

Якби провадилася дискусія на тему: Як допомогти Президентові, щоб по всій Україні знали, що Голодомор 1932–1933 рр. був спрямований проти українців; або: Як відновити історичну пам’ять українського народу; або: Як запровадити в життя закон про державну мову, яку на 18-у році життя ще не зуміли вивчити “народні обранці”, які живуть за рахунок українського народу; чи на якусь іншу тему, де могли б показати свої здібності в обговоренні всі партії, – оце було б доречно й конструктивно!

Демократія – це не тільки можливість безкарно критикувати посадовців, висміювати представників влади, демократія – це і вияв поваги тим же посадовцям, це розуміння не тільки протистояти, але й допомагати.

Заклик новообраного Президента США Обами до співпраці усіх політичних партій повинен би і в Україні знайти відгомін у часі, коли світова криза набирає силу. Слід мобілізуватися на подолання фінансової і політичної кризи, оскільки Україна стала вже невід'ємною частиною цивілізованого світу, хоч цивілізаційної поведінки їй ще треба навчитися, а вибори в інших країнах є безкоштовною лекцією демократії, демократичної поведінки і незаперечною лекцією патріотизму, якими супроводилися передвиборчі дебати кандидатів на американського президента!

Торонто, 10.11.2008 р.

“НАРОД, ЯКИЙ ЛЮБИТЬ СВОЮ КРАЇНУ, ДОВІВ, ЩО ЗДАТНИЙ ЇЇ ЗМІНИТИ!”

Це слова новообраного президента США, який розпочав свою подорож з першої столиці США Філядельфії до столиці Вашингтон. Для Обами зразком і героєм Американської історії є президент Абрагам Лінкольн, бо саме він 1861 року (як обраний президент США) провів першу подорож з Філядельфії до Вашингтона, яку й наслідує Барак Обама. Виступи новообраного президента супроводжуються закликами до єдності, терпеливості та патріотизму. Звичайно, патріотизм притаманний усім американським політикам, і вони при кожній нагоді не забувають це підкреслити. Це мовби вияв патріотизму і любови до країни, в якій живеш. Слухаєш або читаєш виступи відомих політиків США, то й пригадуєш собі українську дійсність, яка так контрастує з виступами політиків у західних демократичних країнах.

Якщо політики всіх партій США підтримують новообраного президента, то це не тільки тому, що його обрала більшість населення, але й тому, що це культура поведінки демократичної країни! Але щоб проявити патріотичне ставлення до країни, в якій ти – політик, не треба шукати лише популярного Обаму.

В Ізраїлі увесь уряд підтримав рішення прем'єр-міністра Егуда Ольмерта, незважаючи на те, що він змушений відступити з посади після звинувачення в корупції. Ізраїльські політики вже не раз доводили свою єдність, коли йшлося про інтереси держави.

Звичайно, становище з “газовою” війною, яку провадять керівники Росії з Україною, не можна прирівняти до становища Ізраїлю в їхній боротьбі з ворогами Ізраїльської держави, але небезпека однакова – втрата державности! Тому не тільки діаспорні українці очікують від українських політиків єдності, коли йдеться про інтереси країни. Та не так сталося, як гадалося! В Україні панує цілковито непатріотична і далека від любови до країни атмосфера. Представники п'ятої колони, які є постійними членами найвищого законодавчого органу України, займаються не тільки політикою, яка спрямована на знищення незалежності, але й шкодять авторитетові українського уряду замість підтримки, яку повинні були б демонструвати в час, коли представники країни мають говорити одною мовою. Українські політики, які під час російської інвазії до Грузії мовчали, тепер готові підтримувати брехливу пропаганду представників Російської Федерації замість висловити підтримку українському Президентові чи Прем'єрові.

У світі прийнято казати, що не впійманий – не злодій, або не засуджений не є злочинцем. Але це у світі взагалі, а північний сусід України назвав її перед усім світом злодієм, а т.зв. “опозиція” готова прийняти звинувачення замість висловити незгоду з безпідставним звинуваченням! Представники РФ нагадують нахабу, якого вигнали через двері, а він став лізти через вікно! Тобто не вдалося з боротьбою проти невизнання Голодомору – вигадали собі несплату, а коли заплатили, то вигадали припинення транзиту, а коли і те не спрацювало – припинили постачання газу не тільки Україні, але й Європі! А коли й те не змусило Україну стати на коліна, то головний діяч у російському газі Путін поїхав до Німеччини і перед журналістами різних німецьких газет заявив, що “Україну треба позбавити монопольного права у сфері постачання газу з Росії до країн Європи!”. Отак “майже царьок” вирішив розпорядитися

майном українського народу і запропонував консорціум над українськими трубами, цілковито “забуваючи”, що йдеться про суверенну країну, яка на разі не здатна захищатися від наскрізь брехливого сусіда! Тож правду мав Леонід Кравчук, коли сказав, що Путін поводить з Україною так, мовби це була Тамбовська область!

Гадаю, було б доречним вимагати від європейської спільноти задуматися, як позбавити Росію **МОНОПОЛЬНОГО** права постачальника газу, яке вже роками вона використовує у своїх політичних іграх з Україною! Звичайно, якби північна труба стала цілковитим монополістом у постачанні газу, то можна було б відважно гратися з цілою Європою – особливо тоді, коли людям найхолодніше! А якщо говорити про справедливість і європейські ціни, то слід було б прислухатися до слів Світлани Руденко (“Кремль має відповісти за нахабну політику відносно України” (УНІАН, 17.1.2009), яка нагадує керівникам РФ, як Україна годувала й розбудовувала, зокрема, Росію. Так само слід нагадати, що Росія не платить за військові бази та екологічне забруднення в Криму навіть близько до світової ціни! Шкода, що й опозиційні українські політики не придивляються до фактів, а поспішають притакувати імперській поведінці вождів Газпрому на чолі з президентом та прем'єр-міністром РФ.

Гадаю, що найбільшою бідою п'ятої колони в Україні є те, що вона взагалі не читає. А читати і повчитися є чому. Звичайно, є видання, що публікують матеріали, котрих не можна зрозуміти, якщо зятимити лише “знання” з “Історії короткого курсу ВКПб”, але є й “доступніші” автори. До них належить і Юрій Кирпичов, який у статті “Газовий Мюнхен, або Чи варто Європі годувати крокодила?” (Дзеркало тижня, № 1 (729) 17–23 січня 2009) цілковито доступно навіть для тих, що не визнають іншої історії, крім вищезгаданої, зазначає:

“Від часів Петра I, який імплантував у самодержавну Росію європейські технології, культурні обмежувачі не встигають за ними – занадто різким був стрибок. Це спричинило революцію – найбільшою країною світу заволоділа аморальна в принципі влада, що ще більше погіршило ситуацію. Колапс моралі призвів

Хоч би до нього доторкнутись! – бажання багатьох американців.

до жадливих жертв. XX століття стало найкривавішим в історії світу! На початку дев'яностих здалося, що вектор розвитку змінюється в бік майбутнього, але путінська війна в Чечні повернула стрілку в минуле. А недавнє вторгнення в Грузію супроводжувалося ракетними, артилерійськими і бомбовими ударами по містах і селах, пограбуваннями та депортаціями”.

Те, як народ США сприймає свого нового президента і виступи української опозиції у ВР, що спрямовує свою діяльність не на ефективну допомогу урядові, а на те, як краще прислужитися чужому царкові, доводить правдивість слів Олексія Пристая щодо політиків: “Стародавні мудреці вчили: найкращий спосіб обирати державних людей – це вибирати тих, що самі усуваються, і усувати тих, що самі висуваються” (УП, “Технологія перевантаження”, 17.01.2009). На жаль, у ВР України можна “висунутися” самому, якщо маєш чим заплатити!

Новообраний президент США Барак Обама є не тільки зразком висунутого політика, але й надією, що і в Україні зрозуміють: від політика чи партії, яка купує голоси (тобто самі

себе висувають), марно чекати патріотизму та справедливості. Історична зміна, з якою пов'язано саме обрання першого темношкірого Президента США, повинна стати для України уроком. Патріотом вважають не того, хто вірно служить цареві, а хто відданий і вдячний країні, в якій живе, – незалежно від кольору шкіри, від релігійної належності, від етнічного походження! Патріотизм – це і любов до рідного народу, а не до народу, який постачає газ за великі гроші!

“Ви заслужили уряд, який буде про вас дбати і за вами доглядати”, – так сказав Барак Обама у Вілмінгтоні (Делавер) під час зупинки на шляху до Вашингтона, а нам би хотілося, щоб і в Україні був уряд, який дбав би про народ, а не про окремі клани. Іншими словами – слід не тільки спостерігати за іншими, але й бути здатним вчитися й переймати те корисне, від чого усім буде краще!

Український народ не гірший від американського. Він повинен зрозуміти, що заслужив політиків, які дбатимуть про нього, а не про сусіда!

Торонто, 18.1.2009 р.

ПЕРЕМОГА НАДІЇ

Є люди, які багато знають, але не вміють передати свої знання іншим. Є й такі, що багато не знають, але дуже хочуть повчати інших. Світ знає і таких, які швидко засвоюють знання і здатні їх передавати іншим. Так воно є не тільки з окремими людьми, але й із цілими етнічними групами, численними народами, які або стали сформованою національною групою, або асимілювалися.

Люди часто залежні не від того, що мають, а від того, до чого прагнуть. Саме прагнення до свободи і сформувало нову американську націю, яка на сучасну пору знову стає для світу надією на перемогу справедливості, закону і людських прав.

Обрання темношкірого Президента США довело світові, що американці не такі, якими їх показав Буш-молодший своєю войовничістю проти терористів. Вибір людини, яка обіцяла покінчити з війною в Іраку, ліквідувати в'язницю у Гуантанамо, застосовувати перемовини замість сили, є доказом того, що з політикою Буша більшість не погоджувалась, незважаючи на те, що ця більшість обрала його президентом.

“Ми – молода нація” – сказав новообраний Президент США. Справді, молода! Щойно буде цій нації 231 рік (незалежність проголошено 1776 року)! 30 квітня 1789 року був обраний перший Президент США Джордж Вашингтон. Але це була країна рабовласників і рабів, і щойно через 78 років 1864 року, завдяки Президентові Абрагамові Лінкольну (1861–1865), рабовласництво було ліквідовано. Та в країні далі панував расизм.

“Ще шістдесят років тому мого батька не обслужили б у ресторані, а сьогодні американці вибрали чорного президента”, – проголосив Барак Обама після складення присяги. Пастор Воррен, який провів молитву перед церемонією, сказав: *“Ми об'єднані не за ознаками релігії, раси чи крові, а любов'ю до свободи!”*

Церемонію інавгурації Президента США передавали сотки телевізійних каналів по всьому світові, і сотки мільйонів бачили, що у США відбувся-таки перехід влади до людини, яка вселяє надію не тільки в американців, але у світі в цілому. Надію, що пануватиме “закон для всіх” (Б.Обама), що майбутнє принесе справедливість, надію, що новий президент виведе країну з кризи у США, а при цьому – і з кризи у світі.

Відразу після закінчення церемонії Президент Б.Обама провів колишнього Президента, свого попередника до гвинтокрила, який доставив його на летовище, звідки той полетів до свого ранчо в Техасі. Можливо, це мало би стати символом того, що американці попросилися зі старим і вступили на нову стежку надії?!

Після багатьох років безглуздої війни в Іраку та щоденного нагадування про боротьбу з тероризмом народ хоче не тільки миру, але й спокійнішого життя. Саме цього сподіваються мільйони американців від свого президента. Він є джерелом надії

мільйонів, але, як зазначив Президент Обама, це вимагає зусиль від усіх. У своїй промові, після складення присяги, Обама наголосив на відповідальності за майбутнє, яка повинна стати справою усіх! “Відповідальність” та “патріотизм” – саме ті слова, які щоразу звучали і з вуст інших політиків.

Який же це контраст до дій українських політиків! Серед них чимало таких, що готові продати незалежність за газ, плутаючи такі поняття, як патріотизм і ціна за паливо, відповідальність і корупція. І все це на 90-у році Соборної єдності!

Українці теж плекали великі надії під час Помаранчевої революції, але найбільшою їхньою помилкою було те, що довірили владу одиницям, а самі стали очікувати плодів від народного повстання. Але ж вихованці КПРС не здатні провадити країну, та й контролю за ними не було! Отак і щезли надії. Бо ж надії можуть перетворитися на сон, який розвіється, коли розплющиш очі!

22.01.2009 р.

БЕЗПЛАТНА ЛЕКЦІЯ ДЕМОКРАТІЇ

14 жовтня в Канаді відбулися парламентські вибори, в яких брало участь п'ять політичних партій. Згідно з канадським законодавством Прем'єр-міністр Канади може проголосити нові вибори, якщо парламент не працює ефективно або якщо парламент висловить йому недовіру. Хоч причини на розпуск парламенту не було, голова консервативного уряду розраховував, що зможе здобути більшість, і тому зіслався на неефективність праці парламенту і оголосив нові вибори, які й відбулися через 37 днів. Якби представники інших партій були проти виборів, вони могли б оскаржити рішення прем'єра в суді, але цього ніхто не зробив, оскільки всі розраховували на вигреш у виборах. Отож, протягом понад тридцять днів канадці наслухалися програм і обіцянок, а після виборів знову отримали уряд, який не мав абсолютної більшості в парламенті.

Я навів Канаду як приклад для України, оскільки вільні демократичні вибори є найбільшим досягненням демократичних країн, де зважають на волевиявлення виборців. Україна могла б придивитися до виборів у Канаді і скористатися безплатною лекцією демократії.

Трохи по-іншому проходять передвиборчі змагання між республіканським і демократичним кандидатами у США. Але й тут українці могли б задурно повчитися, як проводити передвиборчу кампанію. Річ у тому, що і в США та Канаді йдеться про конкретних людей, яких обирають і які висунені політичними партіями. Ця система виправдала себе найбільше, оскільки депутат, якого обрали в певному виборчому районі, несе відповідальність перед виборцями, і в разі невиконання свого слова – його більше не обирають! Виборча система в Україні ще нагадує часи “радянської демократії”, коли партія складала список майбутніх “народних обранців”. Тепер виборча система в Україні відмінна від радянської тільки тим, що одну партію замінили десятки інших, які сформували блоки. Різниця між списками кандидатів у “народні депутати” між старою і “новою” системою полягає тільки в тому, що колись партія вирішувала майбутній склад Верховної Ради, а тепер місце у списку можна “придбати” за відповідну суму умовних одиниць! Приглядаючись до сучасної системи виборів в Україні, дивуєшся, чому представників обраних блоків називають народними депутатами, – обирає їх не народ, а керівництво блоків!

Українські політичні партії повинні би навчитися від демократичних країн провадження передвиборчих кампаній. Річ у тому, що і в Канаді, і в США виборцям пропонують економічні програми, спрямовані на поліпшення життєвого рівня населення. В Україні ж замість говорити про те, що принесе людям більше користі, – вдаються до залякування НАТО, Європейським Союзом, сепаратизмом, “вічною дружбою” та різними несуттєвими справами, які відвертають увагу народу від основного питання: як поліпшити життя кожного громадянина.

Навіть не можна собі уявити, щоб хтось із політиків у США чи в Канаді вийшов з гаслом, що діти плачуть, бо не хочуть

вивчати англійську мову! Уявіть собі, що якби діти вирішували, які предмети вивчати у школі, то у свідоцтві залишились би хіба що гра на комп'ютерах та вільні танці! Політик, який хоче себе називати “народним обранцем”, повинен не тільки прислухатися до голосу виборців, але й бути здатним провадити своїх виборців, бо ж не завжди звучить: подай, Господи! Але й – Тобі, Господи! Тому замість безглузлого твердження, що діти плачуть, бо вивчають українську мову, було б доречним проявити розум учителя, який уміє пояснити не тільки потребу вивчення державної мови, але й вказати на користь, яку несе з собою знання цієї мови!

В українських ЗМІ часто з'являються статті С.Грабовського, О.Медведева, Я.Сватка, В.Ференца, Т.Мунтян, Т.Возняка, Г.Койнаш та десятків інших авторів, які виявляють не тільки здоровий глузд, але й висувають нові й позитивні ідеї, які здатні спричинитися до наведення в країні порядку і спокою у справі добробуту. Дуже шкода, що не такі люди займаються державною політикою, яка служила б усім, а не тільки прихильникам певних блоків, які платять за звання “народного депутата”, а потім спрямовують свої зусилля на те, як “заробити і примножити” витрачене за місце недоторканности!

Шлях до демократії не простий, коли на цьому шляху стоять, мов регулятори, колишні номенклатурники, для яких беззмістовний інтернаціоналізм змінюється беззмістовним підходом до власної держави.

У США та Канаді передвиборчі кампанії проходять під знаком підвищеного патріотизму – хто більший патріот своєї країни! В Україні більшість блоків провадить свою політику залякування багатим на нафту й газ сусідом, відсутністю навіть локального патріотизму! Країни, які досягли високого рівня добробуту населення, базували свою економічну й політичну лінію на високих патріотичних почуттях і завдяки патріотизмові не тільки врятували країну від захоплення сильнішим сусідом, від асиміляції, але й досягли незалежності, добробуту і поваги!

Отже, безплатні лекції для України повинні би стати і доровказом для українських політиків, які хочуть бути “народними обранцями” без народного вибору! Говорити про демократію, а

підставляти людям списки по п'ять осіб від блоку, а решту – мов kota у мішку, – несумісне з демократією та демократичними принципами.

Патріотизм – риса не тільки західних політиків, патріотизм – не тільки для політиків, але й для виборців, оскільки тільки патріотичним підходом можна обрати патріотичних представників, для яких на першому місці буде добробут країни, а не недоторканність та заробітки!

Торонто, 19.10.2008 р.

ТАЄМНІ УГОДИ, ЗАКРИТІ СПИСКИ І “ВАРІАНТИ”

“В сучасній Україні теорія “еліт” полягає в тому, що при владі мають бути не самовіддані пастухи (творці та служителі), а найжирніші вівці (м'яко кажучи). Звідси – домінування в суспільстві споживчих мотивацій та гламурних збочень. Ба більше – до владного корита прорвалося ще й багато “вовків в овечих шкурах”. (Олексій Толкачов, “Коли ми діждемося Вашингтона?” УП, 10.03.2009).

Після “заклику” “премудрого старейшини”, екс-президента, Л.Кравчука, який “просто з мосту” запропонував діючому Президентові відступити з посади, бо, мовляв, він сам теж так зробив, посипалися цінні “поради”. Мов гриби після дощу стали ширитися “пропозиції” та “прогнози”, які передбачають тільки один варіант – знищити Президента Ющенка. Як тут не пригадати добре відоме, коли злодій кричить: “Ловіть злодія!” Якщо йдеться про варіанти, то слід перерахувати можливості, які привели б хоч трохи до порядку поняття “уряд”, “коаліція”, “опозиція”.

Хочу зазначити, що я не прихильник когось одного, а прихильник саме конституції і порядку для всіх!

Отже, розпочнемо із найпростішого – кого при владі вибрав народ, а кого партія!

За президента проголосувало понад 50% громадян України, за блоки голосували дуже по-різному від 4% до 30 % (1–2% не будемо враховувати, бо це не змінює суті справи). За тих, що сьогодні найбільше виступають проти президента (Кравчук, Портнов, Шуфрич, Симоненко та багато інших), не голосував, у прямому розумінні цього слова, ніхто! Так. Ніхто. Оскільки голосували за блоки, які мали списки. Ото, виходить, що багато хто з депутатів ВР, якби не блок, у депутати не потрапили б. Тепер найбільший галас зчиняють Кравчук і Шуфрич, які були першими особами СПДУо, змінили партію, аби потрапити до Верховної Ради. Але річ навіть не в тому, бо собі такі закони схвалили і ними керуються.

Сьогодні вся істерика – навколо всенародно обраного Президента. Проте, що робить уряд, який безпосередньо відповідає за політику, що роблять обранці від блоків, які у Верховній Раді України активні тільки тоді, коли пропонується закон на імпичмент президента, не пишуть. Коли проти Конституції ухвалюється постанова, яка не дозволяє волевиявлення у Тернопільській області, – чомусь усі мовчать.

Якби обранці блоків так ревно взялися за проблему подолання кризи в Україні, як це вони роблять, коли “захищають” когось з Нафтогазу, або коли рвуться на “барикади” перед судами, перед трибуною Верховної Ради, щоб її блокувати, то вже б і кризу перемогли! Сторонній людині тяжко зрозуміти, чому “народні депутати” блокують трибуну або завзято ідуть на бій з СБУ чи з Генеральною прокуратурою!

Чому українська громадськість не може довідатись, як виглядають підписані у Москві газові угоди, які має сплачувати Українська держава, що має бути таким таємним в угоді, що навіть Президент про неї не сміє знати! Але про це чомусь “експерти” на президентські варіанти забувають.

Яке ж моральне право мають особи, що купували місця у Верховної Ради за 20 гривень, за 1–2 кг цукру, гречки, олії або чогось іншого, особи, які започаткували розпродаж народного добра т. зв. “прихватизацією”, виступати як “голос народу”? Можна багато чого закидати Президентіві, але ж не можна

забувати про те, що він безсилий щодо прем'єр-міністра та ВР, які без особливих дебатів звільнили В.Огризка з посади міністра закордонних справ у той час, коли він самотній виявив мужність, щоб стати на захист честі своєї країни! На жаль, Президент висловив лише співчуття, а прем'єр висловила своє задоволення з цього приводу. Диву даєшся, коли бачиш, з якою блискавичною швидкістю обранці блоків беруться за теми, що обмежують владу Президента, коли хочуть захопити контроль над СБУ, над НБУ, коли беруться за зміни до Конституції, щоб послабити і так вже не великий вплив на владу Президента. Дуже підозріло, що ані ПР, ані БЮТ, ані КПУ не згадують народ (про який так люблять говорити), коли хочуть змін до Конституції, а саме тут повинен би сказати своє слово народ, який і проголосував за той Основний Закон, котрий до сьогодні діє в Україні, і тільки народ повинен би його змінювати!

Автори "президентських варіантів" чомусь не аналізують і не вказують на те, хто і за що відповідає в країні і що дали б передчасні президентські вибори, які вже й так повинні відбутися за дев'ять місяців. А що сталося б, якби замінити голову уряду, в якій нема більшості в коаліції і яка спирається на т.зв. опозицію, але не в тих питаннях, які мали б допомогти вивести країну з кризи, а, навпаки, в тих, які нищать Президента і дестабілізують політичну ситуацію в країні.

Здоровий глузд підказує, що Україна не виняткова і повинна вживати загальні принципи керування державою. Звичайно, в таких країнах, де опозиції нема (як у Російській Федерації), про коаліцію з опозицією не може бути й мови.

У Канаді, де при владі є найбільша парламентська фракція, опозиція підтримала уряд у його кроках подолати кризу. В Україні, де існує коаліція, яка й не дуже певна, що має більшість у Верховній Раді, було б доречно створити коаліцію національного порятунку. Але в такому разі потрібно буде вибрати нового голову уряду, а про цей варіант чомусь не заговорив жоден з ревних прихильників президентського варіанту.

Шкода, що "мисливці" за зайцем і дикого кабана не бачать. Численні "варіанти" за відставку Президента є лише оказамлюванням виборців, бо ж не зрозуміло, чому від минулих виборів вже тисячу разів говорилося про зняття недоторканності з

депутатів, про ліквідацію “таємних” списків блоків і зміну виборчої системи, а результатів нема. Зате все частіше з’являється інформація про те, що депутат Верховної Ради був там і там, робив те і те, що відбувалося поза ВР і що ніяк не входило в обов’язки депутата. Робітник, який працює на фабриці, змушений нести відповідальність за свій продукт, так само, як і фермер відповідає за свою продукцію, а де ж “продукція” “членів клубу недоторканих”?

Одинокий “варіант” – це не “варіант”, це ультиматум. А щоб говорити про варіанти зміни, слід проаналізувати, що дасть відповідна пропозиція, бо ж резигнація Президента не дасть більше влади урядові і не змінить Верховну Раду України!

Гадаю, що найкраще висловився Олексій Толкачов, який проаналізував політичне становище в Україні і дійшов висновку, що “...в Україні має змінитися характер влади. Вона нарешті має стати тягарем служіння і відповідальності, а не безмежним коритом можливостей для обраних”. (Коли ми діждемося Вашингтона? УП, 10.03.2009).

Комуністи, від яких українці зазнали більше лиха, ніж від монголо-татарських наїзників, ніколи не виділялися оригінальними ідеями, коли йшлося про пропозиції чи ідеї. Тому ініціатива П.Симоненка щодо імпичменту є не конструктивною пропозицією, а скоріш передвиборчою кампанією, щоб пригадати, що вони теж ще живі, але ж саме їхньою мовою лунає прислів’я: “Жеваное не вкусно!”

Україні потрібна не зміна президента з о.д. (з обмеженою діяльністю), а заміна всіх політиків і політичної системи. Країні потрібні ефективні, професійні та патріотичні керівники, а до сучасних можна застосувати перефразований вірш П.Тичини “Партія веде!”:

*Всіх політиків до 'дної ями,
Олігархів за корупціонерами,
Будем, будем бить,
Будем, будем бить!*

Отоді почнеться, замість боротьби за владне корито, боротьба з кризою, корупцією, бідністю та безробіттям!

13.3.2009 р.

ПАРАЛЕЛІ

Йосиф Сірка:

“Краще щось давати, ніж отримувати”

103

- **Шановний пане професоре! Ви походите з Пряшівщини, живете в Канаді. Розкажіть коротко нашим читачам про свій життєвий шлях.**

– Мій життєвий шлях до закінчення української одинадцятирічної середньої школи в Снині дуже подібний до шляху багатьох моїх ровесників, які змушені були добре вчитися, щоб отримувати стипендію, без якої ми не могли б навчатися поза рідною хатою. Для пояснення – автобусного чи іншого сполучення до місця школи не було, щоб того самого дня поїхати до школи, а потім назад. Моє життя могло скластися по-іншому, якби я мав змогу потрапити до військової авіашколи, але цьому перешкодила рубрика національності – українець. 1955 року мені пощастило отримати стипендію і поїхати на навчання до Києва. Будучи вихованим у тому, що в Радянському Союзі вже соціалізм, а в нас – тільки “народна демократія”, я був переконаний, що життєвий рівень там вищий, що національності там розквітають, – так, як нас учили, а я вже був кандидатом у члени КПЧ. Зайво буде казати, що моєму розчаруванню не було кінця-краю! Звичайно, країна була зруйнована війною, Хрещатик щойно відбудовували, але національну мову німці не нищили, її винищували “свої”, які керувалися директивами КПРС.

Після закінчення студій у Київському педагогічному інституті (тепер Педагогічний університет ім. Драгоманова) я, як і інші вихідці з Пряшівщини, повернувся, щоб викладати в українських школах, але на той час КПЧ вже змінила курс національної політики і число українських шкіл, яких на Пряшівщині ще 1947 року було понад триста, стало зменшуватися. Слід звернути увагу на той факт, що поки існували українські школи,

з наших сіл вийшли сотні кваліфікованих лікарів, інженерів, учителів, політиків – погляньте, скільки їх ще сьогодні живе у великих чеських та словацьких містах. Оскільки в школі для мене місця не було, я влаштувався на працю в Українському педагогічному видавництві, а після військової служби перейшов працювати до редакції журналу “Дружно вперед”, бо Ілля Галайда перейшов викладати на філософський факультет Університету ім. Шафарика. 1966 р. на Конференції КСУТ я входив до активістів, які на функцію першого секретаря ЦК КСУТу хотіли вибрати свого кандидата, а не того, кого призначила партія. Результати виявилися для нас сумні – декого викинули з праці – всім дісталось, а я змушений був залишити працю в журналі і податися на роботу завідувача підсобного господарства (Přidruzenej výroby) при сільськогосподарському кооперативі в Порубці Бардіївського округу. 1967 року прийшла “Празька весна”. Мене реабілітували. Але місце в редакції вже було зайняте. Отак я став інспектором культури для українців у Крайовому національному комітеті (КНК) у Кошицях. 19 серпня 1968 р. з групою працівників КНК я виїхав у туристичну подорож до Італії – через Будапешт та Відень. Тут мене застала звістка про окупацію ЧСР. Я вирішив не повертатися і став одним з перших чехословацьких втікачів. Після кількох місяців поневірянь у Римі я розпочав працю на Радіо “Свобода” в Мюнхені. Після року праці опинився на вулиці, бо свободу трактував по-своєму, а керівництво Радіо “Свобода” вважало, що моя свобода була “продана” за працю. Я планував поїхати до Китаю, де в той час планували відкрити українське радіомовлення. Чотири роки пройшли на найрізноманітніших роботах, але за той час я вивчив німецьку мову та закінчив Гете-Університет у Франкфурті-на-Майні – славістику та східноєвропейську історію. Від 1975 до 2002 р. я працював в Університеті Зіген, де викладав слов’янські мови – російську, українську, чеську, словацьку, сербо-хорватську, польську – та читав лекції з російської літератури та історії союзних республік СРСР. На час моєї праці в університеті припадає і моя наукова праця – видав чотири книжки та брав участь у колективних збірниках (німецьких та українських). Оpubлікував низку науко-

вих статей, був європейським кореспондентом щоденної (на той час) газети “Свобода”, що виходила у Нью-Джерсі (тепер тижневик), заснував Німецько-українське товариство “Діалог”, за допомогою якого організував гуманітарну допомогу для України. Після виходу на пенсію я перебрався до дружини і сина в Канаду і живу тепер у місті Торонто.

- **Після здобуття вищої освіти в Києві Ви працювали редактором журналу “Дружно вперед”, друкованого органу ЦК Культурного союзу українських трудящих Чехословаччини. Як оцінюєте місце та працю цієї організації з відстані часу?**

– КСУТ мав дуже обмежену діяльність – художня самодіяльність, читацькі гуртки, читацькі конференції, бесіди, одним словом – культура. Я вважаю, що навіть при тому обмеженні він виконував позитивну роль, оскільки Свята пісні і танцю існують досі. Наш народ любить співати й танцювати, але часом можна було досягти чогось і через друковане слово, яке доходило не тільки до наших сіл, але й до органів, які мали і політичну, й економічну силу. Звичайно, КСУТ – це не Українська Народна Рада Пряшівщини, яка могла багато чого досягти, якби її не ліквідували. Якщо сьогодні оцінювати КСУТ, то треба зазначити, що він таки дбав про культуру в наших селах, в українських школах, а сьогодні “культурним центром” села стала корчма.

- **Серію інтерв'ю “Паралелі” редакція присвячує ролі української та російської еміграції в Пряшівському регіоні. За іронією долі сталося, що Ви – уродженець Пряшівщини – теж опинилися в еміграції. Яке життя емігранта?**

– Я бачу дві форми еміграції – добровільну і примусову. В обох нелегке життя – хіба що емігранти були багатими, або мали вуйка, стрика, тітку, які полегшували пристосування до інших умов життя. Зрештою, велику роль відіграє знання мови – якщо знаєш мову країни, де опинився емігрантом, то півбіди, а коли приречений на допомогу когось – то вже дуже погано. Звичайно, сьогодні еміграції легше вже й тому, що можна йти до крамниці купувати, не знаючи жодного слова, а колись і хліба було важко купити – якщо не знав, як його назвати. Отже, однозначно сказати, яке життя емігранта, – неможливо, бо

залежить воно не тільки від людини, але й від часу, умов та причини, а ще й багато залежить і від самого емігранта.

■ **Крім педагогічної, наукової та публіцистичної праці Ви заснували Німецько-українське товариство “Діалог”, яке займається гуманітарною допомогою Україні. В чому полягає ця допомога?**

106

– Німецько-українське товариство “Діалог” я заснував у грудні 1988 р. при Університеті Зіген, де пропрацював 27 років. Коли Горбачов заговорив про Європейський спільний дім, я планував проводити студентський обмін, який уможливив би радянським (українським) студентам ближче ознайомитись із Західним світом. Та вже в січні 1990 р. я вирішив спрямувати нашу діяльність на гуманітарну допомогу, яка полягала спочатку в харчових продуктах, а потім у медикаментах та медичних інструментах, приладах (ЕКГ) та сотнях тисяч одноразових шприців. Особливу допомогу ми надавали дитячому будинку в Малому Березному, куди я особисто привозив також ризи та гроші на відбудову Малоберезнянського монастиря. Я обрав Закарпаття, бо знав, що центральні та східні області будуть навідувати інші, і саме наше Товариство було першим з гуманітарною допомогою на Закарпатті – це може підтвердити і тодішній міський голова Ужгорода Е. Ландовський. Крім того, Закарпаття було мені близьким, про нього я знав з дитинства, коли моє рідне село Ублю теж до нього зараховували. Пізніше я завозив гуманітарку не тільки до Ужгорода, але й до Львова, Києва – комп’ютери, копіювальні машини, факси і велику кількість фахової літератури. Поряд з тим щороку організовував туристичну подорож німців в Україну, а ужгородських викладачів і студентів за наш рахунок до Німеччини. Допомагав я і в Словаччині – лікарні в Братиславі (Крамаре, де я пролежав тиждень після аварії при поверненні з чергового транспорту гуманітарної допомоги) привіз значну кількість замовлених ліків, подарував комп’ютер Ублянській школі, організував фінанси на Пресовий фонд українського слова у Пряшеві (5000 доларів), допоміг фінансово при організації конференції Піддуклянської регіональної громади, Українському інтернатіві в Гуменному та багато іншого. Отже, допомога була не тільки в Україну.

■ **Ви написали велику серію публіцистичних статей, публікованих переважно на Інтернеті та в двох збірниках “Актуально”, виданих власним коштом, в яких цілеспрямовано реагуєте на актуальні проблеми незалежної України. Значну частину своїх тем Ви приділяєте стану української мови в Україні. Чому така увага саме цій темі?**

– Для мене мова є найбільшим надбанням народу, бо в ній закодовано не тільки знання, а й історію, психіку, яку знайдете не тільки в народних піснях, переказах, але й в окремих словах. Недарма саме тепер психолінгвістика набирає популярності. Звичайно, є народи, які перейняли іншу мову, оскільки так склалася їхня доля, але коли робляться спроби усунути мову лише задля надання переваги іншій, то це не тільки несправедливо, але й гріховно! Я пережив отой шок приниження української мови в Києві, коли приніс до газети “Вечірній Київ” якусь статейку українською мовою, а до мене зверталися російською!

Українську мову – одну з найдавніших і найбагатших – при-
нижували та принижують не через те, що вона негарна чи
непотрібна, а тому, щоб знищити її на користь іншої!

Я вивчав усі слов'янські мови і можу з усією відпові-
дальністю ствердити, що саме українська мова є ключем до всіх
слов'янських мов! Тому дуже вболіваю за українську мову, бо
вона нікому не загрожує, але кожного, хто її знає, збагачує!

Зрештою, доказом мого твердження є саме зникнення
українських шкіл з українських сіл Пряшівщини – порівняйте
число вихідців із наших сіл, коли існували українські школи,
які досягли великих успіхів у кар'єрі, і теперішніх вихідців, які
ледве отримують середню освіту!

■ **Крім мовної проблематики, Ви аналізуєте позиції сучасних політиків України та критично висловлюєтесь щодо них. Притім часто ставите їм за приклад Ізраїль. У чому мають учитись українські політики від ізраїльських?**

– Ізраїль та Україна мають багато спільного – обидві
країни довго проіснували в очікуванні власної держави, вони
пережили Голодомор і Голокост у ХХ столітті, вони мають сусідів,
які хотіли б знову їх позбавити не тільки власної держави.

Ізраїль – молода держава. Хоч чисельно вона невелика, але існує всередині арабського світу – і все це завдяки демократичним структурам, верховенству права і єдності, коли країні загрожує небезпека. Перед ізраїльським судом стояли вже і прем'єр-міністри, і президент, й інші посадовці, які не уникли справедливого суду. В Ізраїлі існують десятки політичних партій, але коли йдеться про інтереси країни – всі вони вболівають за неї. Там дуже багато російськомовних жителів, але існує тільки одна державна мова – і в парламенті, і в школах, і в установах! Гадаю, що неважко побачити, чому саме від Ізраїлю Україна може багато чого навчитися! Зрештою, у Верховній Раді України сидить багато депутатів, які і корінням пов'язані з Ізраїлем, то чому б не використати приклад Ізраїлю?!

■ **Ви багато років живете за кордоном. Проте уважно слідкуєте за подіями в Україні та за ситуацією української національної меншини в колишній Вашій Батьківщині. Чи бачите якісь паралелі розвитку між ними? В чому вбачаєте вихід із ситуації та способи вирішення проблем?**

– Україна ще ніколи упродовж своєї незалежності не мала змоги зосередитися на розвитку свого національного життя. В перші роки незалежності нею керували номенклатурники, які, крім українського слова, нічого українського не знали – історію трактували лише з погляду імперського історика, літературу – тільки так, як дозволила партія. Про власні національні етнічні меншини за кордоном і досі більшість не знає. Великий капітал раптом опинився в руках тих, які українське слово не знають або не хочуть знати. Матеріалізація щоденного життя спричинила величезну прірву між тими, що мають гроші, й тими, що мають інтелект, але не мають грошей. Імперські зазіхання північного сусіда на незалежність України йдуть кількома шляхами – через телебачення, радіо, кіно, надмірну продукцію антиукраїнського друкованого слова, через “рештки” кагебістських агентів, які залишилися в Україні далі на службі, але вже чужої держави. Найболючішим є те, що колишній “брат” перетворюється на нацистського монстра, який 1939 року під приводом допомоги і порятунку німецьких співвітчизників розбив демократичну ЧСР. Саме ця тактика і стратегія (допомога т.зв. співвітчизникам)

тепер запанувала в російській політиці, і це найбільше гальмо для України.

Паралелей між проблемами українського в Україні і на Пряшівщині можна навести кілька, але найважливіша – перемагають фінансові аргументи. І тут і там є такі, що за гроші готові продати і матір; і там і тут – незнання власної історії, з чого й випливає неповага до рідного слова; в Україні намагаються з українців зробити іншу національність – російськомовну, щоб роздробити країну, у Словаччині творять нову “мову”, щоб поділити українців – нехай і на русинів із чотирма “мовами”, але аби не українською!

Вихід із ситуації, яка створилася останніми роками, для українців полягає у кращому вивченні своєї історії, у повазі до свого минулого, до того, що нам залишили наші предки. Зрештою, треба прислухатися до народної мудрости – якщо сам себе не поважаєш, то не чекай поваги від інших!

■ **Який Ваш погляд на виголошення русинів за четвертий східно-слов'янський народ та узаконення “русинського язика” за літературний у районі Карпатських гір?**

– Мовне питання було і залишається чутливим для тих, що виростали русинами-українцями, але погано, коли за його пояснення беруться некваліфіковані люди, які часом видають себе за фахівців. Щодо наших діалектів на Пряшівщині, то вчені, неукраїнці і українці, науково довели, що ці діалекти входять до українського мовного ареалу. Одним із перших чужих (неслов'янських) славістів був норвезький учений Олаф Брех, який ще в 1880-х роках висловив свою думку щодо ублянської говірки. Пізніше із цим та іншими діалектами Пряшівщини працювали чеський учений О. Лешка та українці В. Латта, П. Бунганич, В. Гнатюк, І. Панькевич і десятки менш відомих дослідників. Українська мова тому багата, що має багато говірок, які часто розрізняються не тільки за областями, але й за селами. Гадаю, кожен, хто жив чи живе в селі, підтвердить, що в сусідньому селі або вимова, або часто і лексика – інша. Літературну українську мову в самій Україні було заборонено царським указом, книжки українською завозили з-за кордону.

За радянських часів формально українську мову було визнано, але робилося все для її зникнення. Внаслідок цього існує й сьогодні проблема, яку московські імперіялісти постійно використовують, – мовляв, в Україні живуть російськомовні, яких “ображають”. Все це негативно впливає на тих етнічних українців, які живуть поза Україною, і тут “ділки” скористалися нагодою, щоб велику націю й далі ділити не тільки на Схід і Захід, але й на інші нації – русинську, лемківську, руснацьку, бойківську, гуцульську і т. п. Якщо казати, що мова наша інша, то й нація ми інша. Людям ніхто не пояснює, що русинами були всі українці; і хто знає, чи та назва не існувала б і тепер, якби Московська імперія не присвоїла собі назву від Руси-України. Зрештою, недавно минуло 350 років підписання угоди гетьманом І.Виговським з польським королівством (Гадяцький договір 1658 р.), до якого тодішня Україна мала увійти під назвою Руське Князівство.

Я жив кілька років у Баварії, потім в Гессені і Північній Вестфалії. Можу зазначити, що у всіх трьох (та не тільки в них) відмінні говірки німецької літературної мови. Крім того, Баварія була самостійним королівством, але сьогодні тут нема нікого, хто б уважав себе іншої національності і вимагав для себе іншу мову. Нагадую це тому, що справа з нашими говірками має наукове підтвердження, а саме що вони є говірками української мови. Якщо вас в Україні не розуміють, коли заговорите ублянським, габурським або камйонським діалектом, то це не означає, що ви не українець. Я переконався, що німці, які не розуміють баварської говірки, не вважають баварців інопланетянами. А самі баварці вважають себе баварцями-німцями. Німеччина – федеративна країна, і кожна земля плекає щось своє, чого не має інша, але разом вони становлять велику німецьку націю і культуру. Створювання штучної русинської мови, просування одної габурської чи свидницької говірки на четверту східнослов'янську мову – це лише політична гра тих, що, як то кажуть, відійшли від села, а до міста не дійшли! Для наших поколінь воно принесе лише дальшу асиміляцію та руйнування того, що залишили нам наші предки. Для прикладу, наведу творчість Василя Зозуляка та

Михайла Шмайди, які писали прозові твори на теми з нашого середовища, з нашого села, – і з ними могла вже бути обізнана Україна, але через політичну боротьбу в Україні перемогли і на Пряшівщині деструктивні сили, які замість того, щоб успіхи батьків пропагувати й помножувати, – вдаються до руйнації їхніх здобутків! Ті, що люблять згадувати О.Духновича, забувають, за що він боровся в умовах мадяризації, а в Україні в той час також боролись за виживання української мови.

■ **На яку мудрість орієнтуєтесь у своєму житті? Що радує та надає Вам сил у просторі та часі?**

– У моєму житті я керувався принципом, що праця – це не тільки те, що нас відрізняє від тварин, але й те, що допомагає нам досягти різних вершин у нашому житті. Я маю на увазі не конкретну фізичну працю, а здатність працювати. Мені доводилося працювати і фізично, і розумово. Тому вважаю, що дуже важливо не те, що робиш, а як ставишся до праці в цілому.

Виходячи з мого ставлення до праці, з нею пов'язані і радість, і те, що дає сили в житті. Я керуюсь тим, що праця важлива не тільки для молодих, але й для старших, і вважаю, що людина не може відпочивати, якщо не знає, що таке праця. Якщо я задоволений працею – це мене тішить, вона дає мені силу починати нову працю. Звичайно, кожна людина може лише стільки працювати, наскільки дозволяє здоров'я, а це найважливіше. Крім усього, я вважаю, що краще бути в позиції щось давати, ніж отримувати, бо це свідчення того, що працюєш і живеш не тільки для себе.

Торонто, 22.09.2008 р.

Йосиф Сірка народився 29.10.1936 р. у селі Убля, що тепер належить до Словаччини. 1955 р. закінчив одинадцятирічну українську школу в Сніні, 1960 р. – нині Педагогічний університет ім. Драгоманова в Києві.

Працював редактором журналу “Дружно вперед” у Пряшеві. 1967 р. після партійного покарання працював у колгоспі Порубка, а під час т. зв. демократизації перейшов у Крайовий національний комітет – як інспектор культури.

Окупація Чехо-Словаччини радянським військом 1968 р. застала його в туристичній подорожі в Італії, де й залишився першим чехословацьким емігрантом. У 1968–1969 рр. працював на радіостанції “Свобода” (Мюнхен), 1970 р. закінчив Гете-Інститут, 1974 р. – Гете-Університет у Франкфурті-на-Майні. 1975 р. став викладачем Університету м. Зіген. Викладав російську, українську, чеську, словацьку, польську та сербо-хорватську мови, читав лекції з рос. літератури, історії та культури народів СРСР. 1988 р. заснував Німецько-українське товариство “Діалог”, яке займалося гуманітарною допомогою Україні.

До 10-ї річниці окупації Чехо-Словаччини видав книжку англійською мовою: *The Development of Ukrainian Literature in Czechoslovakia 1945–1975*, Peter Lang, Frankfurt/Main, Bern, Las Vegas, 1978. Далі йшли: *Розвиток національної свідомости лемків Пряшівщини у світлі української літератури Чехословаччини*, Мюнхен, 1980; *Grundkurs Russisch fuer Anfaenger*, Siegen, 1983; *Юрій Балега, Йосиф Сірка. Хто ми є і чиї ми діти?*, Київ, 1991; *Сова Мімі, Пряшів-Зіген-Торонто*, 1992; *Josef Sirka, Wolodymyr Olenytsch: Ukrainisch fuer Anfaenger*, Siegen, 1993; *Йосиф Сірка, Юрій Муличак, Анатолій Баушенко: Короткий словник говірки села Ублі, Зіген-Пряшів*, 1999. Крім того, брав участь у наукових збірниках.

Свої перші статті став публікувати в газетах: За педагогічні кадри, Вечірній Київ, Робітнича газета, Радянська Україна, в журналі “Дружно вперед” та газеті “Нове життя”, Vychodoslovenske noviny, а також в Українському Радіо Пряшів. На еміграції найчастіше вміщував свої матеріали на Радіо Свобода, в газетах: Українське слово, Християнський голос. Свобода, Гомін України, Новий шлях, Міст, Думка, Ukrainian Weekly та журналах Нові дні та Slavische Philologie.

Після проголошення незалежності України публікувався на сторінках газет та в інтернетних виданнях Українська правда, Майдан, УНІАН, Аратта, був сталим дописувачем Майдану.

2003 р. був удостоєний літературної премії “Карпатська Корона” в місті Сату-Маре (Румунія). 2007 року в Ужгороді вийшла книжка публіцистики Й. Сірки “Актуально!”, а 2008 року – “Актуально-2”, в яких автор привертає увагу до проблем в Україні, які актуальні й сьогодні.

2008 року вийшла книжка Й.Сірки “Історичний аспект двомовності в українській літературі XIX ст. (На прикладі творчости Пантелеймона Куліша).

Активно пише до українських діаспорних газет та інтернетних в Україні, зокрема часто виступає на сайті “Майдан”.

E-mail: josirka@yahoo.ca

З М І С Т

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Думки про рідний Донецький край. Лист Олекси Тихого	5
Не чує, не бачить і мовчить!	18
Стають на коліна також із пошани	20
Плюєш йому в очі, а він каже – дощ іде!	29
Українці канадського Торонта відзначили 75-у річницю Голодомору	30
Чи можете уявити собі ізраїльського політика, який заперечував би Голокост?	32
Прояв склерозу чи хвороби Альцгеймера в Голови Верховної Ради?	38
Інтелектуали є. Ідеологію сформовано!	41
Кому ж вигідно ділитися?	45
Щоб не відокремлювати церкву від держави – він проголосив собі державу!	48
П'ятнадцять днів, що сколихнули світ!	53
Голопупки, всі докупки!	55
Імперіялізм – пострадянська хвороба Лужкова	57
І сам не гам, і другому не дам!	59
Аборигени і блохи	62

Був громадянином трьох країн, але любив Україну	65
Куди поділася творча молодь Донецька?!	68
Чи допомогли б дуелі Україні?	72
Відкритий лист до Віктора Януковича, голови партії Регіонів і тіньового уряду та парламентської фракції Верховної Ради України	75
Чому б не повчитися у чехів?	78
“Американський народ виразно промовив...”	88
“Народ, який любить свою країну, довів, що здатний її змінити!”	90
Перемога надії	94
Безплатна лекція демократії	96
Таємні угоди, закриті списки і “варіанти”	99
Паралелі. <i>Микола Шкурла</i>	103
<i>Про автора</i>	112

Сірка, Йосиф.

С–40 Актуально-3: Публіцистика / Редактор О. Козоріз. – Ужгород: Мистецька Лінія, 2009. – 116 с.

ISBN 978-966-8764-87-5

Йосиф Сірка – професор Зігенського університету і Українського Вільного Університету у Мюнхені (де викладав українську мову), автор численних наукових і науково-популярних праць, а також підручників. Його заслугою стало введення у навчальні програми Зігенського університету вивчення української, польської, сербо-хорватської, чеської і словацької мов. Крім того, вчений є засновником Німецько-українського товариства "Діалог", яке займається гуманітарною допомогою Україні (понад сто вантажів доправив особисто).

2007 року побачила світ збірка публіцистичних статей "Актуально!", які публікувалися у різний час і в різних виданнях як зарубіжних, так і в українських, в якій автор хотів привернути увагу до проблем в Україні, які актуальні і сьогодні.

Вибрана збірка публіцистичних статей "Актуально-3" є продовженням збірок "Актуально!" і "Актуально-2".

Синівська любов до Материнської Землі змушує вченого і письменника звертатися до всіх, кому болить доля України, її сьогодення і майбуття.

ББК Ш 6 (4 Укр) 6–647

УДК 821.161.2 – 4'06

Публіцистичне видання

Йосиф Сірка

АКТУАЛЬНО-3

Редактор Олександра Козоріз

Комп'ютерна верстка Аніко Ач

Коректор Галина Тамаровська

Комп'ютерне опрацювання ілюстрацій

Юрій Керецман

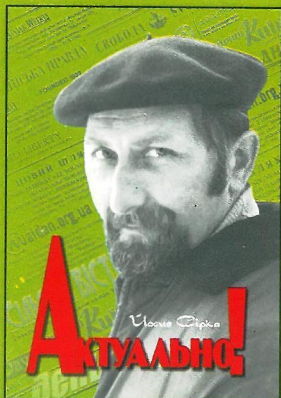
Здано до набору 10.01.2008. Підписано до друку 27.03.2009.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура FranklinGothBook. Друк офс.
Ум. друк. арк. 6,8. Обл.-вид. арк. 7,9. Тираж 1000. Замовлення № 6.

Оригінал-макет виготовлено в комп'ютерному
центрі ТОВ Видавництво "Мистецька Лінія"
Свідоцтво серія ДК № 519 від 05.07.2001 р.

ТОВ Видавництво "Мистецька Лінія":
88000 м. Ужгород, пл. Жупанатська, 15/4, тел./факс: (380312) 61-60-07

Віддруковано у друкарні ПП Бреза
м. Ужгород, вул. Університетська, 21/202, тел.: 61-60-07

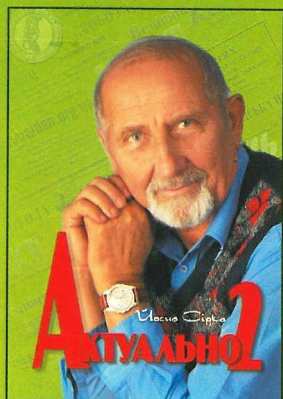

**«Коли
Ми діждемося Вашингтона
З новим і праведним законом...»**

Тарас Шевченко

«Своїми нарисами Й. Сірка б'є на сполох: Люди добрі! Невже ж ви не бачите, як продумано, планомірно і послідовно вороги України ліквідують вашу мову, національну самобутність і культуру?! Невже ж ви забули про штучний голод 1933 року, про 70-річний терор, жертвою якого стали мільйони ваших земляків?! І тим людям на виборах ви даєте голоси?! Схаменіться, поки є час, бо завтра вже може бути пізно!»

*Микола Мушинка,
2008 рік*

Українську мову – одну з найдавніших і найбагатших – принижували та принижують не через те, що вона негарна чи не потрібна, а тому, щоб знищити її на користь іншої!

Я вивчав усі слов'янські мови і можу з усією відповідальністю ствердити, що саме українська мова є ключем до всіх слов'янських мов! Тому дуже вболіваю за українську мову, бо вона нікому не загрожує, але кожного, хто її знає, збагачує!

*Йосиф Сірка,
2009 рік*

